

ПОПРЕКУ

број 182
7. август 1997.
цена 7 динара

ИТАЛИЈА 2200 тт, ОРАУЧУСКА 6.30 КМ, ШВЕДСКА 25 СЕК, БЕЛГИЈА 40 ВЕГ, ХОЛАНДИЈА 4 МП., ГРЧКА 600 ОВД, НОРВЕШКА 25 НОХ, ДАНСКА 90 ДСК

ЈЕДАН ЗА СВЕ

С Л О Б О Д Н Е Н О В И Н Е

ЉУБАВ

ПРЕМА ОТАЏБИНИ
ПРЕМА ПОРОДИЦИ
ПРЕМА БЛИЖЊЕМ СВОМ

ВЕРА

У БОГА
У ПРОМЕНЕ
У БОЉЕ СУТРА

НАДА

У ПОВРАТАК МЛАДОСТИ
У ПОВРАТАК МОНАРХИЈЕ
У ПОВРАТАК СРБИЈЕ У СВЕТ И СВЕТА У СРБИЈУ

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ

Неко у Блацу, неко
у блату

Стр. 8-9

**ВУК КОНАЧНО НА
ДРЖАВНИМ МЕДИЈИМА**

Јагње не може да
мрзи

Стр. 12-15

**МИЛЕ ИСАКОВ, КОАЛИЦИЈА
"ВОЈВОДИНА"**

Ако СПО, онда и ми

Стр. 16

ЛЕОН КОЈЕН

За кампању без
бизарности

Стр. 16

АНЂЕЛКО ТРПКОВИЋ

Рани радови "деце
комунизма"

Стр. 26-28

**КАНДИДАТИ ЗА
ПРЕДСЕДНИКА СРБИЈЕ**

И они би

Стр. 21-23

ДР ЂОКО ТРИПКОВИЋ

О обнови монархије

Стр. 26-27

СЛОБОДАН ВИТАНОВИЋ

Спас је у
дисконтинуитету

Стр. 28-29

БОЈКОТ ИЗБОРА

Седмогодишњи
мамац за опозицију

Стр. 30-34

РАДОШ ЉУШИЋ

Ово је генерација
безнадежних

Стр. 36-38

ШЕШЕЉЕВ ЗЕМУН

Спасите граду душу

Стр. 40-42

ИВАН БАРБАЛИЋ

12 Дадиних
звиждаљки

Стр. 43-44

**БЛАГОТА МИТРИЋ,
ПРЕДСЕДНИК УСТАВНОГ**

Уставно док не
постане неуставно

Стр. 46-49

**ФИНАНСИРАЊЕ СТРАНАКА
НА ЗАПАДУЧ НЕМАЧКА И
АУСТРИЈА**

Ко има још му се и
дода

Стр. 54-56

Холбрук

Пред бензинским пумпама редови, у продавницама нема меса, а и њујоршки банкар **Ричард Холбрук** узео је годишњи одмор и поново "тезгари" за Белу кућу, шамарарајући балканске пиромане.

Црно да црње не може бити!

Несташице бензина и меса, као увод у ланчане несташице и многих других роба, најављују нови опасни циклус "поремећаја на тржишту, односно, речено језиком живота, предворје нових економских ломова.

Стручњаци, додуше, још не предвиђају да би могла да се репризира страшна 1993. година, када су за векну хлеба биле потребне милијарде динара и када су две немачке марке биле просечна плата, али је и више него очигледно да је у сферама економије јаво дефинитивно однео шалу.

Политици довијања и крпежа, чак и у резерву за "најцрње данег стечену продајом телекомуникација, политици сталног одлагања суочавања с истином, коначно долази крај.

Кола која крену низбрдо заустављају се, уосталом, тек на дну, и то, по правилу, непоправљиво разбијена, а наша кола су на низбрдици већ десетак година.

С првим септембарским данима грунуће, највероватније, и већи штрајкови, од којих ће се неки, попут просветарских, морати да заустављају штампањем динара без покрића, што ће укупну таму само згуснути до граница потпуног мрака.

Крах монетарног система, дође ли до њега, овога пута биће, и по тренутном учинку и по дугорочним последицама, свеукупни национални и државни крах.

Једини спас је, данас више него икада, повратак земље у Светску банку, ММФ, УН, ОЕБС и остале светске финансијске и политичке организације.

У таквој ситуацији, активирање **Ричарда Холбрука** је, за **Слободана Милошевића** и за Србију, болно сипање соли на рану, а за међународну заједницу и њене интересе на овим просторима то је потез повучен у правом тренутку.

Њујоршки банкар на повременом раду у Белој кући може сада, имајући у виду овдашње драматичне економске трендове, који се више не могу правдати ратом у окружењу, санкцијама и обавезом да се помогне "браћи с оне стране Дринег, да тражи шта му је воља.

Листа захтева је, дипломатски казано, везана за споровање споразума из Дејтона, али иза те фразе стоје конкретне и крајње неугодне ствари.

Од свог београдског домаћина **Ричард Холбрук** ће, у замену за повратак Србије и Црне Горе у Светску банку, ММФ, УН,

ОЕБС и остале "адресе спасаг, тражити испоручивање свих лица оптужених за ратне злочине Трибуналу у Хагу, подршку **Биљани Плавшић**, свођење Републике Српске на заувек неодојив део јединствене Босне и Херцеговине без неких посебних државних атрибута, политичко и техничко омогућавање хапшења **Радова-на Караџића**, **Ратка Младића** и осталих с хашких потерница, уклањање **Момчила Крајишника** и тврде паљанске струје из политичког живота, обустављање мешетарења Београда по Црној Гори, почетак стварног дијалога са косовским Албанцима, потпуно остваривање **Гонзалесовог** извештаја...

На столу за "узми или остави наћи ће се, највероватније, и тзв. тајне хашке оптужнице.

Није искључено да ће **Ричард Холбрук**

у овом делу свог задатка у Београду предочити **Слободану Милошевићу** да је и он, у друштву са неким веома значајним београдским сарадницима, на попису тајно оптужених.

Могуће је, свакако, да ће председник савезне државе још једном покушати да тактизира, могуће је и да ће, уз неке ситније уступке, одбити да се у потпуности повинује вољи међународне заједнице и налозима госта, али ће све то, овога пута, имати јалов учинак.

Несташице бензина и меса ће, у том случају, бити ситна и небитна невоља.

Ново ангажовање **Ричарда Холбрука** је, све у свему, с обзиром на прилике у којима до тог ангажовања долази, завршница велике драме.

Ма шта да се догоди и ма како да се **Холбрукова** најновија турнеја оконча, сигурно је само једно - да већ сутра у Србији ништа неће бити као јуче и данас.

Прасе

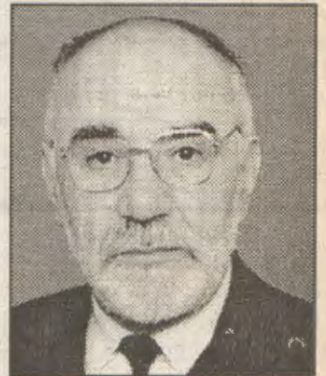
Рећи предизборној Србији да је Зоран Лилић "добитна комбинација" или "кандидат који сигурно добија" на предстојећим председничким изборима", а потом га као таквог и кандидовати, исто је што и тој Србији рећи "јебем ти матер!". Није, међутим, искључено да ова "класична" српска псовка, која у себи изворно садржи и комплимент и присност, по маркетиншкој замисли заиста представља добитни предизборни слоган социјалиста навиклих да после највећих увреда, будалаштина, пљачки и превара од народа очекују највећу подршку. У питању је, дакле, искуство а не безобразлук. Али и Лилић лично.

Разлоге за овакву тврдњу, и "државне" и моралне и политичке, могуће је набрајати до у недоглед, али тешко да би(смо) отишли даље од онога што је очигледно. Ако председник-аутократа, којему је у чврсторукашком маниру да под контролом држи и кокошје насаде по сеоским забитима а не само јавни политички живот, у свог наследника на трону произведе неког политички толико бенигног, безличног и споредног какав је Зоран Лилић, онда постаје неважно за шта он држи Лилића, али остаје важно за шта држи седам милиона пунолетних грађана ове земље. Можда Зока и има неке квалитете: можда добро прича масне вицеве (у шта је, онако "визуелним" увидом тешко поверовати), можда сјајно пржи јаја на око или пише љубавна писма за падање на теме, можда је био и добар технолог у предузећу за производњу гума, можда је и миљеник женских срдаца због симпатичних бркова и "манекенског хода" (иако би му, судећи барем по превеликом углу између стопала док хода, више користио ортопед-терапеут него женска публика), можда је, што се каже, "добар у души" (у шта такође треба сумњати имајући у виду како је својевремено од стране његове телесне гарде у центру Београда испребијан новинар Славиша Лекић, после првог напада на Лилићев лик и дело по ступању на место "шефа" савезне државе), можда...

Али, за пуне четири године Лилићевог леговања на највишој државној функцији будући "масовни" бирачи нису могли да сазнају ама баш ништа макар о његовим способностима (политичарским, државничким, интелектуалним, професионалним) ако већ нису - о делима. Човек се једноставно није мешао у свој посао, највиши политички излети били су му цитати Милошевићевих небулоза, понеки ванвременски туристички поход у подсахарску Африку праћен је подсмехом, а зенит у политичкој каријери доживео је као анонимни, претпостављени главни глумац у есеју Мире Марковић о моралном олошу који се домогао високе функције па заборадио ко је, шта је и одакле је пао и злоупотребавајући положај и привилегије почео да - вара жену. За то време је под његовом номиналном надлежношћу био један крвави грађански рат, једна од највећих хиперинфлација у историји, страховит привредни и међународно-политички колапс... То што се он лично о свему питао колико и било који политички субјект из "Лазе Лазаревића" за њега, опет лично, можда јесте велика олакшавајућа околност, али, господо, тај човек је потом предложен за председника Србије као "кључног политичког фактора на Балкану", са Милошевићем као патроном или без њега. Не причамо, дакле и на жалост, о Лилићевим политичким афинитетима и опцијама, државничким врлинама или мањкавостима; причамо о некоме и нечему што се и у политичкој терминологији и у свакодневном жаргону зове "табула раза" - празна плоча.

Е, тако поводом "празне плоче" долазимо до оног општенародног секса с почетка текста. Социјалистички "истраживачи јавног мњења" преко ноћи су проценили да ће једна таква "табула раза" гарантовано добити преко 50% гласова бирача (чак и више него што је добијао Милошевић), иако му они умеренији не дају више од 5-6%. Међутим, с обзиром на количину спрдње и доскочица којима је досадашња Лилићева "каријера" праћена од тих истих бирача, а по логици "јебем ти матер" (читај као "добар дан") треба веровати да социјалисти и овај пут мисле сасвим озбиљно. Ако је режисер сада већ култног филма "Бејб" ("Прасе") успео да "научи" прасиће, коње, овце, патке, псе и мачке да "говоре", и да добар део публике у то заиста и поверује, утолико пре је, по социјалистима, могуће присилити тв-идиоте да у Зорану Лилићу, "празној плочи", виде "велику политичку енциклопедију" и "великог светског државника" чији лик и дело једноставно немају алтернативу.

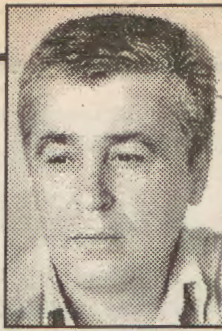
Ако је план социјалиста заиста тај и такав, а верујем да јесте, онда је ред и да се унапред извиним потенцијалном будућем шефу Србије, "кључног фактора на Балкану", јер све ово - опет нема никакве везе с њим.

Богољуб ПЕЈЧИЋ

За пуне четири године Лилићевој леговања на највишој државној функцији будући "масовни" бирачи нису могли да сазнају ама баш ништа макар о његовим способностима (политичарским, државничким, интелектуалним, професионалним) ако већ нису - о делима

Где они упру прстом, ту трава не расте

Миленко ВУЧЕТИЋ

Ко добро памти дане од пре седам година, уочи крвавог балканског пира, вероватно и данас, пратећи збивања у Црној Гори, у српском ентитету у Босни и Херцеговини, на Косову, у Санџаку и у Војводини, осећа и препознаје сличну онепокојавајућу "предолујну" атмосферу.

И ових дана, као и пре седам година, конци зла се, на жалост, вуку из Београда, тачније из кругова око Слободана Милошевића, што је разлог за додатну узнемиреност.

Где они упру прстом, а нарочито када у томе учествују и државни и парламентарни медији, ту трава не расте.

Велики ломови су, просто, због њих и њиховог начина решавања спорова, пред вратима.

Тешко је, дабоме, и помислити да ће се и ова савезна држава распасти као и претходна, али све док су темељи београдског режима национализам, унитаризам, ксенофобија и тоталитарна свест и све док београдски режим буде користио силу, интриге и инат као главна политичка средства, и такав исход је крајње реалан.

Из Уганде нам, посредством министра Бранислава Ивковића, поручују да ће учинити све да се Србија врати у међународну заједницу. Какви министри, таква и залеђина.

Социјалисти ће, још дуго, због дубоко укорених левих идеја на овим просторима, на свим републичким изборима, без обзира на резултате у вођењу земље и на квалитет понуђених програма и људи, имати сигурних и поштено освојених седамдесетак мандата.

То је политичка чињеница, утемељена и

на историјским релацијама и на социјалној реалности, коју превиђају или негирају само политички далтоници.

Левици је, дакле, да би задржала власт с комотном парламентарном већином, потребно додатних шездесетак посланика.

Две трећине тог мањка они ће покрити на Косову, а на двадесет девет изборних јединица није нека велика вештина, и поред неригорознијих контрола, украсти још двадесетак посланичких места.

И с мање изборних јединица, па и са девет, за колико се залажу многи у опозицији, ситуација, у овом погледу, не би била битно повољнија.

Међународни експерти, уосталом, тврде да нема тих избора на којима се, чак и када их организују и контролишу УН, не може украсти између осам и дванаест одсто гласова.

Кључни проблем предстојећих избора је, све у свему, као и до сада, Косово, а остало је, ипак, па и стање у медијима, само додатна непогодност.

Ући у изборну трку са социјалистима без радикално нових решења за Косово значи, најједноставније речено, ући у трку с оловом у ногама, те би управо Косово, и у домаћим и у међународним приступима изборима, морало да буде централно питање.

Декларација ЕУ о стању у Србији (и Црној Гори), у којој се полази од чињенице да Београд није испунио други део Гонзалесовог извештаја, неће, вероватно, значајније поправити предизборне прилике и изборне услове, јер за то, објективно, и нема довољно времена, али ће, као и сва слична документа ЕУ, имати дугорочно дејство и у наредном периоду ће Србији (и Црној Гори) нанети многе тешке ударце.

Организовано хапшење и киднаповање избеглица и грађана муслиманског порекла из Босне и Херцеговине, спроведено у Црној Гори током маја 1992. године да би били испоручени ондашњим паљанским параполицијским и паравојним формацијама "на даљу обраду", мораће да добије епилог пред Трибуналом у Хагу, јер је реч о класичним злочинима против човечности.

Био је то страшни и срамни лов на људе због националне припадности, лов монструма од најгоре врсте, раван најцрњим фашистичким операцијама.

Несхватљиво је, зато, да садашњи министар војни Павле Булатовић, који је тада био на челу црногорске полиције, уопште има храбрости да било шта каже у своју одбрану.

И објективна одговорност је одговорност, нарочито у оваквим ужасним стварима, те би он, у најмању руку, а без обзира на даљи ток догађаја и налазе истражитеља из Хага, морао да оде с политичке сцене.

Када у светским центрима моћи, анализирајући наше прилике, директно кажу и посебно нагласе да нешто неће урадити, то је поуздан знак да ће учинити супротно.

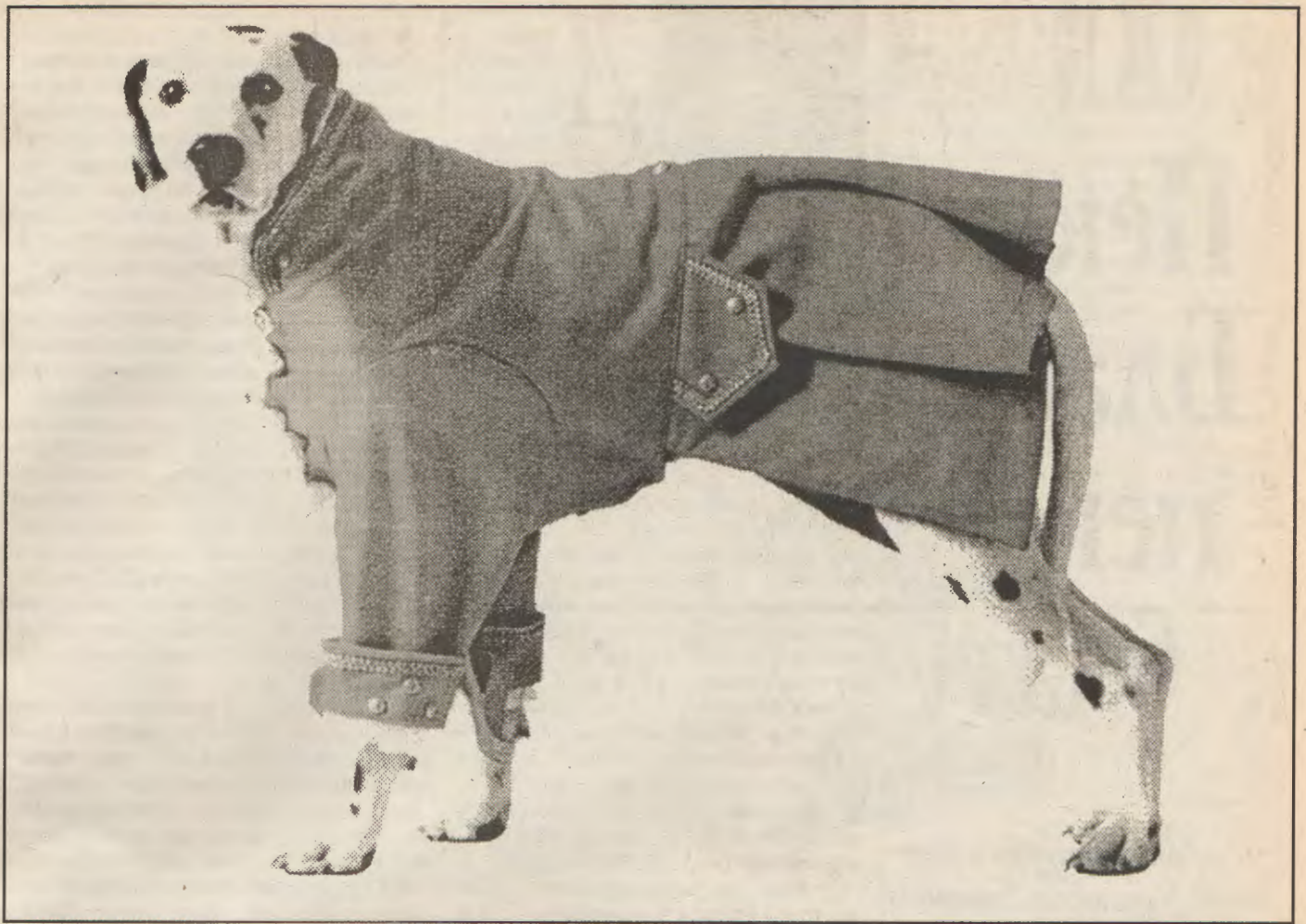
У тим оквирима треба гледати и на изјаву британског министра иностраних послова Робина Кука да међународна заједница неће војно интервенисати у корист Биљане Плавшић ако она у сукобу с Палама доживи пораз.

Они које узнемиравају и плаше збивања у Земуну морали би да се питају шта су радили и говорили у време "Беседе" Добрице Ђосића, "Меморандума" САНУ, Осме седнице и "догађања народа", јер се у Земуну оживотворују идеје управо тих кључних српских националних, политичких и моралних понорница.

Ко не схвата да је најновији турбохит наше јавне сцене, да не треба бити ни за власт ни за опозицију, у суштини најефикаснија подршка властима, ништа не схвата.

Па, добро, тачно је да нам опозиција није бог зна шта и да јој се сатима и данима могу упућивати озбиљне и утемељене замерке, али ако и од опозиције, такве каква је, а једине, треба да дигнемо руке, онда ће ова власт бити вечна.

Све док Мило Ђукановић не обезбеди довољан број посланика у Савезној скупштини за смену Слободана Милошевића са положаја шефа савезне државе или бар за претњу да то може да учини кад

год пожели, Момир Булатовић и његови београдски даљински управљачи неће бити озбиљније угрожени у актуелној црногорској драми.

Обавеза Београда, преузета у Дејтону, да сарађује са Трибуналом у Хагу, односно да омогући привођење правди свих оптужених за ратне злочине, један је од најтврђих бедема на путу Србије ка изласку из свеукупне кризе.

О тај бедем разбијаће се и најбољи реформски потези и програми политичког, економског, духовног и моралног управљања, јер је међународна заједница, очигледно, спремна да око питања ратних злочинаца иде до краја и да у том погледу не прави никакве нагодбе и уступке.

Све присутнија претпоставка са елементима чињенице да се на тајном списку оптужених налазе и многа угледна имена из Србије и из Црне Горе, па и име Слободана Милошевића, додатно компликује целу ствар.

Извесни сигнали да и овде, упркос свему, сазрева свест да с Хагом нема шале и да ће тај проблем, пре или касније, морати да дође на дневни ред, били су уочљиви по пласману вести у нашим државним и парламентарним медијима о хапшењу белгијског новинара Жоржа Руђиуа, оптуженог за хушкања на рат у Руанди.

Ту вест су, наиме, медији који су и овде

најодговорнији за многа злодела, јер су их отворено подстицали и величали, углавном прећутали.

У уредништвима режимске телевизије и режимске штампе схватили су, једноставно, да гоњење ратних злочинаца, па и оних из новинарских редова, није никаква "празна пушка" или уцењивачка игра "новог светског поретка", већ да је то реалност и цивилизацијска нужност и неизбежност.

Игноришући причу у белгијском новинару, наши државни новинари су се, нескривено, држали правила да се у кући обешеног не прича о конопцу, што је, у односу на њихова ранија понашања, драстичан искорак.

Слични сигнали стижу и с Пала, где се све учесталије говори да ће Радован Караџић морати у Хаг и да је само питање дана када ће се то догодити.

Ствар је, просто, и показивањем страха (скривање вести о хапшењу новинара Жоржа Руђиуа) и показивањем спремности за компромисе (понуда Момчила Крајишника да хашки истражитељи дођу на Пале) кренула с мртве тачке.

Потпуно и доследно спровођење споразума из Дејтона ће, ипак, у делу о обавезама према Трибуналу у Хагу, потрајати можда и неколико година, што значи да ће Србија, с тим тегом око врата, бар још неколико година бити на великим мукама.

Тек када се некадашњи високи хрватски политички функционери из српског националног корпуса, избегли у Србију, попут Борислава Микелића, па и Мирка Марјановића, врате у Хрватску, приче о повратку српских избеглица са хрватских простора у своје домове имаће смисла и неће бити отужне демагошке фразе.

Пораз фудбалера београдског "Партизана" од фудбалера загребачке "Кроације" најобичнији је спортски пораз. Бољи су, бољом игром, победили слабије. Сви остали приступи утакмици у Максимиру, а нарочито трабуњања у некаквој националној срамоти, лишени су смисла и најбаналнији су кич.

У сусретима српских и хрватских спортских екипа само националисти и југонасталгичари, а то се две стране исте зарђале медаље, траже и налазе нешто више од лепоте спорта и изазова спортске логике.

У нормалним земљама предизборни дани су, и поред оштрих и жестоких сучељавања идеја и програма, политички празници за народ, а код нас су права политичка и народна мора.

Неко у Блацу, неко у блату

Даница
ДРАШКОВИЋ

киши у четири сата ноћу, слушам на БК-телевизији председницу Грађанског савеза Весну Пешић, која, остављена да сама избори свој мандат и стварну политичку снагу странке коју води, открива јавно сву мржњу и завист према човеку и странци под чијим је скутом до сада лако остваривала све то, па и могућност да говори на телевизији, као неки важни политички субјект, иако заправо то није. И док је Вук те вечери говорио на киши, пред препуним тргом у малом Блацу, који су попунили сиромашни, покисли и обезнађени грађани и сељаци тога краја, о будућности, својој странци и програму промена, његова дојучерашња, вишегодишња савезница из ДЕПОС-а, говорила је на БК-телевизији исто то, о Вуку и његовој странци, наравно негативно, и, наравно, ништа о себи и бирачима које она представља. Најеђена до безнађа због усамљености која јој прети, бесна као остављена љубавница, изливала је своју жуч на телевизији брзином и бујицом речи које је тешко било и схватити и ухватити, а све је личило на хистерични наступ провинцијске уседелице, која пропушта последњу шансу. Она сама, деловала је сасвим неграђански и невоспитано, као улчна торокуша која оговара чак и своје укућане и породицу у којој живи.

Занесена и заслепљена завишћу, изнела је по други пут тезу да, заправо, она и њена странка нису били у савезу са Српским покретом обнове све ове године, него ми са њима, те да су Вук и Српски покрет обнове, уствари, профитирали од тог савеза са њом, да се, како је рекла, шлеповоао уз њу да би је искористио, јер, забога, она је, каже, једна доследна политичарка, угледна у свету, а Вук то, наводно, није, па је њен углед њему користио у политичком савезу, а она није искористила Српски покрет обнове ни за шта. Први пут када сам то чула било ми је смешно и мало сам се сажалила на њу, разумевши жељу да минорност странке коју представља вади причом о њеној важности и угледу. Међутим, понављање те приче показује да она почиње и да верује у њу, што делује и тужно и неморално.

Напустивши СПО због савеза са Ђинђићем, са којим је вежу тајне са тајних састанака код Милошевића, Баце и Станишића, којих је било у изобилју током демонстрација, а и шире, остављена, чини се, и од њега, она је нашла утеху у бајци о важности Грађанског савеза и ње као лид-

Док размишљам о Вуковој безбедности и лошем времену, по којем, већ данима, путује од Ђуприје, до Прокупља, Куршумлије, и где све не, и враћа се, по

ера, која је спашава од претеће депресије, кад остане оно што јесте, након изласка из политичког савеза са Српским покретом обнове, а то је група коффузних неолевичара, без икакве снаге и без присталица. Пошто се Српски покрет обнове, очито, неће више уз њих шлеповати, како она каже, надамо се да ће тај углед о којем прича моћи да нахрани њену неумерену политичку амбицију и да замени гласаче, а то су они који су те вечери, док је она на телевизији нудила свој замишљени углед као политичку робу, по киши слушали покислог Вука у Блацу, руковали се и сликали са њим и не приметивши недостатак угледа који му је Весна до сада позајмљивала. Њему и Српском покрету обнове ће ти људи и њима слични, широм Србије, увек потпуно надокнадити све оно што је имао од савеза са Весном Пешић и њеном странком и обезбедити му стварни углед и у земљи и у свету, као и до сада. А на програму "ја сам угледна", можда ће госпођа Пешић стићи до Бона или Вашингтона, али тешко да ће до Блаца, а још теже до стварног угледа и утицаја у народу и политици.

Нереални углед и политички значај у Србији, иначе, сами себи приписују и други опозициони лидери, присутни, углавном, само у независној штампи, у саопштењима својих странака и на конференцијама за штампу, али не и у народу. Већ седам година они покушавају да силом наметну своју непостојећу харизму и маштано лидерство у опозицији, па како то не успева, јер треба да га потврде и они у Блацу и околини, овде се сва енергија опозиционог деловања усмерава на рушење постојеће харизме постојећег лидера и странке са утицајем у народу. То деловање поприма већ облике патологије у најновијим збивањима на опозиционој сцени. Разбијање сигурно победничке Коалиције "Заједно", само ради ускраћивања подршке председничком кандидату из Српског покрета обнове, због страха од његове победе, школски је пример негативног усмерења, не само малих сујетних лидера, него и целих странака у опозицији, које храни болесна завист и диктира им неразумне и по њих саме фаталне одлуке. Страх од нашег евентуалног успеха на изборима који следе, толчно их је блокирао, да се одлучују на бојкот, као сигуран начин да тај успех спрече, по цену маргинализовања својих странака, јер, очито им је важније да комшији цркне крва, него да и они пију њено млеко.

Оптужујући Српски покрет обнове за сарадњу са СПС-ом, због одлуке да изађе на изборе, уколико се испуне тражени услови из Гонзалесовог извештаја, они у ствари скрећу пажњу јавности са своје сарадње и помоћи коју пружају Милошевићу и СПС-у тим бојкотом, отварајући реалну шансу за победу њиховог кандидата на председничким изборима и за тријумфалну победу Социјалистичке партије на републичким изборима. Прича да ће

Разбијање сигурно победничке Коалиције "Заједно" само ради ускраћивања подршке председничком кандидату из Српског покрета обнове, због страха од његове победе, школски је пример негативног усмерења, не само малих сујетних лидера, него и целих странака у опозицији, које храни болесна завист и диктира им неразумне и по њих саме фаталне одлуке. Страх од нашег евентуалног успеха на изборима који следе толико их је блокирао да се одлучују на бојкот као сигуран начин да тај успех спрече, по цену маргинализовања својих странака, јер, очито им је важније да комшији цркне крва, него да и они пију њено млеко.

бојкот довести до нових демократских избора је магла, јер смо то већ пробали 1992. године, и избори које смо бојкотом изборили били су у исто тако лошим условима, као и они пре њих. До тих нових избора, у данашњим условима, тешко би дошли, јер нема Видовданског сабора, а у међувремену би јачали они које желимо да променимо, па се намеће питање коме је то у интересу, и ко се и шта договорио са Милошевићем. Тајни састанци лидера Коалиције "Заједно" са њим у време демонстрација, указују на поквареност њихових намера, што потврђују последњи догађаји и политичке одлуке опозиције, од којих профитира само власт.

Иако је апсурдно, ипак је истинито да у корист садашње власти и тираније породице Милошевић-Марковић раде не само опозиционе странке, које се непрестано боре против најаче од њих, чувајући тако власт одавно зрелу за одлазак, него и најумније главе нашег народа. Тако је недавно академик Матија Бећковић лансирао тезу да судбину овог народа не смемо препустити у руке ни власти ни опозиције. Та теза није изнета случајно, она је наставак старе ДЕПОС-ове идеје о ванстраначкој странци, која би неформално руководила државом и одређивала политичке одлуке. Идеја је оживела у пуном сјају након тромесечних демонстрација, када се чак у "Нашој Борби" појавио озбиљан предлог за формирање "Грађанске иницијативе" са образложењем да су протести и грађани у њима надрасли странке. Отуда и Матија извлачи поенту, ни власт, ни странке, али не каже ко онда може водити рачуна о судбини народа. Намеће се, наравно, одговор да је то он и они важни, паметни, а невидљиви, који су изнад свега конкретног, организованог и постојећег.

Идеја није нова, она је основна теза Гадафијеве "Зелене књиге", у којој он каже да се народ не сме делити на власт и опозицију, јер је то измислио сатански Запад, те да народ мора бити монолитан, неопредељен и окупљен само око свог вође. Исту тезу заступао је не тако давно и академик Михаило Марковић, бивши потпредседник Социјалистичке партије Србије, који се, у времену када су се појавили захтеви за парламентарним страначким изборима, у име тадашње Комунистичке партије, супротставио томе, предлогом да се промене система спроведу преко такозваног беспартијског плурализма, који би спроводили организовани грађани, разна удружења и појединци, а деловали би од случаја до случаја, без сталног програма и учешћа у власти. Јасно је да је Гадафи оваквом идејом, наметнутом народу, чувао своју улогу вође и апсолутну доживотну власт, јасно је да је Михаило Марковић покушао да то исто избори за своју странку и председника Милошевића и, срећом, није успео због чврстих захтева света и времена за рушење бедема кому-

нистичког једнопартизма, али није јасно шта жели Матија Бећковић данас, јавним захтевом да се судбина народа не препусти ни власти, ни опозицији, што је чисти комунизам и језгро безаконја и свих диктатура у свету. Могу да разумем нетрпељивост коју академик Бећковић, а и многи други достојни "судбоносци народа", који се нигде и ни у чему не ангажују, да ту судбину народа усмере боље од власти или опозиције, има према лидерима опозиције што се претећи приближавају месту где се важне одлуке доносе, али не разумем, ипак, ту јавну подршку левој идеологији, очито диктирану неконтролисано завидом, јачом од рација. Јер сви ми, који, као ваљда и Бећковић, мислимо да је ова власт лоша, радимо нешто на њеној смени и промени, боримо се свакодневом, путујемо, причамо народу, бијемо се по улицама и затворима те власти, мењајући тако пре свега своју судбину, а затим можда и судбину народа, а ако је то недопустиво, како каже Бећковић, онда морамо знати шта јесте и ко је тај достојан те улоге "народног судбоносца", где и како делује, да кренемо за њим, да му помогнемо, ако и за то нисмо сувишни. Гадећи са академских висина опозицију и њену сизифовску борбу против режима, без икаквих аргумената и разлога, Бећковић се, у ствари, заједно са њему сличним празним теоретичарима ничега за ништа, регрутује у елитну јединицу прве линије одбране режима, помаже његов опстанак и агонију свог наро-

да. Ако се и може толерисати досадашња вишегодишња апстиненција из политичког живота и одбијање да се конкретно ангажује у опозицији, што му је обавеза и опис посла титуле коју носи у годинама страдања нације, не може се никако толерисати ова подршка режиму, у име наводне борбе против њега. Историја коју пишемо памтиће и забележити само дела, а не речи, а ту се, бар када је у питању одбрана тешке судбине народа у овом времену, није прославио ниједан становник најумније српске куће зване Академија наука, па ни Бећковић. Више од њега, и свих њих, за овај народ и државу учинио је сваки обични грађанин или сељак, који се јавно определио против власти, борио се сасвим конкретно и у тој борби годинама губио, и посао, и слободу, и удобну сигурност неопредељеног. Академици све то нису ризиковали ни за тренутак, ни у најтежим годинама народног страдања, рата, избеглиштва и рушења целе државе. Бити изван свега, ванстраначки, неопредељен, како они кажу, мислим да није било ни морално, ни храбро, ни патриотски, па су им титуле појели мали људи у странкама, они опредељени што корачају улицама, трговима и затворима Србије, већ седам година, и држе судбину народа у својим рукама, сигурнијим пуно од руку наших академика који су ту судбину испустили чим је постало вруће и разбежали се у своје ванстраначке рупе.

Бојкоташи трче поразни круг

У нашем случају појам "спољног фактора" добија на ширини и тежини јер сада то више није само "такозвана међународна заједница", коју чине земље НАТО пакта и придружени им сателити бившег социјалистичког лагера, већ и новостворене државе у нејосредном српском окружењу. Док је, колико јуче, било важно само шта мисле у Вашингтону, Москви, Бону, Паризу и Лондону, сада, о понижења!, постаје значајно и шта се збива и како се о нама мисли у Загребу, Љубљани, Сарајеву, али и у Бањалуци и Подгорици, као и на Палама или у Скопљу.

Милан БОЖИЋ

Сапољни фактор" је израз који су, попут "специјални рат" измислили комунистички идеолози још у Стаљинова времена када Бравар из Кумровца, или како се већ звао тај

пољско-хрватски Пожаревац, није ни

сањао да ће скоро пола века престоловати над последњом Аустро-Угарском Европе. Израз је, разуме се, смишљен из сасвим практичних, владалачких разлога. Намена и намера проналазача је била да разлоге, узроке и поводе свих проблема са којима се суочавала новорођена болшевичка држава пронађе изван, у "непријатељском окружењу". Јер, само по себи се подразумевало да у болшевичкој држави цветају руже ("Ко друкчије каже, клевете и лаже осјетит нашу же пест" како рече В. Назор у некој од својих п(ј)есама Бравару (?) или Поглавнику (??) већ сам заборавио) и да зла, недаће и проблеми и долазе "извана" од мрских нам капиталиста којима је једина жеља, нада и тежња да униште нашу болшевичку државу благодестања.

Али, без обзира на извор појма "спољни фактор", испоставило се, како то у животу обично бива, да је појам постао значајан тек по нестанку извора.

И, заиста, тек после слома совјетског модела социјализма, народи који су живе-

ли под ропством болшевизма почели су да осећају колико им је спољашњи утицај значајан али сада више не у тако црно-белим тоновима каквим су га приказивали они који су над њима деценијама некажњено владали, већ више некако у сивим, какав је, уосталом, и живот уопште.

СИНДРОМ "ДЕЧЈИ ВРТИЋ"

То се, пре свега и изнад свега односи на народе наше величине и судбине. Јер, народ од десетак милиона људи који у цигло пет година изгуби и државу и политички поредак у коме је живео и бар трећину територије на којој је живео не може да не посматра са пажњом, а одмах иза тога и стрепњом, своје окружење. Одједном, "спољни фактор" који се чинио толико значајним а ипак измишљеним у претходној епохи, постаје озбиљан и реалан у овој.

У нашем случају, шта више, појам "спољног фактора" добија на ширини и тежини јер сада то више није само "такозвана међународна заједница" коју чине земље НАТО пакта и придружени им сателити бившег социјалистичког лагера већ и новостворене државе у непосредном српском окружењу.

Док је, колико јуче, било важно само шта мисле у Вашингтону, Москви, Бону, Паризу и Лондону, сада, о понижења!, постаје значајно и шта се збива и како се о нама мисли у Загребу, Љубљани, Сарајеву, али и у Бањалуци и Подгорици као и на Палама или у Скопљу.

Сва је прилика да ни актуелна власт, која се озбиљно дрма и већ размишља о

неким, макар и невољним локалним споразумима овде, али ни опозиција била она "патриотска" попут СРС и ДСС или "антисрпска" попут ГСС и одскоро пронађених "немачких агената" као што је ДС, о томе никада нису озбиљно размишљали.

Прецизније, утицај спољног фактора код нас се не само повећао што се тиче "класичног иностранства" већ се њему придружило и "ново иностранство" у виду нових земаља насталих распадом покојне Југославије.

На овим изборима, када се расправља о изборним условима или бојкоту, увек се, приликом обраћања јавности говори како ће захваљујући бојкоту, власт изабрана на тако избојкотованим изборима бити нелегитимна па ће се, тобоже, сама од себе разболети или штогод слично, те ће у најкраћем року потрчати да распише нове изборе, под бољим условима, које ће, разуме се, демократска опозиција добити.

Никада се, наравно, не саопштава тој истој јавности зашто се верује или мисли да ће се власт, која се у парламенту нађе без опозиције или бар без озбиљне опозиције, осећати тако непријатно да распише нове изборе. Тачније, никада се не саопштавају сви разлози за то. Најчешће се наводе унутрашњи разлози, углавном какви немири социјални или политички, нешто попут Видовданског сабора којим је обележено бојкотно лето 1992. На страну иронија да демонстрације и немире обећавају странке попут ДС које су 1992. дале све од себе да Видовдански сабор не успе а саме не би могле да организују демонстрације ни у дечјем вртићу. Много је важније што сви прећуткују да приликом покушаја да се бојкотом избора власт делегитимизује, на успешност бојкота утиче "и", ако не "пре свега", спољни фактор.

Чак и славне 1992, када се, сем Демократске странке, СПО-у на Видовданском сабору придружила цела Србија, не само страначка већ и Црква, Академија наука, Универзитет, еснафска удружења, елитни интелектуалци и последње, али не и најмање важно, Круна, спољни фактор је одиграо одлучујућу улогу. Режим би можда и наставио да аутократском репресијом влада земљом иако подигнутом на ноге видовданским догађањима да упоредо са тиме нису дошле санкције и рат у Босни. Одједном се појавио огроман спољни притисак који је, ако ништа друго а оно поколебао "бочну подршку режима" у виду кругова око Панића и Ћосића што се показало одлучујућим приликом расписивања превремених избора.

Зато ваља хладне, а не празне главе, размотрити које су сада спољне околности које би, евентуално, бојкот учиниле успешним.

Сасвим је сигурно да оне нису ни приближно онако драматичне као 1992. године и да, ако је по њима судити, бојкот нема изгледа на успех.

Ипак, политичког поштења ради, ваља размотрити те околности и видети шта би

међу њима "бојкоташима" могло да да наду.

ДУГА, ХЛАДНА ЗИМА

"Класични" спољни фактор који је санкцијама у позно пролеће, баш 30. маја дан уочи бојкотованих избора 1992., Милошевићевом режиму објавио рат, у међувремену је са њиме склопио мир. "Мир" је, наравно, помало претенциозна реч. Прецизније је рећи да је Милошевић потписао добро упаковану капитулацију. Међутим и капитулација је облик споразума и сада Милошевић није ургентни проблем Запада. Он, свакако, не ужива симпатије и не постоји никаква видљива спремност Запада да Југославију реинтегрише у међународне институције док се не реше три кризе: "хашка", "косовска" и "демократска" тј. док се земља не демократизује и не одреди према потпуној примени дејтонског споразума и решавању питања статуса националних мањина у земљи. Но, овај својеврсни бојкот, који Запад предвођен Америком намеће Милошевићу, није генератор непосредне кризе која би после избора натерала власт да одмах напише нове под бољим околностима по опозицију. Овај бојкот пак јесте разлог што власт управо ових дана покушава да уступцима одобрвољи опозицију да изиђе на изборе јер јој је опозиција у парламенту неопходан али не и довољан услов да се са светом помири.

У том смислу, "класични" спољни фактор би се пре могао сматрати стимулансом за опозицију да уђе у политички процес и "узме оно што се узети може" него као повољна "климатска" околност за послебојкотни период. Разуме се, бојкот би режим потпуно делегитимисао пред

Западом али би то само значило четири године изолације и нових економских страдања него што би га оборило на улици или присилило да одмах попусти. У најбољем случају би се могло рачунати на неке поновљене изборе за две или три године али је питање да ли би инфраструктуре политичких странака толико могле да преживе изоловане.

"Новокомпоновани" спољни фактор је, пак, знатно интересантнији. Он, по својој структури, неодољиво подсећа на период пред распад претходне Југославије. Чак је и реч "спољни" овде веома сумњива јер је Црна Гора формални а Република Српска (о њима се пре свега ради!) неформални део Југославије. У обема се одвија интензивна политичка криза праћена расцепом у владајућем естаблишменту са иако различитим, а оно у нечему веома сличним мотивима одређеним пре свега односом према централи у Београду. И у једној и у другој земљи се расцеп управо десио око спора "бити или не бити" послушан према режиму у Београду.

С обзиром да се обе кризе заоштравају како се и у Црној Гори и Републици Српској приближавају избори, на први поглед се чини да управо оне а не Запад, дају највећу наду "бојкотној" струји у српској опозицији. Шта више, оне су, за разлику од блокаде Запада која је намењена да траје на дуге стазе, "брзовозне" и могле би да индукују и кризу овде. Хендикеп, међутим, лежи пре свега у димензијама и моћи ових малих (да ли и даље српских?) земаља. Тачније, ко год да победи, макар то били, у "најбољем" исходу по демократске снаге у Србији, Плавшићка и Ђукановић, мора де се споразумева са Београдом. Са опозицијом ван парламента јасно је да то опет мора бити онај ко је на власти јер су и

потребе за споразумом Републике Српске и Црне Горе са Београдом пре свега економске и системске природе а тек на крају демократске. Уосталом, и сам Ђукановић, "демократа-реформатор" је то искрено признао када је допустио својој струји да гласа за Милошевића у савезном парламенту, упућујући поруку српским демократским снагама: "Ваш је и проблем, па га ви и решавајте!".

Истина, победа каквих-таквих демократских снага тамо, могла би да подстакне демократске процесе овде. Но, опет на жалост по "бојкоташе", и то су дуготрајни процеси у којима је сасвим нејасно да ли је по демократску опозицију боље да буде ван парламента. Рекло би се, чак напротив, Ваља нагласити да све ово важи у случају тзв. најповољнијег исхода јер не треба заборавити да се криза у Босни може искомпликовати давањем какве "подршке" Плавшићки од стране Запада у виду велике операције за хапшење Младића и Караџића док се у Црној Гори процес демократизације лако може отргнути контроли и претворити у сепаратистички покрет попут оних у Словенији и Македонији некада. То би у Србији сигурно ојачало тврду националистичку струју и демократију одложило за неку нејасну будућност.

Рекло би се, дакле, да спољни фактор не даје особиту наду бојкотним аспирацијама у српској демократској опозицији. Тачније, ако се ипак процени да су унутрашњи изборни услови такви да су испод достојанства демократских опозиционих снага да на изборима учествују, онда они који такву одлуку донесу морају да се суоче са дугом и веома хладном, вишегодишњом, зимом.

ВУК ДРАШКОВИЋ У ДЕЛИМИЧНО ОСЛОБОЂЕНИМ МЕДИЈИМА

Јагње не може да мрзи

Чињеница да се лидер СПО у последњих неколико дана коначно јојавио на државној телевизији можда је најовештај да Милошевићеве "медијске гаранције" нису биле блеф. У сваком случају, из истуја Вука Драшковића, које је као ретко када имала прилику да чује и види цела Србија, издвајамо неке акценте

ДА ЛИ СПО ИЗЛАЗИ НА ИЗБОРЕ

"Одржаћемо седницу Главног одбора у првој половини августа и, у зависности од тога да ли ће бити примењени у пракси сви услови који из Гонзалесовог извештаја, донећемо одлуку да ли идемо на изборе или не". (ТВ-Политика)

ШТА ЈЕ У БЕЛОМ ДВОРУ ТРАЖИО ОД МИЛОШЕВИЋА

Прво, деблокаду државних медија, пре свега државне телевизије, и уравнотежени приступ свих парламентарних странака програмима ове телевизије у току предизборне кампање, а сразмерно броју освојених гласо-

ва на последњим републичким изборима. То значи да ако државна телевизија у предизборној кампањи активностима СПС-а посвећује 14 минута дневно мора 7,5 минута да посвети активностима СПО, 6 минута СРС, 5 ДС, 2 ДСС.

Друго, да се престане са затварањем свих локалних медија, пре свега телевизијских и радио станица, да се све већ затворене локалне станице отворе, да се свима гарантује и омогући несметани рад до избора, а да после избора непристрасне, стручне и вишестраначке комисије решавају проблеме фреквенција.

Треће, да на сваком бирачком месту буде вишестраначка контрола. Што се СПО тиче, нема места у Србији где нећемо имати своје контролоре. Ми смо велика странка и поред СПС-а смо једина партија која има своју страначку организацију у сваком засеоку. Проблем је једино на Косову, тамо у албанским селима Албанци бојкотију а пристижу хрпе албанских невидљивих гласова за СПС. Овога пута то не сме и не може бити и у тим албанским местима морају бити вишестраначки контролори.

Последње, да се упути позив ОЕБС-у да пошаље посматраче и то одмах по расписивању избора да прате и надгледају да ли се изборна утакмица у Србији одвија у складу са демократским правилима. Председник је гарантовао и испуњење ових услова. (РТС)

О СУСРЕТУ СА МИЛОШЕВИЋЕМ

СПО је за преговоре, за разговоре са свима па, наравно, и са шефом државе. Нецивилизовано је и некултурно одбити позив

шефа државе. Господин Милошевић је изабран за председника савезне државе и нису га изабрали посланици СПО. Ја сам отишао да разговарам о ономе о чему се морало разговарати - о изборним условима. Тражио сам испуњење Гонзалесовог извештаја. Тај разговор није био тајан, готово сваку реч коју сам изговорио господину Милошевићу и он мени после разговора сам пренео новинарима. То је у реду а није у реду да нема чешће разговора шефа државе и лидера парламентарних странака. Сутра, ако будем председник Србије, лидере парламентарних странака не бих примао с мене на уштап, једном у три године, него бих их примао једном месечно. (ТВ Политика)

ВЕРУЈЕ ЛИ У МИЛОШЕВИЋЕВА ОБЕЋАЊА

Нисам психијатар већ политичар, ја верујем стварности, дакле, чекам примену онога што је господин Милошевић обећао и према томе ће се равнати Српски покрет обнове. (ТВ Политика)

СПО И БРОЈ ИЗБОРНИХ ЈЕДИНИЦА

Ако се деблокирају државни медији, ако се обезбеди уравнотежени приступ у изборној кампањи на свим државним медијима, уколико се заиста не буду давили локални медији и сви који су затворени буду отворени, уколико буде обезбеђена вишестраначка изборна контрола на сваком бирачком месту, а страни посматрачи су већ позвани, онда је за СПО небитно колики је број изборних јединица. СПО је велика странка, ако 29 изборних јединица при овим изборним условима одговара Социјалистичкој партији зашто не би одговарало нама. Ми смо трамо да смо јаки таман колико и СПС. (ТВ Политика)

О БОЈКОТУ ИЗБОРА ОД СТРАНЕ ДРУГИХ ОПОЗИЦИОНИХ СТРАНАКА

Ако ови услови не буду испуњени и СПО ће се наћи у позицији да не изађе на изборе. Али ја верујем да ће сви ови услови које је Милошевић загарантовао и који представљају испуњење Гонзалесовог извештаја у целини, бити примењени ускоро у пракси и да ће СПО изаћи на изборе. Надам се да ће у том случају, и желео бих, све демократске парламентарне снаге опозиције узети учешће на изборима. Гласови за бојкот су снажни, али ти људи који позивају на бојкот дужни су да одговоре на неколико питања и да објасне то бирачима. Прво: прошле године имали смо изборе и без икаквог округлог стола СПС је повећала број изборних јединица са девет на 29. Међутим, све те странке које су сада за бојкот тада су изашле на изборе. Друго: прошле године су изашли на изборе мада нигде нисмо имали локалну телевизијску или радио станицу. Државна телевизија је била фатално затворена и заиста је била Бастиља до даске, Студио Б је био у рукама СПС-а. Ове године ситуација је много другачија - од Студија Б до слободних телевизијских станица Крагујевца, Ниша, Пожеге...

Постоје локални медији којима можемо покривати најмање две трећине гледалаца. Треће: прошле године смо изашли на изборе а да нисмо контролисали бирачке спискове готово ни у једној општини у Србији. Ове године, после победе на локалним изборима ми смо ти, коалиција СПО и ДС, у свим већим градовима и општинама где смо победили, који заказујемо и организујемо изборе на територији коју настављају 60 одсто бирача. Ми смо последњих месеци сређујући бирачке спискове избацили неколико десетина хиљада бирача који су умрли и убацили смо неколико десетина хиљада младих које СПС није уврстио у бирачке спискове бојећи се да ће гласати за опозицију.

Дакле, како под овим условима који јесу, уз поменуте Милошевићеве гаранције, објаснити бирачима бојкот, а претходне године изаћи и победити у највећим градовима и општинама без икаквих ових услова. (РТС)

ШТА БИ СЕ ПОСТИГЛО БОЈКОТОМ

Препустили бисмо власт СПС- који је наш највећи политички противник. СПО се седам година бори против овога режима и жели да му види леђа. Желимо корените промене политичког система у Србији. И препустили бисмо Србију СРС-у која излази на изборе. Када је реч о СПС понеко и може у свету да буде "примљен", а када је реч о СРС то би значило суноврат Србије. Та комбинација би била фатална по наш народ из неколико разлога: комплетна међународна изолација и спољни зид санкција не само да не би пао већ би биле уведене додатне санкције. А нама се жури у опоравак. Ми у овом тренутку имао четири милиона гладних људи, милион ипо незапослених, према анализи Економског института две трећине становника готово да нема за храну, а на другој страни је три одсто богатих и обесних. Нећемо такав систем, нећемо такву власт, хоћемо да је мењемо. Сарадња са светом је неопходна а бојкотом бисмо постали изоловани од света, економску помоћ не бисмо добили, а у земљи би прокључале страсти, немири, поделе, сукоби - и то би био продужетак агоније Србије. Ко би од тога имао користи?

Друго, ако бојкотујете изборе онда немате контролоре на бирачким местима. На који начин доказати да је изашло мање од 50 одсто бирача. Може их изаћи само 30 одсто али они који изађу на изборе држе у својим рукама нож и погачу и могу да објаве да је изашло 70 одсто бирача. (РТС)

ХОЋЕ ЛИ СПО ИПАК ИЗАЋИ НА ИЗБОРЕ АКО ДЕМОКРАТСКА ОПОЗИЦИЈА НЕ ИЗАЂЕ?

У политици морају да се примене нека правила која важе у природи. Не тече море у поток, нити у реку, него река улази у море. СПО је највећа демократска снага у опозицији у Србији, према томе мале странке морају да следе СПО, а не СПО мале странке. (БК)

СВЕТ И ЕКОНОМСКА ПОДРШКА

Када сам други пут био у посети Москви г. Анатолију Чубајсу (ја бих га назвао главом руских економских реформи) дословце ми је рекао да ће у случају победе демократских снага у Србији, он лично стати на чело економског комитета руско-српске сарадње. Такође, да ће пред Европом и светом рећи да ће Русија у економским односима са Србијом водити отворену просрпску политику и да јој је стало до брзог економског препорода и узлета. Ми потцењујемо Русију и мислимо да Русија не може учинити ништа. Пројекат за руски гасовод је готов. Он треба да иде преко Србије, Црне Горе, па даље преко Јадрана, Италије, Европе. На том градилишту било би запослено најмање стотину хиљада људи, а ви знате да је после плина само атомска енергија снажнија. Практично, цена електричне енергије у Србији била би симболична. Тај пројекат кошта око две милијарде марака, наша земља не би уложила ништа.

Већ су направљени пројекти и одвајане паре за један велики пут који се назива мост између Европе и Азије и чији природни ток треба да иде преко Србије. То је модерни аутопут Пешта-Суботица-Нови Сад-Београд-Ниш, па се један крак одваја према Софији а други иде према Солуну. И једна модерна железница која би пратила тај пут. Док у Србији не победе демократске снаге средства су залеђена. Чекања више нема, време истиче, ако ове године не дође до демократског и истинског преокрета у Србији направљена је резервна варијанта да тај пут иде заобилазно преко Румуније и Бугарске. У том случају би крак из Бугарске за Албанију ишао преко Македоније, што би значило комуникацијско изоловање Србије.

Огромна средства, значајна и довољна за брзи узлет наше пољопривреде, обезбедила је и Европска унија. Ми бисмо добили и значајне зајмове Међународног монетарног фонда, а победа демократских снага би муњевито привукла и страни капитал. Сви прорачуни кажу да су глупости оно што се чуло на Конгресу СПС да треба чекати 2015. годину да бисмо достигли стандард из 1990-те. Не, за три-четири године Србија би увелико узлетела. (ТВ Политика)

ВЕЛИКА СРБИЈА

Ја желим Велику Србију али која ће бити велика по својој демократији, по богатству и људској срећи, која ће бити велика по великим и редовним пензијама, високим платама, што ћемо велики број Срба са њиховим капиталом, а који су ван Србије (њих је око четири милиона), вратити у ову земљу, што ћемо је препородити, направити је богатом, велесилом у сваком погледу. Та и тако јака Србија ће око себе поново окупити оно што је отпао и разједињено, јер хоћемо да ујединимо са оним што није сада уједињено али на начин како су то урадили Немци. Педесет година су били разједињени и да су кренули бајонетима и пушкама да се уједињују никад се ујединили не би. Једино такав пут предстоји пред српским народом. Значи, Велика Србија по демократији, по стандарду, по срећи - то је наш идеал. (ТВ Политика)

ГРАНИЦЕ

Што се тиче граница, наш слоган је "Европа у Србији". Данас прелазимо границу између Француске и Немачке а да нигде не сретнемо граничара, ни цариника ни границу. Пре годину дана, имао сам прилику да неколико пута пређем холандско-немачку границу, нема границе, границе постоје само на мапама, њих у стварности нема. Наш идеал је да ни овде нема граница, да у Скопље идемо као што смо ишли за живота покојне Југославије, да нигде не видимо ни границу ни граничара, да идемо у Бањалуку, да идемо на Пале, да на Дрини нема границе... И неће је бити ако победи Српски покрет обнове. Ми јесмо за трајно помирење и са Муслиманима и са Хрватима, али тог трајног помирења не може бити док се избегли и прогнани наш народ не врати тамо где је живео вековима. (ТВ Политика)

ИЗБЕГЛИЦЕ И ИЗБОРНА ПОБЕДА

Ставићу се на чело Дејтонског споразума. СПО је Дејтонски споразум снажно подржавао и у тим тешким данима када је сва опозиција покушавала да изиграва патриотизам на језику, СПО је по цену разноразних увреда тада охрабривао Милошевића да потпише Дејтонски споразум. По том Дејтонском мировном споразуму сваком избеглом човеку, без обзира да ли је он Србин, Хрват или Муслиман, Јеврејин... гарантује се, уколико он то жели, да се врати својој кући, на своје имање, а међународна заједница да ће му тамо бити обезбеђено и осигурано поштовање свих његових људских, културних, грађанских, политичких, националних, верских права и добара. Ако се сутра Срби врате у Дрвар а куће нема, добиће бесплатну помоћ да зидају кућу под својим небом, на свом имању. Мислим да нема ни једног избеглице који не сања завичај. Не може се детињство, рођење, небо под којим сте рођени, векови, прадедовска гробља, понети на ђону од ципела. Вратити тај наш народ тамо то је гаранција Дејтонског споразума и у том смислу је после великог нећкања и одбијања, стављен пред зид претњом увођења комплетних економских санкција, хрватски председник Туђман дао изјаву да сви Срби који то желе могу да се врате. Да би се вратили, међутим, потребно је да међународна заједница (што ће она сигурно учинити) притисне додатно тај тамошњи режим, а ни Туђман није вечан, и у Хрватској ће победити демократске снаге. Потребно је и да Србија, једна нова, демократска, која ће постати респектовани и угледни члан међународне заједнице стане иза Дејтонског споразума и чврсто и одлучно иза свог народа. Наравно, има људи који неће да се врате, и треба укинути поделу на грађане првога и другога реда. Србија треба да постане једно велико градилиште и ми за три године треба да имамо мањак радне снаге. Људи треба да добију кредите да купе земљу, да граде куће, да им се да држављанство Србије. Нису они криви, они су жртве једне наопаке политике. Они су били таоци једног злог времена, једне наопаке политике. Председник Милошевић је у оној својој беседи за све окривио време,

као крив је месец март, положај звезда, али не, крива је једна наопака политика која је одавде вођена. Али, окренимо се будућности. Будућност каже - новим путем. Препорода Србије нема без корените промене политичког система и то је оно што говори Српски покрет обнове. Немојмо кречити рушевину него зидајмо ми нову српску кућу на њеним националним, стабилним и традиционалним предкомунистичким темељима. (ТВ Политика)

ВОЈВОДИНА

Сукобљавају се два политичка становишта. По једноме нема никакве Војводине и постоји само Србија. По другоме нема никакве Србије и то становиште поприма замах последње две године. Чују се поприлично грлата становишта да се Србија протеже од Дрине до Неготина и од Саве па наниже, тј. да северно од Саве не постоји Србија и у употреби је специфичан израз "србијанска опозиција", што се односи искључиво на политичке странке ниже од Саве и Дунава. Екстремно је и једно и друго. Треба видети да ли је могуће да буде и Србије и Војводине и тако да буде Србија у Војводини и Војводина у Србији. Став је СПО да је то нераскидиво.

Стање је доста очајно, жива нам је Војводина уморена, али умрети неће (став из декларације о Војводини). Стање је очајно због погрешне концепције организације власти у Србији. Власт у Србији је централизована. Општинама, градовима остављен је симболичан проценат надлежности, новац се одузима, али га не одузима Београд. Те приче нису тачне, требало би погледати како изгледа Београд. Паре узима влада, а онда она по свом нахођењу дели, најчешће недомашински, нерационално.

Ако људима у општини, у граду, ударите на њихов доходак и њихово право да одлучују о ономе што стварају, онда настаје побуна. Општина плаћа порез и граду и држави и то према процентима и стопама који су разумни и стално се тежи да буду што је могуће мањи, да би држава била јефтина а више пара остало тамо где се новац ствара. Када би се овај систем применио онда би Војводина убрзо, с обзиром да представља од Бога дато богатство и да је настањена вредним људима, убрзо, за неколико година, достигла европски стандард. Али би такав нагли узлет доживело и Поморавље, Шумадија и Западна Србија и Косово. (РТС НС)

СПО И ВОЈВОДИНА

Када је у питању наш концепт Војводине, њене будућности, њеног препорода и њеног муњевитог економског и свеколиког препорода на принципима децентрализације власти, локалне самоуправе, културне самосвојности и аутономије, политичке аутономије Војводине, ми се апсолутно не разликујемо од неких наших драгих пријатеља из опозиције, као што је коалиција "Војводина". Дотле мислимо исто, али само дотле. Све што иде преко те границе и води ка одвајању Војводине и њеном претварању у државу у држави ми не прихватамо. Промене о којима ја говорим: децентрализација

власти, аутономија новчаника, да наш паор у Војводини, а то је могуће за две године, зарађује онолико колико данас зарађује сељак у Француској или Немачкој. Концепт СПО ово гарантује, преко тога не долази у обзир. (РТС НС)

РЕПУБЛИКА СРПСКА

СПО и ја лично безрезервно подржавамо храбру и часну борбу коју у овом часу води госпођа Биљана Плавшић. Показало се да њој овај рат није био брат; у рату се није обогатила. Показало се да она у овом часу у својој руди држи заставу народне муке. Схватила је да се са светом мора повезивати, да се Дејтонски споразум мора поштовати, схватила је да се РС мора отрести оних који и даље живе на народној муци, обрћу милијарде марака... А знате како живи наш народ у РС? Плате износе 50-100 динара и то у боновима, да није међународне помоћи не би имали од чега да живе и људи би кренули да беже преко Дрине у Србију или бели свет. Схватила је да уколико се не сарађује са светом у примени Дејтонског споразума не може се добити ни економска помоћ. А без економске помоћи не може се подићи оно што је попаљено, порушено, народ неће имати од чега да живи и то ће бити крај са оне стране Дрине. Због тога што у руди носи заставу народне муке и што се бори заиста за народ у РС - ужива безрезервно подршку СПО-а. Сада. (ТВ Политика)

О МИСИЈИ ПОМИРЕЊА МИЛОШЕВИЋ-ПЛАВШИЋ

Сваки компромис између некога ко је на страни народа и некога ко пљачка народ и ко је крив за његови ратни удес, јесте противно интересима народа. Мислим да тај чин треба пресећи и оне који су се товили и који се тове на народној муци једноставно уклонити. Доста онога - држава то сам ја. Ако г. Милошевић иде у неку мисију помирења онда нека поштује своје сопствене речи које је изговорио у Савезној скупштини. Не сме бити ни једног појединца ни политичке странке која сме свој интерес надређивати интересу народа и отаџбине. У овом часу они на Палама који не поштују уставне одлуке шефа државе, они који су српски народ довели докле су га довели, који се богате, шверцују, пљачкају, уздигли су себе изнад интереса народа и морају да се склоне. (ТВ Политика)

ПРОМЕНА САВЕЗНОГ УСТАВА

Ми смо били за промену савезног Устава пре него што је Милошевић изабран за председника јер је то била једина прилика да не буде изабран. Ми смо отворено рекли да, буде ли се бирао у парламенту, две социјалистичке партије ће се договорити и он ће бити 100 посто изабран. На непосредним и тајним изборима, што је демократскије, има шансе да изгуби и верујемо да би изгубио. Он је наш политички супарник и желимо да не буде председник Савезне државе. А сада насилно мењати Устав противно жељи једне чланице федерације је опасно и то не подржавамо. (ТВ Политика)

ЦРНА ГОРА

Ми смо на страни реформских и демократских снага. Ко су те снаге у Црној Гори нека одлуче грађани Црне Горе. До краја реформске и демократске снаге нису ни једне, али ако морамо да бирамо између лошег и још горег нећемо сигурно изабрати још горег. Када је РС у питању ми имамо јасан став, јер јасно видимо једну жену, јер је она највећи мушкарац у РС и носи заставу одбране народа. Нисам сигуран да неко у Црној Гори носи заставу одбране народа. Има ту заставу одбране себе, својих позиција, својих привилегија. Струја г. Ђукановића је имала апсолутно наклоност СПО-а, верујемо и даље да је та струја реформска струја, у сваком случају више од ове друге, али препуштамо то грађанима Црне Горе. (ТВ Политика)

РЕФОРМСКО И НЕРЕФОРМСКО КРИЛО У ЦРНОЈ ГОРИ

Избори за председника СРЈ јасно су показали разлику између реформиста и антиреформиста: била је у томе што су и једни и други гласали за Милошевића. (ТВ Политика)

КОСОВО

Репресијом се и полицијским снагама не могу решавати ствари. Косово мора да буде у Србији јер оно никада није било изван Србије од почетка српске државе. И, Косово није само у Србији него је и у Србима. У Херцеговини је мало људи који су били на Косову, али ако се зајну "косовскијех мина" немојте их терати да иду даље преко тога јер преко те заклетве отпада глава. Ми меримо време до Косова и после Косова. Албанци морају да схвате - нема успостављања поверења са Србијом и Србима на идеји о независном Косову, конфедералном Косову или отцепљењу од Србије. Ми морамо да схватимо да нема поверења између нас и њих под полицијском репресијом. Максимална гаранција у пракси свих људских, грађанских, политичких, културних, националних и верских права Албанаца по највећим европским стандардима је програм СПО-а. (Политика)

Зашто министар одбране у Србији сутра не може да буде Мађар или Албанац, зашто наша влада мора да буде етнички чиста. И скупштина и влада морају да одржава и ту мултиетничку слику. Међутим, не можемо успоставити поверење са Албанцима док они за свој политички циљ проглашавају отцепљење од Србије. Госпођа Елизабет Рен је постала министар одбране Финске иако је Швеђанка, али је истовремено казала: "У евентуалном рату између Финске и Шведске ја бих се борила за Шведску". Према томе, да чујемо наше Албанце да кажу да ће у евентуалном рату, не дај Боже да до њега дође, између Србије и Албаније они бранити Србију. (РТС)

ЧЕТНИЦИ И ПАРТИЗАНИ

Партизани се хвале да су победили четнике на округлим столовима, преко пута нема четника да одговоре ко је кога победио. Ја лично мислим да свака част и једнима и

другима за сваки метак који су испалили у окупатора, а ни једнима ни другима није част за метак који су испалили једни у друге. Ако отац убије сина обојица су поражени. Ми желимо Србију националног помирења, нећемо више деобе на партизанима и четницима. Хоћемо помирење на истини а истина гласи да смо имали два антифашистичка покрета - равногорски и партизански - и да су се најалост тукли и између себе. Истина је да Србија у Другом светском рату није имала свога Анту Павелића и своје усташе. На тој истини се помиримо и окренемо се будућности! (РТС)

РАЗЛОЗИ ЗА МОНАРХИЈУ

Први разлог је традиција. У целој историји од када постојимо као народ и као држава

а чим мало више волиш своје ниси на исти начин председник свима. Краља, међутим не именује ни једна партија нити политичка идеологија, краља одређује историја, векови, традиција и под круном су једнаки сви. (РТС)

ПРОТИВ КОГА СЕ БОРИ ВУК ДРАШКОВИЋ

Мој политички противник је тренутно искључиво СПС-а и желим да му видим леђа. (РТС)

ВУК ИЛИ ЈАГЊЕ?

Ја јесам јагње и то не спорим. Волим људе, не умем да мрзим и не умем никоме да се светим. Али, бога ми, ако је у питању суверен-

без круне смо били само два пута: под Турцима и за последњих пола века под комунистима. Испоставило се да, када није било круне - није било ни Србије.

Други разлог је историјски, морални, психолошки. После свега што нам се десило наш народ мора да узлети, наша отаџбина мора у препород. Ако хоћете да скочите, а налазите се у живом блату, не можете да се одвојите. Србија, наша деца, траже чврст ослонац да би могли народ и држава да одскоче. Које је то време? То је управо оно време пре Другога светског рата када се Србија није смањивала него ширила, када нисмо били поражени него смо били победници у ратовима који су нам наметнути, када је динар имао златну подлогу и када је српско име слављено светом. Ако сутра победим, чињеница је да ћу победити гласовима СПО-а. Дакле, једне идеолошке концепције, и гласовима других демократских снага које прихватају програм СПО-а и Коалиције "Заједно", па ћу као председник републике, ма колико то не желео, бити талац и СПО и тих снага које су ме избрале. Као што је Милошевић талац СПС-а. Увек председник мора на одређени начин да више воли своје,

итет Србије, границе Србије онда сам вук на куб. Нема комадања Србије. (РТС)

ЋИЊИЋИ И ПЕШИЋИ

Они су моје колеге и ја о њима нећу да кажем ни једну једину ружну реч. (РТС)

ПОСТОЈИ ЛИ "ЗАЈЕДНО"?

На локалном нивоу - да. (ТВ Политика)

МЕЂУНАРОДНА ЗАЈЕДНИЦА И РАСПАД "ЗАЈЕДНО"

Демократски свет који жели што пре да у свом друштву види једну демократску и јаку Србију наравно да није одушевљен што је дошло до распада коалиције "Заједно". Није ми мени драго. Али програм коалиције "Заједно", све оно због чега смо демонстрирали, сви они захтеви које смо истицали јесте програм СПО. Није ми мало нескрумно ако кажем да је СПО матица од 1990. демократске опозиције, ударна снага, и да је СПО чинио најмање 80 одсто коалиције "Заједно". Ми то преузимамо.

СТАВОВИ: ДА ЛИ ИЗАЋИ НА ПРЕДСТОЈЕЋЕ ИЗБОРЕ?

**МИЛЕ ИСАКОВ,
КОАЛИЦИЈА
"ВОЈВОДИНА"**

Ако СПО онда и ми

Услови за ове изборе нису ништа лошији од оних за последње савезне изборе, на које су изашле све странке. Чак су се неке ствари и поправиле, јер Студио Б је пршао у руке опозиције, и многе локалне новине и медији су прешли у њене руке, с обзиром да је она победила у многим градовима. У општинама у којима држи власт опозиција ће имати већу контролу избора, имаће у рукама њихову организацију, што, опет, значи да су се услови мало поправили. То, наравно, нису оптимални услови које бисмо ми желели, али врло је вероватно да у скоро време у овој земљи и неће бити идеални услови за изборе, и да ћемо морати да се за њих боримо, између осталог и на изборима. И ово сада што је урађено на локалним изборима, урађеноје у најнеповољнијим могућим условима, па се ипак победило у великом броју градова. Тако ће се и убудуће борба за фер изборе морати водити на сваком наредним изборима.

Дакле, мора се напредовати јачањем утицаја у институцијама, и променом односа снага у парламенту и на политичкој сцени, а ми мислимо да је то најбоље радити демократским путем, што значи - на изборима.

То је дакле, наше начелно опредељење и ми не видимо да су сада услови лошији у односу на оне од пре само пола године, када смо излазили сви на савезне и локалне изборе. Не видимо шта је сад разлог да се не излази и, наравно, подржавамо принципијелне разлоге за евентуални бојкот избора, када су у питању изборни услови, али врло разликујемо оне кукавичке разлоге који велики број странака руководе када се опредељују да воде кампању против избора, јер се плаше свог сопственог неуспеха. Странке које су потписале тај Споразум су мале и немају велике шансе, већина нема никакве, а оних неколико већих има такве шансе да би њихов утицај у парламенту био безначајан. На такве кукавичке разлоге за евентуални бојкот нећемо насадити. Ми верујемо да у овом тренутку стојимо врло добро, да смо из дана у дан све јачи, и да услови неће променити ништа у изборним резултатима.

У овом тренутку одређени уступци режима око изборних услова тек се најављују, а избори су за једва нешто више од шест недеља. То значи да би став опозиционих странака морао

Више би нам одговарало да је мање изборних јединица, али и овако нећемо много изгубити.

Значи, мислимо да би требало изаћи. Када калкулишу да ли да изађу на изборе или не, странке воде искључиво рачуна о својим сопственим интересима, а нико не размишља о интересу грађана у тренутку када се одлучује да ли ће изаћи на изборе или не. Јаки знају да имају шансе, они који су слаби неће да изађу јер знају да немају шансе, калкулишу о својим могућностима и на основу тога се опредељују, а не на основу тога да ли грађани желе да се на изборима нешто коначно промени. Мислим да је крајње време да сви почнемо да водимо рачуна о интересима грађана, више него о интересима сопствених странака.

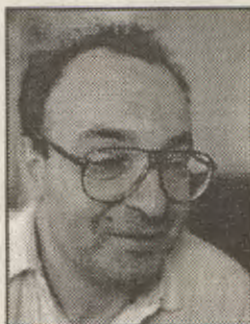
Сматрамо да је у Војводини расположење грађана такво да се на изборе изађе, и да се на њима - победи. Ми смо прошле године добили потврду своје сопствене снаге, али још важније - потврду да је већина грађана расположена да гласа за већу аутономију Војводине и мислимо да смо ми једини аутентични представници те идеје, и тог програма и да смо у обавези да изађемо на изборе да бисмо грађанима омогућили да за ту опцију гласају, и да она коначно у Војводини победи.

Наравно, пошто је Војводина део Србије, ми не можемо да будемо слепи за све што се догађа у Србији - ми у њој подржавамо демократску опозицију, и волели бисмо да она наступи на изборима. Али, без обзира на то, волели бисмо да она буде што јача, и нећемо учинити ништа да бисмо је дезавуисали. Према томе, ако нико од ових већих представника демократске опозиције Србије не буде излазио на изборе, нећемо на њих изаћи ни ми. Али, ако неко од њих изађе, рецимо, Српски покрет обнове и Вук Драшковић, ми ћемо му се одмах у томе придружити.

**ДР ЛЕОН КОЈЕН,
ПРОФЕСОР ЕСТЕТИКЕ И
ТЕОРИЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ
НА ФИЛОЛОШКОМ
ФАКУЛТЕТУ**

Без бизарности

У овом тренутку одређени уступци режима око изборних услова тек се најављују, а избори су за једва нешто више од шест недеља. То значи да би став опозиционих странака морао

бити и тврд и промишљен, ако желе да изађу на изборе, а не доживе неуспех као на савезним изборима прошле године. Остављајући по страни спорно питање броја изборних јединица (СПО и СРС прихватају 29 јединица, док ДС и ДСС не пристају на више од 9), постоји низ конкретних и потпуно оправданих захтева око којих би се четири парламентарне странке можда могле сагласити и приморати режим да их испуни.

Прво, контрола избора је практично неизводљива са садашњим огромним бројем бирачких места (близу 11.000), мада закон допушта да их буде далеко мање, јер само прописује да на једном месту не може гласати више од 2,5 хиљаде бирача. Са 5-6.000 бирачких места избори би се технички лако могли обавити, а контрола би била неупоредиво лакше остварљива него сад.

Друго, свуда у свету се на председничким изборима организују телевизијски дуели главних кандидата, где они сучељавају своје програме пред најширим аудиторijумом. Код нас би требало организовати три до пет оваких великих дуела, на којима би учествовали само председнички кандидати неколико најјачих парламентарних странака. На тај начин би најшире бирачко тело бар донекле могло да види шта нуде најважније странке и њихови кандидати, а Шећероски и њему слични остали би за љубитеље бизарног.

Треће, од 1990. до данас Албанци бојкотирају изборе и сваки посланик на Косову због тога бива изабран са неупоредиво мање гласова него другде у Србији. Да би се избегао овај апсурд било би природно да се мандати у изборним јединицама где гласа мање од 25 одсто бирача додељују на посебан начин, то јест у Србији као једној изборној јединици. То значи, у случају албанског бојкота, да би се 32 мандата у три изборне јединице (Приштина, Пећ, Косовска Митровица) расподелила тако што би се тамо дати гласови приброджали укупном броју гласова у осталим изборним јединицама и затим, применом д'Онтове формуле, доделила странкама које су прошле законски цензус од 5 одсто у целој Србији. На тај начин би се отклонио главни мотив за манипулацију с гласовима на Косову, а СПС би изгубио ничим заслужену огромну предност којом се у српском парламенту користи већ седам година. У сваком случају, могућност да СПС освоји апсолутну већину посланичких места тиме би била искључена, чак и са 29 изборних јединица.

Ако би ова три услова била испуњена, уз остале захтеве који се тичу локалних и државних медија, мислим да би опозиционе странке могле с неким изгледима да изађу на изборе; додуше пре крајем октобра, него крајем септембра, јер и стварни медијски уступци губе смисао ако се чине пред саме изборе.

МЕЂУНАРОДНА ЗАЈЕДНИЦА И ИЗБОРИ У СРБИЈИ

Биће ту

Досадашња пракса у међународним односима јовори јотово искључиво о односу међународне заједнице и међународних организација према држави. Не према једном њеном делу, једној федералној јединици, на пример, као што је, рецимо Србија, уз заобилажење централне државне власти.

Александар ТАСИЋ

Упркос спољњем зиду санкција и формално непризнатом државно-правном статусу, Србија и СРЈ итекако су део међународне заједнице: судећи по пажњи и напорима које она посвећује демократизацији СРЈ. Центар те пажње су стицајем прилика предстојећи скупштински и председнички избори у Србији. Отуда и актуелна питања: колико ће се та међународна заједница ангажовати око српских избора, да ли ће их, како и под којим условима признати за регуларне и какве ће бити последице евентуалног непризнавања?

Претходно, међутим, добро је подсетити на досадашње чињенице и искуства.

ПОЗИВ

Најпре, што се ангажмана споља тиче, он је током локалних избора у Србији, у новембру прошле године, био симболичан. Избори су завршени како су завршени, малобројни страни посматрачи, који су очигледно тај посао радили про форме, нису имали значајнијих примедби, све док домаћа опозиција није рекламирала велику крађу. Чак ни тада међународна заједница није реаговала. Требало је да, притешњен великом нуждом због масовног грађанског протеста, тадашњи председник Србије Милошевић јавно позове мисију ОЕБС како би утврдила чињенично стање. Па и када је извештај делегације коју је предводио Фелипе Гонзалес био објављен (а потврђено је да је власт ухавањена у великој крађи, плус препоруке, међу којима хитно ослобађање медија) требало је да прође више од два месеца да би макар изборни резултати били признати.

Препоруке из извештаја које се односе на демократизацију не само да још нису применене, већ је српски режим и поред вербалних упозорења међународне заједнице наставио да гази утабаним траговима. Уочи избора измењени су изборни услови. Донет је, без учешћа опозиције, Закон о повећању броја изборних јединица... Не обећава ни текст закона о јавном информисању (одбијен је разговор за округлим столом, а у састављању закона није учествовала опозиција).

Потом долази избор председника СРЈ. Милошевић је променио радно место. При том су он и његова партија, па и њихови коалициони партнери тако и толико прекршили и републички и савезни устав да је било места интересовању и међународне заједнице. Није се заинтересовала. Зашто? Стриктно говорећи реч је о унутрашњим стварима једне државе а како нису угрожена елементарна људска права и слободе, није било места мешању. Уз то, нико од домаћих званичних државних органа није ни тражио страном арбитражање. Страни посматрачи су позвани на предстојеће републичке изборе.

Али, појединачни позиви које је Драган Томић, председник српске Скупштине и ВД председника Србије, упутио гземљама, чланицама ОЕБС које су нормализовале односе са СРЈ", практично немају значаја. Да би све било регуларно, потребно је званично позвати организацију ОЕБС, без условљавања. Могуће је да се то, под притиском овадашње јавности и догоди. Ипак, остаје утисак да се међународна заједница, која Слободана Милошевића као потписника споразума у Дејтону још држи за централну фигуру, поводи за географом његовог политичког положаја. Он је сада на врху савезне државе, и ту је фокус. Као што је фокус био на њему док је, у време последњих локалних избора био председник Србије. И тада се управо он огласио званичним позивом делегацији ОЕБС. Тадашњи савезни председник Лилић је ћутао иако је већи део државе коју је номинално водио потресала велика изборна политичка криза. Питање је да ли ће Милошевић сада, као председник СРЈ, и у међународним размерама наставити недавно започету игру са локалног нивоа када је као тек устоличен, позвао неколико опозиционих лидера и обећао ствари које формално нису у његовој надлежности.

ДИЛЕМА

Досадашња пракса у међународним односима говори готово искључиво о односу међународне заједнице и међународних организација према држави. Не према једном њеном делу, једној федералној јединици, на пример, као што је, рецимо Србија, уз заобилажење централне државне власти.

У случају када држава званично позове међународне посматраче на изборе или кад изборе уз домаћу сагласност организује међународна заједница због објективно тешке унутрашње политичке ситуације у једној земљи (као што је то било недавно у Босни и Албанији), тај међународни печат је обавезујући и потврђује изборну регуларност. Тренд међународне интеграције и

однос политичких снага, међутим, све више потискују лимитирајући фактор формулисан као "унутрашње ствари државе". Поготово када је реч о малим земљама. Тако да то што се у Србији догодило у новембру, када је мимоиђена савезна држава, није изузетак. А истовремено потврђује и тезу о улози повереника ограниченог домета коју је међународна заједница дала Слободану Милошевићу.

Ако, дакле, сада нико од званичног ауторитета не позове ОЕБС у Србију, ако то не учини ни Милошевић, можда ће, у први мах, изостати радикалан, конкретан ангажман међународне заједнице око избора. Без обзира учествовала опозиција на изборима или не. Али, сигурно је, уследиће, као вид притиска, ултимативно инсистирање (опет Милошевићу) да коначно испуни Гонзалесове препоруке.

У најгорем случају избори ће бити спроведени по замисли режима. Без контроле са стране, без учешћа опозиције у коју, нарочито, не спадају радикали нити иједна од стотинак безначајних партија које, по правилу, оживљавају или се (као у јулу 97) оснивају уочи избора. Такав епилог нема перспективу па ће врло брзо све морати да буде поновљено. Или због тога што ће Милошевић од међународне заједнице бити натеран да допусти, или услед домаће блокаде која није далеко од реалности. Или због обоје.

Јер, ако у Србији опозиција изостане па већину у Скупштини добије СПС, а у конкуренцији председничких кандидата Лилића и Шешеља победи неко трећи, под знаком питања је сарадња председника и Скупштине и због политичке дисхармоније готово да је извесна криза владе и административног функционисања републике уопште.

Даље, победи ли у Црној Гори Ђукановић, а на парламентарним изборима ДПС његовог опредељења, пуца коалиција СПС - ДПС на савезном нивоу. Милошевић остаје сам: нема међупредседничке комуникације, а веома лако може бити и разрешен.

Према томе, избори ће у сваком случају бити под надзором међународне заједнице, директним - посредством позваних посматрача или индиректним, а да би били валидни по мерилима те заједнице неопходно је да власт у Србији испуни све што је наложено у Гонзалесовом извештају. И не само да би избори у Србији били регуларни. Јер, судећи по последњој Декларацији Европске уније о политичком развоју СРЈ, од 30. јула ове године, ако то "хитно и у целиности" не буде учињено, неизвесно је шта ће бити са трговинским повластицама ("аутономни трговински преференцијали") које је Савет министара Европске уније одобрио СР Југославији 29. априла 1997. године за ову годину. Под велом ове условности и неизвесности су, логично, и сви наредни трговински и политички аранжмани.

Формацијски је аванзовао и само формално отишао из Србије, али Слободан Милошевић није, нити може да побегне од дилеме везане за посао који га очекује: да ли да га обави сад или - одмах.

Не будите навијачи, будите грађани!

"То што се ми њојављујемо на РТС-у и што је њредседник Српског њокрета обнове добио њрилику да се њојави није добијено милошћу њосњодина Милошевића, нењ је добијено дуњњодушњим радом наше странке. Почели су да нас ресњектују као њо политичког њпротивника. Социјалисти се њлаше снање Српског њокрета обнове и баш због тоња њокушавају да нађу који је то ниво исњод коња Српски њокрет обнове неће ићи. Да се њредседник СПО њојављује сваки дан њо седам сати, не би усњео да надокнади време које се није њојављивао", каже нова млада звезда СПО, коментаришући ризик бојкота избора, њојављивање лидера странке на РТС, разлику између великих и малих странака и све оно што таласа њо политичку јавност ових дана

Благица М. СТОЈАНОВИЋ

Анђелко Трпковић, одборник у СО Палилула, члан Извршног одбора у истој општини и портпарол председника СПО Вука Драшковића, рођен је 1972. године у Сремској Митровици зато што, како сам каже, Шид нема породилиште. Одрастао је у Шиду, где је завршио средњу школу. Тренутно ради дипломски испит на Саобраћајном факултету у Београду и није један од оних који почињу да се баве политиком зато што су лоши у својој професији. Током студирања успео је да изгради добре позиције и у професионалном смислу, јер већ две године учествује у раду тима који се бави глобалним решавањем проблема саобраћаја на нивоу Града Београда.

Трпковић је у Српском покрету обнове од септембра 1990. године, а квалитети који су га препоручили за портпарола председника СПО су, у првом реду, elokвентност, виспреност, образованост, снажљивост у непредвидивим ситуацијама, организаторске способности и физичка атрактивност, врло битна за оне који имају намеру да се баве политиком.

БОРБА ЈЕ МНОГО ВИШЕ ОД ШЕТЊЕ

Да ли Вам је жао што се коалиција "Заједно" распала?

Не, никада за таквим стварима не треба жалити. Чим се уносе емоције у политику, то није добро. У политици је све ствар рационалног и реалног размишљања и не може се рећи да ли ми је драго или ми је жао што је коалиција разбијена. Коалиција "Заједно" је имала велику предност, али политичка реал-

ност је нешто што одређује догађаје. Уколико постоји могућност да коалиција "Заједно" постоји, она треба да постоји. Наравно да на локалном нивоу, где су нам грађани указали поверење као коалицији "Заједно", то треба тако и да остане. Уколико не постоји заједнички језик, уколико не можемо да се договоримо ни потписаним споразумима и договорима, центлменски, мислим да нема потребе на силу правити нешто само због тога што неко мисли да је то нешто добро, нешто што функционише на локалном нивоу.

Сматрам да у ситуацији као што су републички избори, није лоше да политичке организације изађу самостално, да се види ко има какво поверење међу грађанима. Уласком у коалицију ви никада нисте сигурни који је број грађана гласао за вас, а који за ваше коалиционе партнере. Провера пред бирачима је врхунска одговорност сваког политичара и политичке странке. Нема те ствари која то може да купи, не можете никога да подмитите и продате слаткоречиве приче, људи вам или верују, или не верују. Уколико вам не верују, даће вам мање гласова него што су вам до сада давали. Уколико вам верују, даће вам више него што сте до сада имали. Баш због тога мислим да не треба трагично схватати чињеницу да постоје политичке организације које могу да изађу самостално на изборе. Напротив, то је њихова врлина. Оног момента кад једна политичка организација схвати да може самостално да изађе на изборе, то значи да је сигурна у себе, да у свакој изборној јединици, у сваком месту, може да покрије бирачка места и да пређе цензус.

Шта бисте одговорили грађанима који стално понављају: "Због вас смо шетали три

месеца, а ви се сада свађате"?

Ја бих им поручио: "Због вас се ми боримо седам година, а наша борба је нешто много више од шетње". Радујем се чињеници да су грађани подржали наш протест и да су активно учествовали у свему томе. И ја сам био један од грађана, и мислим да нико не може да каже како само због те шетње постоје политичке странке у Србији. Тим демонстративним шетњама урађена је једна велика ствар због које сви треба да будемо поносни: слика Срба у свету је потпуно промењена. Нико више за нас не може рећи да смо примитивци са Балкана, који саморатују и свађају се, показали смо се као политички зрео народ, да смо у стању да се супротставимо неправди и тиранији на цивилизован и грађански начин. Мислим да смо за та три месеца успели да поправимо оно што је ова власт уништила у последњих осам година.

САМО ВЕЛИКИ ПОСТАВЉАЈУ УСЛОВЕ

Како коментаришете избор Слободана Милошевића на функцију председника СР Југославије?

Ово што ћу сада рећи, то је мој лични став. То је нешто што сам очекивао, јер господин Милошевић воли да влада и да га ословљавају са "председниче". У ситуацији када није имао могућност да га тако ословљавају, зато што му то Устав није дозвољавао, морао је да смисли функцију на којој ће даље бити и где ће га и даље ословљавати са "председниче". Фактички, он се само померио унапред или уназад, показаће време. Председник Милошевић је, као председник Србије, више пута кршио своја овлашћења и

радио оно што је из домена председника СР Југославије. Баш због тога се и пребацио на место на коме је одувек желео да буде, мада мислим да није задовољан, с обзиром на околности избора и на чињеницу да још увек није обезбедио довољну подршку за промену Устава. Њега интересује председничко место само ако је апсолутни председник државе и ако нема уставних ограничења. Све друго за њега је безвредно.

Као странка нисте учествовали у његовом избору, али се лидер Ваше странке одазвао и посетио Милошевића одмах након избора. То се ових дана много коментарише.

Ми смо озбиљна политичка странка и када је неко изабран за председника Савезне Републике Југославије, без обзира да ли смо у томе учествовали или не и да ли се то нама свиђа или не, ми признајемо политичке чињенице. Политички факт у овом тренутку је то да је Милошевић председник СРЈ и сасвим је логично да се председник највеће опозиционе странке у Србији, уколико добије позив председника СРЈ, том позиву одазове, а логично је због велике одговорности коју функција председника Српског покрета обнове собом носи. Он није председник неке мале политичке организације која свој главни одбор може да одржи у собичку, већ је председник велике организације и мора да разговара са онима који представљају власт. Ако ни због чега другог, а оно да им се јасно стави до знања да постоје ствари које су неопходне да би се са нама могло сарађивати. Уколико нису спремни да испуне услове које ми од њих тражимо, они морају бити упознати са чињеницом да ми као политичка организација можемо да урадимо много тога што се њима не би свидело. Сви знају колика је снага Српског покрета обнове и шта значи када наше чланство и симпатизери изађу на улице и ту чињеницу респектују.

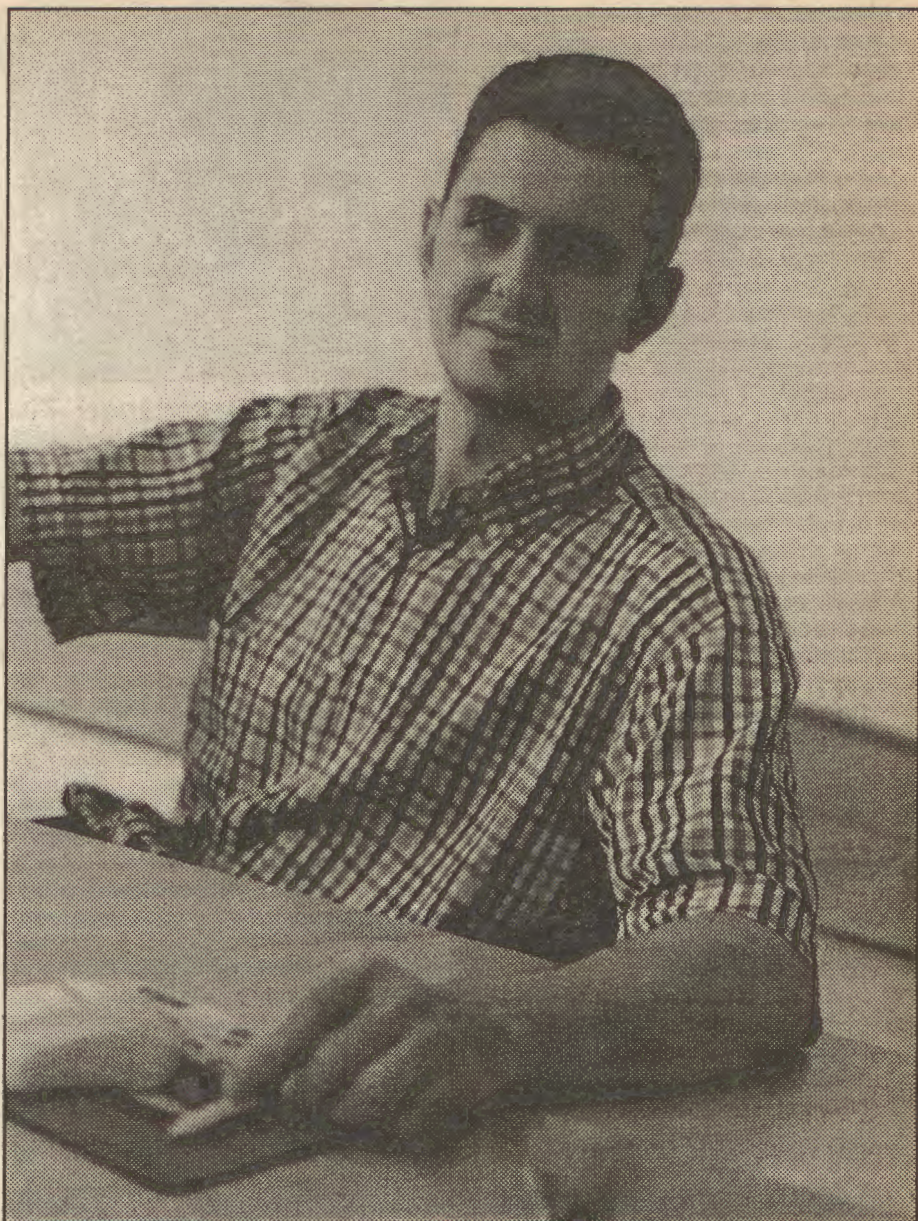
БРОЈ ИЗБОРНИХ ЈЕДИНИЦА ВАЖАН ЗА МАЛЕ СТРАНКЕ

Многи се питају, откуд председник Српском покрета обнове на ТВ-Бастиљи? Какав је Ваш одговор на то питање?

Уколико правимо демонстрације због тога што нас нема на РТС-у, било би мало чудно да оног момента кад нам се пружи могућност да се појавимо на Првом каналу, правимо демонстрације због тога што нас пуштају на РТС. Чим добијемо простор на медијима, ми ћемо то искористити да грађанима Србије покажемо шта су наши циљеви и због чега се овако истрајно боримо. То што се ми појављујемо на РТС-у и што је председник Српског покрета обнове добио прилику да се појави није добијено милошћу господина Милошевића, него је добијено дугогодишњим радом наше странке. Почели су да нас респектују као политичког противника. Социјалисти се плаше снаге Српског покрета обнове и баш због тога покушавају да нађу који је то ниво испод кога Српски покрет обнове неће ићи. Да се председник СПО појављује сваки дан по седам сати, не би успео да надокнади време које се није појављивао.

Шта за Српски покрет обнове значи промена изборног закона, по коме СРБија има 29 изборних јединица?

Истицање у дрви план броја изборних је-

“Бојкот има смисла само ако се у року од шест месеци поново расишћу нови избори, а ако до тога не дође - нисмо ништа урадили и убрзо више нећемо постојати на политичком небу Србије.”

диница није нешто што треба да СПО одреди према томе да ли ће изаћи на изборе или не. Ми смо велика политичка организација, свесни смо своје снаге и у први план не можемо истицати оно што за нас није пресудно - број изборних јединица. То је важно за мале политичке странке, које нису сигурне у своју снагу и пробијање изборног цензуса. За нас је много важнија изборна контрола и слобода медија. Уколико имамо изборну контролу, спречићемо крађу гласова, а уколико имамо слободне медије, људи ће моћи да сазнају шта ми стварно мислимо. То је кључно, а не број изборних јединица.

Да ли Српски покрет обнове излази на изборе?

То је питање на које бих и ја волео да знам одговор. На то питање ћете добити одговор

ако позовете 134 члана Главног одбора СПО и направите анкету. Ја бих вас молио кад дођете до те информације, да ли ће СПО изаћи на изборе или не, и мене обавестите. Мислим да ће то занимати и председника странке и чланове председништва. Ићи ћемо на изборе уколико услови за то буду онакви каквим смо их прецизирали. Дакле, уколико се испуне она обећања која је Милошевић дао председнику Драшковићу.

СВЕ ДЕМОНСТРАЦИЈЕ ОДНОСИЛЕ СУ ЖИВОТЕ

Господин Милошевић је познат као човек који даје много обећања, али их мало испуни. Зар му се после свега може веровати?

Ми знамо за ту чињеницу и чуди ме када људи мисле да смо поверовали његовим обећањима. Никада ми нисмо поверовали обећањима човека који је више пута своје обећања прекршио, ми верујемо само делима. Уколико нас оно што изађе као продукт његових обећања буде задовољило, то ће нас учврстити у ставу да на изборе треба изаћи. Наравно, господин Милошевић може врло лако да нам помогне да на изборе не

изађемо, уколико не испоштује оно што је обећао. Не верујем да ико ко прати Српски покрет обнове и ко познаје Српски покрет обнове, може да каже да смо поверовали његовим обећањима. Ми верујемо само делима.

Да ли ће се Ваша странка повести за одлукама других опозиционих странака које су одлучиле да не изађу на предстојеће изборе?

Мислим да смо чврсти у ставу да одлука зависи искључиво од нас и неће нас много занимати одлуке других странака. Највећа одговорност је на нама и због тога преузимамо на себе и одговорност одлуке. Велика је одговорност и уколико одлучимо да не идемо на изборе, мораћемо да организујемо демонстрације против избора. Сваке демонстрације нас су коштале готово увек по неки људски живот и по неколико десетина пребијених, ухапшених људи и људи који након тога губе посао само зато што припадају Српском покрету обнове. Већ седам годинама скупо плаћамо цену своје снаге и ја молим све оне који нису чланови и симпатизери Српског покрета обнове да схвате колика је наша одговорност и због чега се одлука о изласку или неизласку на изборе у СПО-у не доноси ад хок, него се о томе добро и темељно размишља. Молимо све оне који покушавају да нас омету да донесемо исправну одлуку, да нам не одмажу у овом тренутку, него да сачекају, да виде каква ће бити наша одлука јер од ње зависи много тога у овој земљи.

Ако одлука свих других опозиционих странака буде бојкот, а одлука СПО-а изласак, шта онда?

То ће бити чињеница коју ће Српски покрет обнове узети у обзир. Уверен сам и да ће чланови Главног одбора бити одговорни људи приликом гласања, али да се тим одлукама неће поводити.

ОГРОМАН РИЗИК БОЈКОТА

Постоји ли у овом часу иједна чињеница која иде у прилог изласку на изборе?

Ми смо као коалиција "Заједно" изашли на савезне изборе под много неповољнијим условима. Нисмо имали ниједну локалну телевизију на којој смо могли да се појавимо, нисмо имали могућност да се наша реч чује на државној телевизији, ни могућност да контролишемо бирачке спискове. У крајњем случају, бирало се 108 посланика на 29 изборних јединица, а сада се бира 250 посланика на 29 изборних јединица, што је значајна разлика за сваког ко се бар мало разуме у математику. Све је много повољније сада, него када смо изашли на савезне изборе. Дакле, постоје чињенице које могу да нас одреде за изласак на изборе, али постоје и оне друге.

Ако на изборе излази лева коалиција СПС-ЈУЛ-НД, СРС и СПО, како видите постизборне коалиције?

Не бих волео о томе уопште да разговарам, због тога што је то политичка тема о којој нико не воли ни да разговара у СПО, посебно када се ради о могућности сарадње са СПС-ом. Јасно је и то да не постоји могућност сарадње ни са Српском радикалном странком, јер су нам ставови дијаметрално различити по многим питањима.

Чија је одговорност већа: оних опозиционих странака које не изађу или оних које изађу на изборе?

Пре неко вече, на једној телевизији, питали су ме: "Зашто излазите на изборе, зашто им дајете легалитет? Уколико изађу само социјалисти и радикали може се десити да победи Радикална странка, што ће наићи на опште неодобравања света, сви ће се побунити и тражити нове изборе". Рекао сам: "Јесте, они ће се бунити, али ћемо ми у таквој земљи живети". То ће бити наша реалност. Свако јутро када се пробудимо, ми који не размишљамо онако како размишљају СПС или СРС, питаћемо да ли је данас довољно сигурно да изађемо на улицу. Баш због тога одговорност партија које излазе и одговорност партија које не излазе може да се мери. Они који исхитрено донесу одлуку да не изађу на изборе морају добро свом чланству да објасне шта ћемо радити у тих шест месеци, како они предвиђају, до нових избора. Бојкот има смисла само ако се у року од шест месеци поново распишу нови избори, а ако до тога не дође - нисмо ништа урадили и убрзо више нећемо постојати на политичком небу Србије. Зато апелујем на све политичке организације које помишљају да бојкотију изборе, да добро размисле шта ћемо радити ако до нових избора не дође у кратком року и како ћемо живети у Србији под социјалистима и радикалима.

КАКО НАРОД ОДЛУЧИ

Шта ће бити уколико председнички кандидат СПО-а Вук Драшковић победи на председничким изборима, а СПО као странка буде парламентарна мањина. Да ли ће бити принуђен на нешто слично опоме што је Бериспа урадио у Албанији?

Мислим да паралела није добра, зато што политички услови у Албанији и Србији нису исти. Ја верујем у политичку мудрост председника Српског покрета обнове, верујем да би, у ситуацији кад је јасно да држава не може да функционише, дошло до расписивања нових парламентарних избора, под равноправнијим условима, у којима би грађани Србије по први пут гласали ослобођени од страха да им неко стоји над главом.

Монархија, да или не? Шта је Ваше мишљење?

Ја вољем да у први план истакнем следеће чињенице: Српски покрет обнове ће пружити могућност народу да изабере да ли је за монархију или није и та могућност ће им бити пружена први пут од када су је, после рата насилно укинули, јер резултат тадашњег

"референдума" био је унапред познат: да Србија постане република. Први пут ће Српски покрет обнове, уколико буде у прилици, омогућити народу да се изјасни да ли је за то да Србија остане република или да се врати на своје тековине. Мислим да се свако од нас дичи својим породичним стаблом, својим прецима, па не знам зашто би се наша држава тек тако одрекла своје прошлости. То је нешто на шта можемо бити поносни и из чега морамо црпети енергију која ће нас вући у будућност, а никако то није нешто што је ретроградно и што ће нас вратити у прошлост. Српски покрет обнове не очекује, уколико се Србија определи за ту опцију, да постане монархија без парламента. Ми хоћемо да Србија постане парламентарна монархија, са оним овлашћењима каква монарх има у свим европским монархијама. Дакле, краљу част, а парламенту власт.

Одлуку препуштате народу, иако Вам је познато да је монархија насилно укинута. Зашто ствари једноставно не вратите тамо где су биле и са доласком на власт не прогласите Србију монархијом, па тек након тога да питате грађане да слободно кажу да ли су за републику или монархију?

Ми смо свесни чињенице да је монархија у Србији насилно укинута, али смо исто тако свесни чињенице да би такв наш гешт сада, грађани схватили као исту ствар, само на други начин. Желимо да покажемо да смо суштински различити од оних који су нешто насилно прекинули и да покажемо да се наша политичка решења не заснивају на сили и злоупотреби власти, него на сарадњи са народом који нам је указао поверење, као политичкој организацији и члановима парламента. Ми, као припадници Српског покрета обнове јесмо за монархију, али биће онако како одлучи већина грађана Србије.

СРБИ СУ ЈЕДАН НАРОД

До сада је оглашавањем српских прекодринских лидера непосредно пред изборе Српски покрет обнове јако много коштало. СПО је подржао Биљану Плавшић, а да ли ће она подржати СПО?

Ми очекујемо подршку од свих оних који желе добро Србији и Србима, без обзира на то где они живе. Ја не волим да делим Србе на оне који живе преко Дрине и оне који живе у Србији, јер Срби су један народ и ми из Српског покрета обнове о томе водимо рачуна. Баш због тога надамо се да ће српски народ у БиХ успети да реши своје проблеме на најбољи начин, онако како је то за њих најбоље, а не како би то нама у Србији одговарало. Верујем да ће у Републици Српској победити људи који ће донети добро српском народу.

Каква би била Ваша предизборна порука грађанима Србије?

Мислим да сам исувише млад да људима шаљем било какве поруке. Ипак, замолио бих да не буду навијачи, него да размишљају о себи као грађанима који имају право на избор политичке партије, за коју сматрају да може да им обезбеди нормалан и изванредан живот у Србији. Нека добро размисле пре него што заокруже, јер четири године су дуг период.

И ОНИ БИ ДА БУДУ ПРЕДСЕДНИЦИ СРБИЈЕ

**ЗОРАН ЛИЛИЋ,
КАНДИДАТ СПС**

Шта је то: видиш га, чујеш га, а не постоји

Први корак у политику З.Л. је направно као статиста у масовки званој догађање радника Раковице с јесени 1988. године - то је кадар пре оног кад их је Слоба све послао на радне задатке. Он, истина није био обичан ста-

**Лидер Српског покрета
обнове Вук Драшковић
одрекао се свог простора
у представљању
председничких
кандидата с напоменом
да је он "већ довољно
представљен у овом
листу, да је јавност о
његовом раду већ
довољно обавештена и
да предност у овој
прилици треба дати
његовим
противкандидатима".**

тиста - корачао је у првом реду, и на фотографијама испод парола "Слобо-слободо" могао се сасвим лепо видети: маркантна фигура са брковима. Рекло би се да се дипломираном инжењеру са завршеним Технолошким факултетом на месту директора "Рекорда" Раковица баш лепо наместила: било је то добро место за почетак политичке каријере. На изборима 1990. З.Л. је ушао у Скупштину Србије као народни посланик из Раковице са листе СПС-а. Померање Радомана Божовића на место шефа српске владе 1992. ослободило му је положај председника Посланичког клуба СПС-а, да би се после привремених избора 1992. обрео на челу републичког парламента.

Био је то не само велики прелом у његовој биографији, већ и значајан корак у политици СПС-а. Наиме, сви који З.Л. виде као безбојну политичку фигуру која досад ничим није заслужила пажњу, нису у праву. Баш зато што Лилић без икаквог остатка јесте такав, треба му посветити пажњу: он је родоначелник политичарског соја за којим је у одређеном периоду своје владавине потегао СПС - политичар-цокер. Дакле, не Бица, не Рака, не Горица Гајевић и сви они из социјалистичке галерије ликова, који су, ипак, какве-такве личности. У овом случају реч је о некоме ко - није никаква личност! Политичар који не постоји и који се као такав попео на највиши положај у држави! И због тога ништа што је он рекао и урадио није битно. Једноставно се не рачуна.

А Лилић је говорио и говорио... Доласком на место председника Скупштине Србије истакао је чињеницу "да политичким животом развијених земаља доминирају људи из посла", мислећи ваљда на себе и свој "Рекорд", али је и додао да - "не обећава ништа сензационално"

(сиц!). Заборављајући "весло које га довезло" рекао је, такође, да "штрајкови никада нису били, нити ће бити - решење, социјални протести, такође". Могло би да се деси да оно што спада у категорију социјалног, добије политичку позадину, што не би било решење за посленима, а могло би да проузрокује многу штете, напомиње Лилић, све мислећи ваљда на тикве које се, понекад, о главу лупају.

Онда је З.Л. рекао: "Будите љубазни и затворите врата (да бисмо могли да наставимо са радом)", испративши из сале Скупштине Србије опозиционе посланике који су одлазили у знак протеста због изгласавања измена Закона о избору посланика у Веће република Савезне скупштине. Опозиција је после мало дизала цеву, али - ко још памти изјаве непостојећег политичара?

Пошто је Ђосић "гиљотиниран" на савезном трону, СПС је расписао конкурс за савезног председника са мањком персоналности. Треба ли рећи ко се идеално уклопио у модлу?

Изабран за председника СРЈ 25. јуна 1993. на ванредном заседању Савезне скупштине, З.Л. Лилић је у беседи говорио о нужности укључења земље у светске интеграционе, политичке и економске токове, као и да "морамо ангажовати све своје снаге да се ово стање превазиђе", али, наравно, не науштрб националног интереса, "већ само на принципима равноправности". Милошевић је поводом његовог избора рекао: "Знајући Лилића као успешног привредника, сигуран сам да неће жалити свој труд, снагу и време да успешно обави свој одговорни задатак".

Као што је и ред, стигле су му честитке за избор - из Зимбабвеа, Замбије, Русије, Кубе, Кине, Румуније, Бразила, Републике Српске... А као што је Милошевић и претпоставио, Лилић није жалио труд, снагу и време у обављању свог одговорног задатка. Југославија је била под санкцијама, држава међународно непризната, а Лилић ослобођен највећег дела обавеза које произилазе из његове функције представљања СРЈ у земљи и иностранству, што ће рећи - слања поздравних телеграма. Скупштина и влада су већ биле формиране, па је изостало и активирање његове уставне функције предлагача кандидата за председника владе, и онога ко расписује савезне изборе. Рекло би се - нема посла за савезног председника, али - јок! Ко хоће да ради увек нађе посла, а ту се на срећу нашла и функција председника Врховног савета одбране. Тако је Лилић, не жалећи труда (ту су се нека важна очекивања обистинила) неуморно обилазио војне јединице и команде, обилазио и обилазио... У Центру војних школа је децембра 1993. рекао да "нема трговине са интересом земље", а то је већ била и предизборна кампања за ванредне републичке парламентарне изборе, па је тих дана у ужичком крају утврдио да "сами аутори санкција све више увиђају њихову неоправданост, па и бе-

смисао"! И док Аутори нису увидели то што треба, Лилић је путовао у - Нови Сад, Беоцију, Приштину, да би код већ мало отшкринутих врата јурнуо јула 1994. у пријатељску посету Либијској Цамахирији, а у јесен исте године пред очима тотално поколебане међународне заједнице био у Румунији, Кини и Белорусији. Газио је достојанствено пред свечаним гардама тих земаља по аеродромским pistaма, оним својим манекенским ходом, и сваки грађанин СРЈ који каже да у тим тренуцима није био поносан - даже!

СТИГАО ЈЕ ЛИЛИЋ ТАКО И ДО ПАРИЗА И МОСКВЕ, на савезничку прославу 50-годишњице победе над фашизмом 1995. а 1996. је у Атланти присуствовао отварању Олимпијских игара. Октобра прошле године, некако опет у предизборној кампањи, говорио је: "Наша политика је зауставила пораз Републике Српске, зауставила је пад Бањалуке, и све је пренела на преговарачки сто", као и: "сачували смо народ у Републици Српској од даљих патњи и страдања, а њихову државу од даљих разарања". Политика СРЈ на чијем је он челу је "коначно и суштински победила", утврдио је Лилић, и уз то навео како се преговори са ММФ-ом, Париским и Лондонским клубом - интензивирају!"

И док "интензивирање" траје, Лилић је пронашао "пут повратка Југославије на међународну сцену", који води - преко Африке. Зато је крајем октобра 1996. посетио Гвинеју, Гану, Зимбабве. Све време, наравно, он није заборавио ниједан национални празник нама пријатељске земље, као и рођендан или имендан њеног шефа. Посла колико волиш! Уочи предаје дужности, на пријему за новинаре 24. јуна рекао је: "Овлашћења која има председник СРЈ, а која су више протоколарна, и у области спољне политике и безбедности - задовољавају све оно што је потребно да ради шеф државе, с обзиром на канцеларски принцип савезне државе".

Као човек који је увек знао где му је место он је изјавио како је сада "важно да се што пре изабере председник СРЈ", и додао: "Шта ћу ја да радим то је мање важно, али свакако ћу се бавити послом за који будем проценио да је најкориснији".

После кандидатуре за место председника Србије, остаје само да се са том проценом сложе грађани Србије.

ДР ВУК ОБРАДОВИЋ, КАНДИДАТ СОЦИЈАЛДЕМОКРАТИЈЕ

Морално-политички чудан

Међу кандидатима за председника Србије нашло се и име Вука Обрадовића, ставивши на муке све оне који се не баве

дуже од пет година збивањима на нашој политичкој сцени. И премда садашњи председнички кандидат своју војну каријеру не сматра посебно пресудиом, она је засад једино чиме се може препоручити бирачима.

"Официр бриљантне каријере", са завршеним највишим војним школама, В.О. је стицао чинове испред својих година, тако постао најмлађи генерал, децембра 1991. са 44 године, пре тога као први званични портпарол ЈНА постао медијска звезда, да би маја 1992. једноставно - нестао! Добровољно и одлучно он је скинуо генералску униформу, и отишао из Армије онako како то да тада нико није учинио. Почетком маја 1992. Председништво СФРЈ донело је одлуку да се до 19. маја 1992. у Србију и Црну Гору врате сви војници ЈНА из отцепљених република. В.О. је обећао родитељима војника да ће да поднесе оставку уколико се они до тог датума не врате из БиХ својим кућама. Војници нису враћени, и он је 20. маја поднео оставку Председништву СФРЈ, што је овај највиши орган непостојеће државе, у коме је седео Бранко Костић и прихватно.

Изазвавши прави талас одобравања и дивљења у јавности, овај гест младог начелника Управе за морално васпитање недуго потом почео је да добија и друга тумачења. В.О. је био представник амбициозних млађих, способних и образованих официра који су без много спекта према "ислуженим, посебно ратним генералима" тражили високо место у врху ЈНА. Међу колегама је уважаван као способан и образован официр, али му је замерано да је сувише брзо унапређиван, да је провео "пола дана у трупи", да су му вештине кабинетске, те да сувише вешто плива у кабинетско-кадровској комбинаторици. После његовог скидања војне униформе и еуфорije због одржаног обећања родитељима војника, почеле су у јавности да се плету претпоставке шта стоји иза тог чина, јер сматрало се - сувише је драгоцен да би тек

тако био демобилисан. Причало се, тако, о озбиљним сукобима у врху СК-ПЈ, који је настојао да апсорбује читаву ЈНА, али и - кадровској комбинаторици нове Југославије, у којој му је намењена значајна политичка улога, управо због његове популарности у јавности, где би млади генерал могао знатно убедљивије и корисније да се исказе. Два дана после оставке процурила је вест да би В.О. требало да заузме место првог човека у Министарству одбране Србије, уместо пензионисаног Марка Неговановића, док се из извора блиских војном врху и СПС-у у дневним новинама могло прочитати да је Слободан Милошевић позитивно оценио његов поступак.

"Једва да би се могао замислити бољи повод од часне официрске речи (и одговорности) дате мајкама, чију је децу "неко" оставио на милост и немилост - да се ратосиња униформе коју цео свет види као прљаву", коментарише Обрадовићев поступак тих дана недељник "Време".

Заговорник реформи у Армији још с почетка парламентарног живота у нас, В.О. је марта 1991. говорио: "Армија у вишестраначком систему мора да се изграђује као типична државна институција, која се ни на који начин неће уплитати у политички живот и страначке конфронтације". Као такав, он се отворено супротставља старој гарди у ЈНА, међу осталима и Бранку Мамули, кога који месец касније прозива у јавности због помпезног пресељења из Опатије у Београд, и каже како је "нанео велике штете Армији и њеном кадру". При том он још каже: "Нико не може бити ослобођен одговорности за злоупотребе које је учинио. Без обзира не чин и функцију коју је имао или има".

У вези са Мамулиним пресељењем, међутим, тих дана се могло сазнати следеће: из кабинета тадашњег савезног министра за народну одбрану генерала армије Вељка Кадјевића упућена је наредба (од 13. августа 1991) да се обезбеди транспортни авион "за пресељење ствари адмирала флоте у пензији Бранка Мамуле на релацији Пула- Београд. Авион треба да буде на аеродрому Пула 15. августа 1991. у 9 сати. У случају потребе ангажовати два транспортна авиона", каже се у наредби, коју је потписао - начелник кабинета Вељка Кадјевића - пуковник др Вук Обрадовић!

Иначе, пре Вељка Кадјевића, Обрадовић је био шеф кабинета генерала Милана Даљевића и Бранка Мамуле. Управа за морално васпитање са чијег чела се демобилисао, иначе, била је раније за морално-политичко васпитање, и као њен активиста В.О. је текао и стекао целу своју каријеру, и сталешку примедбу да није "трупин", него "политички" официр. Редитељ Лазар Стојановић једна је од најпознатијих жртава (2,5 година робије) 1973. године једва 33-годишњег капетана Вука на служби у пожаревачком гарнизону.

Пошто се повукао из војне службе, В.О. је 22. маја 1992. узео радну књижицу и запослио се као саветник у малој трговинској фирми коју су пре тога формирали његови синови. Касније је основао сопствену фирму и радио као грађевински предузимач, градећи пословне зграде и куће за становање, углавном на подручју Умке и Барича.

Његов нестанак са јавне сцене још извесно време није престао да изазива контроверзе, па се после чудног начина на који је отишао очекивао и исти такав повратак. Новине су објавиле да је водио разговоре са Миланом Панићем док је овај био премијер СРЈ и министар војни, да се врати у активну службу. Тако

нешто се очекивало већ с јесени 1992, али и лета 1993. када је Панић већ увелико био прошлост. У међувремену је објављено у новинама да је В.О. добровољац на Крајинском ратишту, и да се у Кничу састао са командантом Војске Републике Српске Ратком Младићем.

Одлазак В.О. доводи се у то време у везу и са нестанком са политичке сцене његовог брата Павића, у то време потпредседника Скупштинске Србије. Ипак, истиче се, Обрадовићи нису остали без упоришта и утицаја: њихов трећи брат Андрија је важан телекомуникацијски генерал у ВЈ, док је четврти, Зоран - генерални директор "Југославија-комерца".

Васкрснувши у јавности као председнички кандидат новоформиране странке Социјалдемократија, В.О. не пориче да је био "политички официр": највећи део војничке каријере провео је, каже, на политичким дужностима, стекао је драгоцепо политичко искуство и завршио школе које су политичког усмерења, као и докторирао, својевремено, на тему национализма и националних односа у Југославији. Нема разлога да један официр буде хендикепиран у председничкој трци, каже и напомиње да "приче о српском Лебеду немају основа", јер нити је он Лебед, нити је Србија Русија. У своје и име своје странке наглашава спремност да учине све да се демократска опозиција концентрише око једног кандидата. После петогодишњег медијског одсуствовања, месец и по дана пред изборе, он ипак, није сигуран да ли би при том био спреман неког да подржи, или би желео да буде подржан. "Има још времена за те разговоре", каже. Према овоме, предстојећи избори за председника Србије требало би да буду - или блиц криг, или - велики каламбур.

ДР ВОЈИСЛАВ ШЕШЕЉ, КАНДИДАТ СРС

И Карлобаг у закупу

Међу будућим бирачима на председничким изборима има и оних који кажу да се Србији на политичком пољу до сада десило већ све, преостаје јој само да изабере др Војислава Шешеља за председника, и - заокружи опус. А др Воја се озбиљно спрема, и како то већ бива кад он у нечему учествује - све су шансе на његовој страни. При томе он, као својевремено на изборима 1990, грађанима Србије нуди велики српски пројекат, који ако већ није остварен - онда ће сигурно бити, само се треба ушанчити на српску сањану, менталну границу Огулин-Карловац-Карлобаг-Вировитица. И не повући се, без обзира што су се сами Срби одавно одатле повукли.

Шешељево великокрпство којим ће, између осталог Срби из Хрватске и Босне, бити поведени, а да њему самом није фалила ни длака с главе, од Борова Села до бежаније у тракторским приколицама, има мало неуобичајено изходште. Не почиње оно од Светога Саве, него од - Бранислава Миљуша, бившег омладинског лидера БиХ, и секретара сарајевске

партијске организације. Док није на њега настрадао, В.Ш. је био добар омладинац, један од најбољих студената Универзитета у Сарајеву, па најмлађи доктор наука у Југославији, врло активан у партијској организацији. А онда је на несрећу за српски народ, једнога дана открио да је дотични Миљуш, иначе љубимац Бранка Микулића и Хамдије Поздерца - преписао у свом магистарском раду Кардеља! Почели су притисци на Шешеља и све који су га подржавали, било је то праћено и многим његовим животним невољама, и - он је из комунистичког крила скренуо у воде мржње према свему што није српско. Па је на све то 28. јуна 1989. дошло до Шешељевог проглашења за четничког војводу од стране војводе Момчила Ђујића, и - српски натчовек је био готов!

У складу са накалемљеном идеологијом и већ приказаном осветољубивошћу, Шешељ је

политичку делатност ситуирао у релације патриота-издајник, наоружавши је изузетном агресивношћу. Од безбол палице којом је на почетку дисциплиновао чланство непризнатог Српског четничког покрета, до изузетно доброг личног наоружања и телесне гарде, са чланством потоње СРС и његовим милитантним делом, он ће од самог појављивања на овдашњој политичкој сцени представљати велику физичку опасност за политичке неистомисљенике, као и припаднике националних мањина у Србији. Као што се види до данашњих дана. Сцене са ратишта које га приказују са аутоматским оружјем у маскирној униформи, као браниоца српске нејачи, биће при том само маркетиншки трик, док ће стварност његове "политике" осетити на леђима овдашња "издајници", као и људи других националности.

Шешељ је први пут озбиљно привукао пажњу јавности представивши се на телевизији као председнички кандидат 1990, пошто је нешто пре тога изашао из затвора. Од затворске казне због нарушавања јавног реда и мира дуге 45 дана, одлежао је половину, што је све скупа, са релативним успехом који је забележио на изборима, говорило о исплатљивости такве врсте понашања. Такође, многи сматрају да је у том периоду скривена и тајна Шешељевог контроверзног понашања у односу на СПС и самог Милошевића. Већ следећег пролећа брзометно је формирана и регистрована Српска радикална странка, док је он изабран за народног посланика у Раковици на место покојног Миодрага Булатовића, и у наредне две године према Милошевићу ће бити "лојална опозиција".

Заговорник насилног расплета кризе, Шешељ јуна 1991. говори јавно да Словенију треба "пустити да оде", а онда "извршити ампутацију Хрватске", као и да је неопходно протерати савезне органе из Београда, док Генералштаб признаје ингеренције српске државне власти, преименује се у српску армију и повлачи трупе на линију Огулин-

Карлобаг-Карловац -Вировитица. Док у Хрватској бесни рат, Шешељ који добија посао професора на Правном факултету у Приштини, октобра 1991. каже да Србија "не треба да се плаши никаквог јужног фронта, јер је крајњи тренутак да Шиптари устану на оружје, и Србија се са њима дефинитивно обрачуна". Демократску опозицију он оптужује за дефетизам у Србији, а за Вука Драшковића изјављује да је крив за дезертерство у редовима ЈНА. Док се рат сели из Хрватске у Босну, Војвода у Србији агресивним методама шири страх међу становништвом - врши притисак на хрватско становништво у Срему да се сели. Јуна 1992. после сукоба са таксистима његови људи пуцају из аутоматског оружја, он лично прети пиштољем студентима у Студентском протесту, објављује списак неподобних новинара који раде за стране обавештајне службе...

После истека периода када је био Председников најомиљенији опозиционар, у време док се Милошевић већ увелико улагује свету, СПГ је оптужила Шешеља и СРС за формирање паравојних формација у РС и РСК, злочине над Муслиманима, и изјаснила против његове "политике насиља и примитивизма, којој се мора стати на пут". Овај је на то одговорио да је очигледно да је "СПС изгубила главу, а ускоро ће и власт да изгуби", па је са изборима 1993. дошло до краја ванбрачне везе између социјалиста и радикала. Следе готово три године, у којима Шешељ као опозиција игра Милошевићевог љутог противника, називајући га највећим криминалцем у Србији, и посебно "честећ" његову супругу и децу. При том он покушава чак да успостави неке лабаве савезе са другим опозиционим странкама, међутим, политичка природа његовог деловања, као и тако дуга инструментализација од стране владајуће странке, чиниле су га увек непоузданим партнером. То се показало и прошле јесени у време предизборне кампање, као и за време зимских демонстрација, када је његова недемократска и насилничка природа дошла посебно до изражаја. Тако је ономоћао режим почео опет да га употребљава као бич против странака демократске опозиције, дајући му и неке поене "fore". Он, пак, рачуна да ће социјалисте преварити, и - постати председник Србије. Не схватајући, при том, колико је ланац кратак, као и да ће све више да се стеже.

СЛОБОДАН МИЛОШЕВИЋ НА ЧЕЛУ ВРХОВНЕ КОМАНДЕ

“Оно право” уместо имитације живота

Да ли ће, након што је пробао Титов ауто, Милошевић
пожелети да проба и Титову маршалску униформу

Стипе СИКАВИЦА

Вашим избором на највишу државну функцију потврђена је политичка воља већине грађана СРЈ и њихова жеља да живе у стабилној, демократској, слободној и економски и културно богатој заједници.

Знајући Вас као храброг и мудрог политичара и државника, уверен да ћете и као председник Врховног савета одбране дати свој пуни допринос развоју и афирмацији Војске Југославије као незаменљивог и поузданог гаранта стабилности и просперитета земље у миру и слободи.”

То је срж поруке коју је начелник Генералштаба Војске Југославије **Момчило Перишић** упутио **Слободану Милошевићу** поводом његовог јуришног заузимања председничког трона у савезној држави. Иако је догађај већ увелико иза нас, готово је извесно да ће се аналитичари често враћати на честитку, јер она изванредно илуструје, сем осталог, стање духа ако не у целој Војсци, а оно највероватније у југенералитету, нарочито у његовој првој постави.

Неки војни коментатори замерили су генералу **Перишићу** (да ли баш основано?) и на томе што се његова честитака уопште и нашла међу “безбројним телеграмима подршке”, који, како су јављали режимски медији, замало што нису загушили ПТТ саобраћај у СРЈ. Најубојитивији део њихове критике, међутим, био је усмерен на **Перишићево** величање “храбрости” и “мудрости”, двеју између многих **Милошевићевих** “врлина”.

И, упркос томе (ево сад парадокса!), они кажу да је актуелни начелник Генералштаба Војске Југославије већ “спакован” за јесењи сет генералских пензионисања, а да ће на челно место у генералитету заступити нико други до **Перишићев** садашњи заменик, генерал-пуковник **Драгољуб Ојданић**, јер је он “неупоредиво најдоследнији заљубљеник у Милошевића”.

Наравно да је у овом тоталном провизорију од државе све могуће, па дакле да никакво изненађење не би било ако би са војно-политичке позорнице био уклоњен и генерал **Перишић**. Али нисмо склони у то да поверујемо, јер је његова оданост **Милошевићу** доказана, а и посао одрађује

управо по мери **Милошевићевих** потреба. Као што није баш нешто утемељена ни тврдња како ће на место шефа Војног кабинета Председника СРЈ, тј. на место ађутанта врховног команданта оружаних снага СРЈ ускочити неприкосновени чувар **Милошевићеве** личне безбедности и безбедности његове породице **Сента**

ГЕНЕРАЛ МОМЧИЛО
ПЕРИШИЋ: Чека ли ја лицензија

Миленковић, недавно “промакнут” у чин генерал-мајора Полиције.

Додуше, не може се рећи да је претпоставка - по којој би, заједно са **Зораном Лилићем** “у пакету”, са чела Врховне команде имао да оде и његов ађутант, генерал-мајор **Славољуб Шушић** - лишена сваке логике. То тим пре ако се зна да је генерал **Шушић** већ прилично отежао и да је зашао у године које нагињу ка великој фамилији војних пензионера.

Али, тако може да размишља човек који површно познаје **Славољуба Шушића**. Најпре, не треба заборавити да је и **Шушић** **Милошевићев** кадар. Служећи **Лилићу**, он је показао само делић своје бескрајне оданости, а какве ли му се тек сада, са **Слободаном Милошевићем** у насловној улози, могућности отварају, какви видици пуцају пред његовом неукротивом амбицијом!

Сећате ли се оне понешто и комичне сцене испред велелепног здања Савезне скупштине, 23. јула ове године, а након “историјске” инаугурације **Слободана Милошевића** за председника савезне државе: око чувене лимузине - некад резервисане само за Маршала - новинари, чланови свите и свакојаког обезбеђења били су начинили гужву, тако да се генерал **Шушић** био ушпртљао и замало што није закаснио да Председнику и осталим члановима Фамилије отвори врата како би се удобно сместили у блиндираном аутомобилу. Ох, каквог ли олакшања кад се човек такорећи испред Председничковог носа дохватио ручке аутомобилских врата! После су гардисти, на својим снажним машинама, заузели у исти мах и парадни и “борбени” поредак око Председничких кола и појурили ка Белом двору.

А тамо, у Белом двору, опет призори за памћење, као да се историја понавља, као да нам се враћају слике из педесетих, шездесетих или седамдесетих година (већ колико ко памти): црвени тепих, почасна гарда, војна музика и парадни марш, застава и сабља “на поздрав”, **Ј. Б. Милошевић** енергичним кораком обилази почасни строј, иза њега, као некад генерал **Марко Рапо**, или адмирал **Тихомир Виловић** и **Звонимир Костић** (опет, колико ко памти), иза њега генерал **Славољуб Шушић** “гази” тачно у ритму корака свог врховног команданта. Било је то **Шушићево** “парадно крштење”, јер оно мало искуства са претходним председником не треба ни рачунати, пошто је **Зоран Лилић**, како је толико пута већ речено, пука имитација живота. Ово је, дакле, тек “оно право”!

Међутим, не радују се само **Перишић** и **Шушић** томе што је **Слободан Милошевић** и формално заузео место председника СРЈ. Многи официрски и генералски свет обрадовао се **Милошевићу** као “правом врховном команданту”. При том, тај однос не треба посматрати само на психолошкој равни. И генералима и **Милошевићу** савршено је јасно да без савезне државе не може бити ни Војске оваква каква је, нити би **Милошевић**, колико год да је спретан и безобзиран, могао да пронађе нови модус за очување своје власти. У тој тачки им се интереси додирују.

Раширено веровање у Војсци како им једино **Милошевић** може осетно побољшати материјални и сваки други положај као да је поткрепљено двама **Милошевићевим** потезима: одмах након инаугурације, делегација Војске Југославије са **Перишићем** на челу била је међу првима коју је примио новопечени Председник. Готово истога часа парафирао је налог да се војним професионалцима и војним пензионерима повећају плате, односно пензије за тридесетак процената. Још је остало нешто новца од недавне продаје дела ПТТ система Србије. На шта ће се после прикључити славине војног буџета?

ОБНОВА МОНАРХИЈЕ КАО ДЕМОКРАТСКО ПИТАЊЕ

Рани радови "деце комунизма"

Јавност није ускраћена од ширих образложења о наводно јрдној друштвеној штети коју наноси само покретање питања обнове монархије. Ту улогу су на себе преузели самозвани "независни интелектуалци", углавном леве провенијенције. Наравно, као демократски настројени људи они комунизам квалификују као "промашени пројекат". Будући да се овако лејтимишу, било би лојично да одбацују и "тековине" југословенске комунистичке револуције и праксе Титоизма као покресте комунизма. Али, ту већ њихова лојика и доследност нису на нивоу те лејтимаџије. Кажу: резултати комунистичке револуције нису ваљани ни у чему друјом осим у једној јединој ствари - укидању монархије.

Др Ђоко ТРИПКОВИЋ

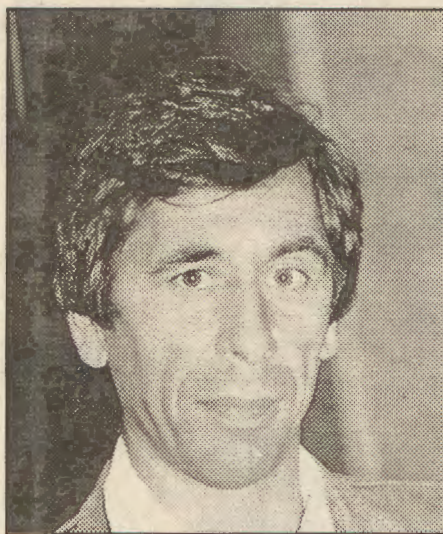
У новом наставку живљења ове наше туробне стварности коју обележавају тежак пораз српске националне идеје, колапс економије, социјална беда и безнађе младе генерације, аутократски политички режим, свеопшта криминализација друштва и енормно богаћење привилеговане неокомунистичке касте - још једном, чини се као никада раније, владајућа номенклатура спроводи максималну мобилизацију свих својих потенцијала, не би ли поново навукли дебеле засторе на прозорима ове мрачне и загушљиве "балканске крчме" које је зимушњи грађански протест за тренутак размакао упутивши унутра зрачак светлости и дашак свежег зрака.

Доказани мајстори за прављење мрака, свакојаким опсена и магли поново су прионули на посао: Удба је завела прекорремено радно време, исто тако и све "институције система" и политичке снаге такозване "леве коалиције", активирани су "резервне" странке и "кртице" у редовима политичких опонената (сачувани су за још теже моменте само "спавачи" на кључним пунктовима), стављена је у пуни погон пропагандна машинерија на челу с контролисаним државним медијима, поново се у игру убацује национална карта и мути по Републици Српској и Црној Гори, а продајом националне телекомуникационе компаније долази до нешто пара које ће послужити за краткорочно симулирање "оживљавања" умртвљење привреде и удељивање милостиње изгладнелим абонентима безнадно празних фондова намењених за исплате пензија, социјалне помоћи, просвете, здравства, науке.

НОВИ ТИТО СА

"БОРАВОМ КУТИЈОМ"

Завршни чин целе акције и овера њене успешности, уз припадајуће награде заслужним, треба да се обави кроз још једну "историјску победу" левих снага на репуб-

личким изборима и формалном промоцијом Слободана Милошевића за новог Тита. Уколико све протекне по плану гледаћемо нову епизоду вишедеценијског серијала владавине творца "ћораве кутије" и њихових наследника, упркос катастрофалних резултата те владавине и чињеници да актуелни владајући неокомунистички режим не подржава убедљива већина грађана ове земље. У том случају снагама које желе промену, међу њима и демократски оријентисане опозиционе странке, предстоји не само најозбиљније преиспитивање досадашње тактике, метода деловања, организације, већ првенствено конципирања нове стратегије која би коначно резултирала вапијуће потребном сменом режима, тог кардиналног предуслова за променом овог накарадног система и окончања наше трагично дуге агоније.

У наведеном смислу, али гледано и из једне шире историјске визуре, веома је значајно и изазовно актуелизовање питања обнове монархије, коју заговара респектибилан део опозиције, предвођен њеном водећом странком, СПО, као и бројне истакнуте личности нашег јавног

живота. Као што се могло и очекивати, реакције на ново лансирање ове идеје се крећу од жестоког противљења, преко индоленције, до усхићене подршке. Ставови се заузимају готово искључиво у зависности од политичког или идеолошког опредељења што ствара (нама тако својствену) атмосферу острашћености у којој мало ко држи до аргументоване и принципипелне дискусије коју ово озбиљно питање заслужује. Овом приликом ћемо се укратко осврнути само на оне који стоје на становишту да питање обнове монархије уопште не треба постављати на дневни ред.

"ДЕМОКРАТЕ" И "КОСМОПОЛИТЕ" ПРОТИВ МОНАРХИЈЕ

Категорично противљење владајуће номенклатуре "леве коалиције" је свасвим разумљиво, с обзиром на чињеницу да је она баштиник, што и не крије, лика и дела комунистичке револуције, која је у оквиру рушења "реакционарног" друштвеног уређења обарање краља и монархије сматрала врхунским симболом тријумфа револуције. Дакле, неокомунисти врло добро знају да би довођењем у питање тог симбола, односно реинсталацијом монархије, изгубили главну "тековину", уједно и последње упориште из већ искруњене револуционарне баштине, чиме би истовремено био означен и крај њихове владавине. Међутим, ако као заточници једне по свему промашене идеологије нису током вишедеценијске управе успели да науче како се организује успешно привређивање, како се успоставља правна држава и законитост и уопште унапређује живот људи којима су се наметнули као вечита "авангарда", до танчина су изучили и скоро до савршенства довели методе, механизме, па чак и осећај за очување власти. Тај осећај их наводи да се у супротстављању овој за њих врло опасној идеји одределе за тактику игнорисања и омаловажавања. Очигледно су проценили да би отварање дискусије и "таласање" на ову

тому само још више повећало интересовање јавности и грађанства и допринело снажењу идеје обнове монархије. Задовољили су се тиме да повремено, према прилици, кратко и одсечно понављају оцену да је монархистичко уређење анахронизам који се не уклапа у модерно доба (они се као уклапају), да то питање није на дневном реду будући да имамо много пречих и важнијих послова, те да се уосталом "наш народ" пре педесет година изјаснио за укидање монархије која је тиме постала "ствар прошлости". И ништа више.

Но, јавност није ускраћена од ширих образложења о наводно грдној друштвеној штети коју наноси само покретање питања обнове монархије, а да не говоримо о евентуалној реализацији те идеје. Ту улогу су на себе преузели самозвани "независни интелектуалци", углавном леве провенијенције - или како их неки називају "деца комунизма" која су се напрасно престојила у "демократе" и "космополите". Они, иначе, већ годинама жестоко критикују Милошевићев режим: те раширио је српски национализам, те разбио Југославију и довео земљу у међународну изолацију, упропастио економију, произвео социјалну беду, криминализовао друштво и државу, завео медијску блокаду и аутократску власт, те да спречава неопходне реформе које би Србију трансформисале у модерну државу - једном речју ничег лепог ни похвалног. Наравно, као демократски настројени људи они комунизам квалификују као "промашени пројекат", поздрављају рушење Берлинског зида и слом комунизма у Европи, а хвале западни модел друштвеног уређења.

ПРИМЕНА СИЛЕ - СИТНИЦА

Будући да се овако легитимишу, било би логично да одбацују и "тековине" југословенске комунистичке револуције и праксе Титоизма као подврсте комунизма. Али, ту већ њихова логика и доследност нису на нивоу те легитимације. Кажу: резултати комунистичке револуције нису ваљани ни у чему другом (економија, демократија, људска права), напротив, изразито су лоши, осим у једној јединој ствари - укидању монархије. Мада су, дакле, у свему другом били у криву, комунисти су у овој ствари учинили прави потез, што и није мала заслуга с обзиром да су срушили једну, по суду ових демократских интелектуалаца, мрачну, анахроничну и назадну институцију. А пошто се ради о тако "историјски" значајном делу за добробит народа и државе не треба се оптерећивати којекваким ситницама као што је околност да је тај акт спроведен применом голе силе. То се већ, испада по њима, комунистима може прогледати кроз прсте, ако треба жмурићи на оба ока, па, богме, одати и дужно признање.

Ступајући на прву борбену линију одбране републике, ови наши независни

интелектуалци дочекаше на нож и саму идеју о сврсисходности постављања питања реставрације монархије. С невероватном острашћеношћу, не базирајући се ни на најочигледније чињенице, износе свакојаке "аргументе" који по њима апсолутно дискредитују институцију монархије. Под слоганом "Како у Европу с монархијом" (не знам само откуд тамо Енглеска, Холандија, Шпанија, Шведска...) настоје да прикажу да је монархистичко уређење инкомпатибилно са модерном Европом и светом. Осим ове ноторне неистине, пласирају и бројне недоказиве тврдње, паушалне конструкције, омаловажавања личности Престолонаследника, итд.

Посебну причу представља њихово посезање за историјском "аргументацијом" која врви од полуистина и чистих фалсификата. Нарочито пада у очи употреба флоскула из богатог арсенала комунистичке антимонархистичке пропаганде, међу којима и оне "најубојитије" да је краљ 1941. побегао из земље остављајући народ на милост и немилост окупатора, те да се народ 1945. изјаснио против повратка краља Петра Другог и за укидање монархије. При томе, наравно, не кажу ништа о објективним историјским околностима у којима су краљ и влада напустили земљу, да су то исто учинили и други крунисани и некрунисани шефови држава и влада у Европи који су се нашли на удару фашистичких сила. Сваком оле објективном посматрачу је сасвим јасно да је то био једини рационалан излаз, што су сматрале и савезничке владе, јер је у постојећим условима останак у земљи сасвим извесно водио падању у руке Хитлера и Мусолинија. А шта тек рећи о игнорисању ноторне историјске чињенице да 1945. није било никаквог изјашњавања народа о судбини монархије, сем ако наши демократски интелектуалци под изразом народне воље не подразумевају одлуку такозване Уставотворне скупштине, накрцане комунистичким посланицима којима су прсти још увек били на обарачу. Ту "историјску одлуку" је, дакле, донела револуционарна скупштина проистекла из једностраначких избора с "ћоравом кутијом". Народног плебисцита о овом питању - мада су Тито и остали комунистички вођи током рата то обећавали Савезницима и записивали у разним декларацијама - једноставно није било.

МАКАР МОРАЛНА ОБАВЕЗА

Задирући даље у прошлост (19. век) аргументација против монархије се базира на манипулисању полуистинама и одабраним фактима истргнутим из историјског контекста. Говори се о апсолутизму тадашњих владара, о династичким борбама и убиствима, дворским камарилама и сл, као да се исте те ствари у то време нису дешавале и у осталим државама - а било је посвуда убистава и свргавања монарха, али и некрунисаних државника, сплетки и интрига, камарила и на дворовима и у

кабинетима републиканских државника. Ни словца, међутим, не написаше о ономе што је заиста битно: о резултатима које је Србија као монархија постигла за тај један век. Те резултате прећуткују јер нимало не иду у прилог њиховој тези о монархији као назадном облику државног уређења који Србији ничег доброг није донео.

А непобитне историјске чињенице сведоче (у најкраћем) о следећем: Србија је почетком 20. века била уређена као уставна парламентарна монархија у којој су врло добро функционисале демократске институције, правни систем и биле поштоване слобода и права грађана. Економска подлога земље је почивала на здравим темељима, подстицан је предузетнички дух и привредна сарадња с иностранством, отварања перспектива даљег економског напретка. У Србији је тада у пуном замаху био стваралачки дух који је изнедрио непоновљиву плејаду великана наше науке, књижевности, уметности, градитељства. Круна свега било је остварење вековног сна многих генерација о ослобођењу и уједињењу целокупног српског народа.

На жалост данас, на крају овог века и после полувековног живота по "напредном" републиканском управом, готово у свему набројаном далеко смо испод нивоа достигнутог почетком 20. века.

Но, да се разумемо, немам ништа против залагања за републикански облик управе. Напротив, сматрам веома важним и неопходним да у размишљањима о путевима изласка из мочваре у којој смо се заглибили трезвено и аргументовано размотримо и питање облика државног уређења. Оно што је спорно и што је мотив овог осврта су наступи интелектуалаца који се представљају као независни и демократски у којима се априори одбацује само покретање питања обнове монархије и потребе да се о томе донесе валидна, дакле демократска одлука. Ако се већ изјашњавају као демократски оријентисани људи, свакако би морали знати да је овде реч о пар ецелленце демократском питању. Прво због тога што је установа монархије укинута насилним актом револуционарног субјекта, без консултација воље грађана и друго што идеју обнове монархије сасвим легитимно заступају релевантне политичке странке које ту идеју имају записану као своје програмско опредељење. По мом суду, све демократски оријентисане странке, удружења и појединци имају у најмању руку моралну обавезу да дају свој допринос стварању услова да се о овом питању донесе одлука на заиста демократски начин. То, наравно, подразумева и вођење озбиљне дискусије, изношење предности и мана једног и другог облика уређења, надам се без посезања за фалсификовањем и искривљавањем историјских чињеница.

(Аутор је историчар из Београда у Институту за савремену историју)

ДР СЛОБОДАН ВИТАНОВИЋ

Спас је у ДИСКОНТИНУИТЕТУ

"Неојходно је, после свега што је наша земља доживела, оставити уред и велики ауторитет у свету, да би се она вратила у тај свет. Потребан је неко ко би за земљу био гарант. Такву потребу стара, развијена демократија републиканског облика - нема. Наша дилема, према томе, није уопште монархија или република, враћање уназад или очување остварено. Оно што је код нас пре пола века силом остварено, са својим доживотним председником, а сада са председником који ће све покушати да остане доживотан, никада није била ни у зачетку парламентарна и демократска република, већ чиста диктатура и лични аутократски режим", сматра члан Крунског савета и професор француске књижевности

Милица ЂОРЂЕВИЋ

Непосредан повод за овај разговор је списак свих досадашњих "становника" Белог двора, који је прочитан у Другом дневнику, а закључен именованом новоизабраног председника Југославије, Слободана Милошевића. Заинтересовани за правне, историјске и етичке тачке гледишта таквог чина, реаговали су - негодовањем. Како га Ви, као члан Крунског савета, доживљавате?

Усељавање новоизабраног председника у Бели двор не представља ништа необично са строго формалног становишта, односно са гледишта позивања на континуитет стања које је створено револуцијом, што по дефиницији значи - насиљем и узурпацијом власти. Стога ми се управо чини са у том, не само званичном, него и породичном и приватном усељавању лежи и симболика и изричита порука да се на таквом континуитету инсистира, и да ће се све учинити да се он по сваку цену очува.

Непосредни континуитет у овом случају значи подсећање на сва избацивања из кућа, сва присвајања туђих домова, целокупне имовине иначе ни због чега кривих људи. У свом темељу тај континуитет подсећа на десетине хиљада стрељаних у Београду и много више од стотине стрељаних у Србији, чија кривица је била само

у томе што су били, или што су процењени да би могли бити, противници насиља у часу његовог суровог остваривања. Зна се да се у Лисичјем потоку наомак Белог двора налази једно од тих страстишта, а у земљи вероватно још и покопани лешеве. Ниједном председнику од те црне јесени 1944. године па до данас очигледно близина тих костију није сметала. Никога од узурпатора није, па зашто би и овог последњег, имало погађало што живе у туђим стварима и што се њима служе као својим. Очување континуитета значи напор да се све то и даље покрива и забрана да се било шта исправи и промени, или макар да се ћутке закључи једно завршено поглавље историје.

У име континуитета Југославије, и то оне искључиво Титове и комунистичке, створене на поменути темељима, Слободан Милошевић је свакако највише допринео њеном разарању. Југославије сем тамо где је он, и где влада, више нема, али он се и даље бори за њен континуитет. Везујући појам континуитета за своју личност, не дајући право ником другом, он се поистовећује са државом, са њеном прошлошћу, садашњошћу, а све ће учинити да то буде и у будућности.

Веома вешт само у освајању, очувању и коришћењу власти, као човек заслепљен континуитетом система оствареног насиљем, необично лишен сваке перцепције непосредно дате реалности и познавања

света, он у нашој, па и светској историји представља изузетно редак случај политичара који је у свим својим плановима и у свим својим подухватима претрпео потпуни пораз. Тиме је он и народ и земљу довео, не до ивице, већ до дна беде и до беспућа из кога је једини излаз прекида са одржавањем у привидном животу нечега што је умрло, или би, живота ради, морало што пре умрети. Једини спас је, дакле, у - дисконтинуитету. То су сви разумели, почев од људи у Москви, некадашњем неприкосновеном центру большевичке моћи, па чак до политичара у Албанији. То су, изгледа, најзад разумели и реформисти у Црној Гори. Само Слободан Милошевић упорно и за све погубно одбија да било шта разуме. Он је човек континуитета и зато је сасвим природно нови станар у Белом двору.

РЕХАБИЛИТАЦИЈА ПОКРЕТА ЈЕДНО. РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЉУДИ ДРУГО

Уколико би се престолонаследнику Александру вратила имовина, вероватно би постојао основ да се исто учини и са имовином оних институција, која им је доласком комуниста на власт одузета. Пример је предатна имовина Београдског Универзитета, а један од донатора била је и краљица Наталија. То би, посредно, значило да би студенти и професори, желећи стварну, економску аутономију, били један од социјалних слојева заинтересованих за повратак монархије. Ко би још могао да постане, ако већ није, присталица монархистичког државног уређења?

Не постоје никаква озбиљна истраживања нити испитивања мишљења да би се поузданије могло одредити који слојеви народа желе, више желе или уопште не желе васпостављање монархије у нашој земљи. Не верујем да је у било ком случају економски интерес пресудан, па ни значајније присутан. Не мислим чак ни да би одлучујуће било позивање на историју и на традицију, на несумњиве чињенице да је наша земља током осам векова сав свој напредак и своје часно место у Европи остварила под својим славним жупанима, краљевима, кнежевима, деспотима, па опет кнежевима и краљевима. Много важнија је садашњост, лакше и брже спасавање од мрака и безизлазности у коме се народ и земља налазе, као и њихова пројекција у будућности. Монархија, дакле као један од путева, али извесан пут излажења из кризе, понижености и враћања међу нормалне и цивилизоване народе и земље, представља нешто много више него само задовољавање економских интереса.

Када је гласање у питању, онда добар део масе чине сељаци. То што је наше село било монархистичко, значи да је било такво што су у своје време и отац и деда били војници чији је командант био краљ

Александар. Нико од њих није био монархиста из политичких убеђења. Ја мислим да је данас на површини остало врло мало, али можда негде испод те површине доста што би се могло пробудити кад за то дође време.

Популарно је мишљење да борба између партизана и четника не само да још није завршена, него да ће сувише дуго трајати да би монархија могла да стекне довољан број својих присталица. При том се између краља, четника и Драже Михаиловића често ставља знак једнакости.

Појам монархије се ни у ком случају не може везивати за било који тренутак наше историје, односно шта би она значила данас за нашу будућност. Данашње везивање појма монархије за четнички покрет Драже Михаиловића апсолутно је неоправдано, иако је четнички покрет углавном био монархистичког карактера. Међу члановима тог покрета било је и републиканаца, који су сматрали да би требало да се сврстају око једног националног и демократског покрета. Несумњив је отпор бивших партизана који су већ остарили, а мање несумњив отпор њихових потомака, јер не значи да су они истомишљеници својих родитеља. Мислим да постоји отпор оних људи којима је постојећи поредак био, и како они верују, остао користан. Такође, не верујем да данас постоје људи који на прави начин заступају идеологију четништва, што и није права реч, јер покрет Драже Михаиловића у политичком смислу није имао никакву своју идеологију, него је прихватио идеологију свих демократских странака. Данашње оживљавање и форсирање сукоба "партизани и четници" има у себи много заблуда. Рехабилитација покрета Драже Михаиловића је ствар историје. А рехабилитација људи који су због тога страдали је нешто сасвим друго.

Они су страдали зато што су према потребама једнога револуционарног и насилног поретка који се успостављао, третирали као издајници, изроди, колаборационисти. Страдали су због кривиче коју нису имали. Рехабилитација Покрета је, значи, људско и правно питање, а не ствар дневне политике. Многим људима су, преко литературе која је исцрпно произвођена, а нарочито преко филма и разних ТВ серија, усађени стереотипови идеализованих партизана и четника који су били унакажене, изобличене људске сподобе. Треба се, пре свега, ослободити тих представа, које су неоспорно лажне, и радити на томе да се сазна права истина о трагичним догађајима између 1941 и 45. године. А што је самог Покрета тиче, и после 45, јер зна се колико су његови учесници били изложени прогањању, убијању и отежавању свих облика живота.

НАСИЉА РЕПУБЛИКЕ

Као и за сваке изборе, и монархија мора да се "рекламира" на неки начин. Другим

"Рехабилитација покрета Драже Михаиловића је људско и правно питање, а не ствар дневне политике"

речима, људима би требало да се приближи, комунистичком идеологијом поништена идеја, како би за њу могли да се боре. У овом тренутку, чини се, има више људи који би одабрали републику. Зашто би монархија била боље државно уређење од републике?

Монархија би била корисна данас због решавања наших данашњих и будућих проблема, а не због рашчишћавања проблема у прошлости. Ми воле демократску и парламентарну републику никада нисмо ни имали. Република као облик државнога уређења подразумева стабилне институције државе, зато што се председник сваких четири или пет година бира. То су тренуци када држава пролази кроз један мање или више краткотрајан, али врло приметан период своје нестабилности. Примери су Француска и Америка као две најразвијеније демократске републике у свету. Они тај облик владавине могу себи да пруже, зато што код њих, и ако је Председништво у извесној периодичној кризи, тај систем може сам по себи да функционише. Такав се проблем у монархији не поставља. Друго, у републикама које иза себе имају дуготрајну демократску традицију, постоје политичке странке и снаге које су већ дубоко урасле у то друштво. Оне углавном могу

да у тим периодима бирања председника избаце на површину човека од довољног ауторитета да га прихвати читава земља за свога шефа државе. А у земљи у којој су све институције разорене, и где тек треба да се стварају парламентарне демократске институције - од државних до страначких, па и до грађанске свести и менталитета самог народа, много је мања могућност да се тако нешто догоди. Парламентарни систем тек се извлачи из рушевина једног, убити, врло упрошћеног диктаторског режима. Треће: неопходно је, после свега што је наша земља доживела, успоставити углед и велики ауторитет у свету, да би се она вратила у тај свет. Потребан је неко ко би за земљу био гарант. Такву потребу стара, развијена демократија републиканског облика - нема. Наша дилема, према томе, није уопште: монархија или република, враћање уназад или очување оствареног. Оно што је код нас пре пола века било остварено, са својим доживотним председником, а сада са председником који ће све покушати да остане

доживотан, никада није била ни у зачетку парламентарна и демократска република, већ чиста диктатура и лични аутократски режим. Права дилема гласи: остати у том систему или се борити за успостављање истинског парламентарног и демократског поретка. Тек када се ту определимо, поставља се питање у ком облику мислимо да ће се она боље и брже остварити. Ја лично верујем да је у нашем случају Монархија та која обезбеђује краћи и лакши пут.

Противници повратка монархије сматрају овај облик уређења анахронизмом, јер су, наводно, кључни историјски преокрети били везани управо за повратни процес: свргавање краљевског или царског апсолутизма.

Уверен сам да је сасвим погрешно постављено питање по коме би успостављање монархије било враћање у прошлост, а још мање враћање на неки претходни и превазиђени облик државе. Пре свега, и монархија и република, као облици државног уређења, подједнако су стари и подједнако нови и модерни. Оба ова уређења подложна су историјској еволуцији и веома дубоким променама. Штавише, у нашем веку све су европске монархије постале парламентарне и демократске, па чак и социјалдемократске. На супрот томе, у овом, по многоме мрачном веку, сав тај мрак, насиља, концентрациони логори, масовна мучења и убијања остварена су искључиво у новоствореним републикама.

Седмогодишњи мамац за српску опозицију

Анализом Драшковићевих ставова, од 1990. до данас, о приоритетима у демократизацији изборних услова, може се утврдити да он никада није придавао превелик значај облику изборној система и броју изборних јединица. Сматрао је да строга контрола изборног процеса сиречава и злоупотребу изборног система и манипулације са бројевима часова које су карактеристичне за случај великог броја изборних јединица.

Најновији захтеви председника СПО показали су недвосмислено да овај опозициони лидер сматра и даље да слобода медија и контрола изборног процеса представљају кључне факторе, а облик изборног система за њега и даље има другог ранга значаја.

Милена М. ПОПОВИЋ

У тексту култном за српску опозицију, написаном двадесетак дана уочи првих вишестраначких избора у Србији, књижевник Миодраг Станисављевић обраћа се Слободану Милошевићу (текст објављен у "Српској речи" под насловом "Молим вас абдицирајте") поводом његове очигледне намере да предстојеће изборе учини механизмом за елиминисање опозиције са политичке сцене Србије. Цео Станисављевићев текст представља и данас прецизну слику прошлости, садашњости и будућности када су у питању сложени односи власти и опозиције за коју је Милошевић још 1990. године усхићено изјављивао да је добро што се и формално организовала у политичке партије "јер ћемо их тако лакше идентификовати и победити". Као парадигму издвајамо из те слике следеће Станисављевићеве речи упућене Слободану Милошевићу: *"Ваша данашња сирашегија личи на сирашегију оног јуноше из ситаре бајке који доњен баца једну по једну чаробну стварку да би мало заварао поштеру. Одбацили сје "несираначки илурализам", јаросним сељацима добацујеш комаде ошеште земље, суштра су на реду ошеште куће и фабрике - ишаа ће вам иреосишии?"*

Станисављевићев јуноша наставно је, међутим, и даље да трчкара политичком сценом Србије и да баца нове чаробне стварке. Најпре је одбацио традиционални интернационализам својствен комунистима и остао у одећи офарбаној националним бојама. Потом је одбацио векове традиције у којима нема ни трага од српске агресије на суседне народе и обукао ратничку униформу. Ту униформу је, такође, одбацио на спектакуларан начин, одбивши касније да призна

да је имао било какве везе са њом и прогласио се миротворцем. Ових дана почео је да баца унаоколо чаробне стварке друштвене својине и калаузе којим је пред најездом опозиције штитио монопол над највећим средствима јавног информисања. И најповршније анализе показују да је јуноша посезао за чаробним стваркама за заваравање потере управо уочи вишестраначких избора.

МЕДИЈИ КАО ЧАРОВНА СТВАРКА

Ових дана уз звекет је одбацио већину сопствених оцена изречених о вођи највеће опозиционе странке у Србији и почео снисходљиво да му баца пред ноге оне своје електронске медије који су, на пример, енергично убеђивали српску јавност да баш тај вођа опозиције узима новац од албанске нарко-мафије за организацију великог грађанског протеста предвођеног Коалицијом ЗАЈЕДНО. Користећи телевизију као последњу чаробну стварку у циљу заваравања демократске потере организоване за њим и у Србији и у међународној заједници, Милошевић, како исправно запажа водећи колумниста "Српске речи", покушава да умири опозицију неким својим "препаратом за опозицију, који ефикасно користи већ седам година у случним приликама (повод за ову оцену било је ћутање којим су српски радикали у савезној скупштини пропратили избор С. Милошевића за председника СРЈ - прим. М. П.), а даје различитим корисницима". Како, иначе, објаснити Милошевићеве изборне резултате у условима трагичних неуспеха његове партије?

Овога пута на самом почетку предизборне кампање Милошевић нуди опозицији на употребу, не само строго контролисане

медије, већ и њихове најистакнутије посленике који су, неретко, због свога ратнохушачког деловања заслужили да се нађу пред Хашким трибуналом пре него било који од оптужених Срба. Међутим, ову нову чаробну стварку, звану државни медији, коју је Милошевић бацио гоњен страхом за своју политичку судбину треба прихватити и искористити ефикасно у циљу демистификовања механизма којим су путем тих истих медија сви велики неуспеси владајуће партије приписивани углавном највећој српској опозиционој странци и њеном председнику. Нелагодност због присуства новинара заслужних за хушкање српског народа на рат против својих суседа, приликом обраћања народу са тих медија треба осећати само у мери која је својствена ономе који у дужем временском периоду износи необориве доказе за злочине проузроковане деловањем тих новинара.

Предизборна кампања уочи нових парламентарних и председничких избора почела је, дакле, привременим уступањем дела медија под државном контролом највећој опозиционој странци. Овај чин никако не треба тумачити као победу опозиције када је у питању један од њених најчешће помињаних услова за поштену изборну трку - *деблокаду државних медија*. Већ данас развој догађаја показује да Милошевићева предизборна тактика почива на правилу које он често користи: један део његове бирократије здушно се залаже за наводно остваривање демократских промена на које се Милошевић обавезао у Дејтону а други - руши све оно што је на том путу демократизације постигнуто. У случају демократизације медија дневни лист "Полишика" и новинска агенција "Танјуз" дезинформишући о раду највеће опозиционе странке, покушавају да сруше све оно што је та странка постигла ко-

ристећи краткотрајно доказану моћ државних електронских медија.

Очигледно је да Слободан Милошевић има на уму једино позитивне ефекте до којих би неким чудом могло довести ово његово заваривање домаће и иностране демократске јавности. Као резиме може да се наведе да је овога часа тек започела борба за ослобођење медија која је најављена одмах након формалног успостављања вишестраначја 1990. године.

ДЕМОКРАТИЗОВАТИ ИЗБОРНЕ ЗАКОНЕ (1990.)

У току дводневног заседања, 25. и 26. јуна 1990. године, једнопартијска Скупштина Србије донела је одлуку да се народ Србије референдумом изјасни о иницијативи Председништва Републике да се први вишестраначки избори распишу тек након усвајања новог Устава Србије. Челници тек формираних опозиционих странака (СПО, ДС и НРС) оштро су се супроставили одлуци Народне скупштине износећи низ јасно образложених аргумената да је логичан и нормалан пут у вишепартијским демократијама обрнут од предложеног. Аргументи које је јавности понудила опозиција на конференцији за новинаре одржаној у СКЦ 27. јуна 1990. године могу се сагледати из следећег излагања председника СПО, Вука Драшковића:

"Нека ми буде дојучињено да у неколико речи дам јар најомена: овакав какав ће бити расписани референдум је обична поодвала. Ми немамо ништа против референдума као институције. Напротив. Сматрамо, међушим, да народ Србије на шом референдуму треба да се изјасни у овом часу о два оштрена предлога: сјаву владајуће странке - прво Устав ја онда слободни избори и предлога опозиције - прво избори ја нови Устав. Такође сматрамо да је опозицији неопходно обезбедити бар 2-3 дана нас-

тупија на ТВ и радију - не више, јер смо ми из опозиције јошвише убеђени у супериорности својих аргумената. Држе, изражимо да референдум надгледају представници свих странака. У противном, ми немамо никакве гаранције да ће резултати бити јошвише саопшћени."

Захтеви које је изнео Вук Драшковић уочи референдума, којим су комунисти нешто касније изборили право да донесу свој Устав и наметну га за дужи период Србији која је прихватила вишестраначје, представљају основ опозиционе борбе за демократизацију изборних услова вођене у протеклих седам година. Тај основ ће бити садржан у захтевима за слободу медија и захтевима за суштинску контролу изборног процеса, укључујући и изборне резултате, од стране свих политичких странака.

Нажалост, ниједан од наведених Драшковићевих захтева није прихваћен. Комунистичка већина је организовала референдум чији су резултати, према подацима те већине, довели до усвајања иницијативе Председништва Србије: биће најпре донет нови Устав а затим ће бити одржани вишестраначки избори. Српским комунистима усвојеним изборним законом рашчишћен је пут до нове изборне победе. Какве је све проблеме за опозицију имплицирао поменути закон види се из узалудних покушаја групе опозиционих странака (Српски покрет обнове, Демократска странка, Народна радикална странка, Светосавска странка и Либерална странка) да у фази јавне расправе о нацрту Изборног закона наметну ултимативне амандмане чије одбијање би аутоматски довело те странке у бојкот предстојећих избора. Ултиматумом поменутих

Светски сабор СПО, 1997: за највећу странку српске опозиције деблокада државних медија увек је била пресудни фактор изласка на изборе

опозиционих странака тражило се да предизборна кампања траје шри, уместо два месеца, да се уместо цензуса од 500 прихваћених цензуса од 50 пошћиса за кандидатуру посланика, да се зласила финансирана из буџета или пришћилаше (ТВ) ошворе за друге партије а не само Социјалистичку и, коначно, да састав изборних комисија и комисија за пребројавање гласова буде вишестраначки.

Међу захтевима који нису имали ултимативну природу налазио се и захтев да се предложени већински систем избора замени пропорционалним. Пада у очи да је и уочи првих вишестраначких избора Српски покрет обнове сматрао да су питања слободе медија и контроле изборних резултата значајнија од питања облика изборног система и броја изборних јединица. Око приоритета важности ових питања данас постоји већи спор у опозицији него 1990. године уочи првих вишестраначких избора.

Владајућа комунистичка већина гневно је одбацила ултиматум опозиције. Ова чињеница запретила је активирањем најављеног бојкота избора. Да би се стекла права слика о узалудним покушајима опозиције да демократизује Изборни закон потребно је узети у обзир само чињеницу да и данас, седам година након увођења вишестраначја у политички живот Србије, није решен проблем деблокаде медија под државном контролом нити је решен проблем контроле изборног процеса укључујући и бројање гласова. Ипак, и тада је било јасно да владајућа партија вољом већине коју контролише у Скупштини Србије стриктно прилагођава изборни систем сопственим потребама. О овоме сведочи и изјава потпредседника СПО Јована Марјановића, дата уочи првих вишестраначких избора:

"Прво бих рекао да је пропорционални систем нејовољан за СПС и ја партија ја је због шого изабегла. Овај (већински) је за њу мање нејовољан и самим тим јој даје веће

шансе. Пошто је она у иррици, а судећи по нацији закона добро ју је искористила, да сама кроји изборне јединице, формира изборна тела - изборне комисије и бирачке одборе и тиме надзире све изборне радње".

Одбацивањем ултиматума опозиције владајућа партија је, према изјави Вука Драшковића, исказала потпуну спремност за изборну крају.

"Значи да треба да будемо срећни и да нам је часи што нам је дозвољено да седимо поред бирачких кућица, иако да нас грађани, када дођу - виде и помисле: стварно су вишестраначки избори! А кад се председница заврши - ми најбоље, зна се ко ће да избројава гласове", рекао је Драшковић.

Одлуку о бојкоту избора у случају неиспуњења ултиматума које је опозиција поставила владајућој партији, Српски покрет обнове донео је на Првом сабору СПО. Говорећи на том Сабору, Вук Драшковић је између осталог рекао и ово:

"Са социјалистима пристајемо да се "шучемо" једино на изборима, а и иада под условима да они буду демократски и часни. Изборе ћемо бојкотовати, ако комунистичне одустану од планиране краје гласова, односно ако Скупштина Србије не усвоји амандмане на Изборни закон, које је ових дана поднела група посланика".

Упркос упорним позивима опозиције на бојкот предстојећих избора, судбоносних по српски народ, упркос потпуној блокади државних медија за све идеје које су изражавале опозиционе странке, упркос жестоком притиску владајуће партије на ретке слободне медије (на пример, на "Српску реч") - бојкот избора је био све мање познат јер су неке од опозиционих странака нашле рачуницу у своме учешћу на изборима чији резултати су били унапред познати. Најпре

је Демократска странка одбила да потпише један од апела српске опозиције а потом је њен Главни одбор издао саопштење у коме се оставља могућност да ДС изађе на предстојеће изборе. Ова чињеница означила је распад започетог бојкота избора. Српски покрет обнове, након распада савеза демократске опозиције који је био организован око ултиматума, улази у изборну трку и на председничким и на парламентарним изборима. Почетком децембра објављен је списак 250 кандидата СПО за посланике у Народној скупштини Србије. Вук Драшковић о својим изборним изгледима каже следеће:

"За мене је место председника републике функција коју бих морао из нужде да прихватим. За мене ишање избора за председника републике није ишање живота и смрти моје, већ ишање живота и смрти Србије".

Док се у опозиционом савезу бојкот ратче, социјалисти усавршавају матрицу коју ће упорно користити у свим наредним изборима: у основи свих њихових предизборних активности налазе се напади на опозицију. Године 1990. ти напади су имали следећу форму: "реакционари, антикомунистички хоће да сруше власи, да изазову крвопролиће, мржњу, хаос, свађу, да брукају прошлост, они су конзервативне, десне снаге - коче развој, инвестиције, ишиграције и нашу реформу". Социјалисти су и тада градили аутопутеве уочи избора (у њиховом језику не постоји разлика између пројекта и реализације): један од три велика пројекта владајуће партије био је аутопут који ће повезивати Србију са Европом преко Беча. Остала два: откуп станова и електрификација Косова.

Социјалисти су прве вишестраначке изборе, након два изборна круга (9.12. и 23.12.

1990.) добили убедљиво. Милошевић је победио на председничким изборима у првом кругу а СПС је освојила 194 од укупно 250 мандата у Народној скупштини Србије. Разлог овоме тријумфу треба тражити, најпре, у бесоговорној уверности социјалиста да опозиција не треба да учествује у бројању гласова јер је то државни посао. Потом - разлоге треба тражити у већинском изборном систему. Да је изборни систем био пропорционалан Социјалистичка партија Србије освојила би само 121 мандат у Народној скупштини Србије. Након избора "Српска реч" објавила је обимну документацију о изборним крајама а као парадигму о нередности изборног процеса наводимо ову изјаву Војина Димитријевића:

"Постоји низ неправилности, низ логичких разлога да се посумња у то што је Републичка изборна комисија извештавала. Види се да већина (коју су поштили социјалисти) није нимало убедљива". Наравно, Димитријевић је мислио на укупан број гласова (а не мандата!) који је добила владајућа партија.

ДЕМОКРАТИЗОВАТИ ИЗБОРНЕ ЗАКОНЕ (1992.)

О превременим парламентарним изборима у Србији почело се гласно размисљати и у владајућој партији средином 1992. године. Притиснута неуспесима своје политике на међународном плану Социјалистичка партија Србије тражила је најповољнији пут да међународној заједници стави до знања да иза њених политичких акција, које су осуђене од стране свих водећих демократских земаља, стоји већина српског народа. Прибегавајући својим опробаним методама пропаганде врх СПС је потребу за одржавање превремених избора објаснио као ултиматум међународне заједнице Србији проузрокован одбијањем српског руководства да напусти своју политику одбране националних интереса српског народа у Хрватској и БиХ. У кампањи коју је владајућа партија организовала да се народу покаже да су превремени избори наметнути Србији посебно се истицао челник СПС Борисав Јовић тврђама да међународна заједница тражи превремене изборе са циљем да у Србији победи она странка која ће ишинути све оне захтеве из иностранства који ће довести до рушења српског националног интереса.

Да би појачали утисак да се превремени избори одржавају као последица ултиматума наметнутог Србији, социјалисти су инсистирали да питање одржавања избора реши референдум о амандману на Устав Србије, као јединој могућности, према њиховом тумачењу, да се превремени избори уопште одрже. Међутим, демократска опозиција доказивала је да је уставни пут за превремене изборе јасан и једносмеран: потребно је само да председник Србије распусти Народну скупштину на образложени предлог Владе и да затим поднесе оставку чиме би отворио пут и за превремене председничке изборе. Ипак, изабран је пут који је предложила владајућа партија. Одржан је референдум и како се очекивало, референдумско питање добило је негативан одговор. Неуспели реф-

Пред прве вишестраначке изборе у Србији: "Ми немамо ништа против референдума као институције. Најбоље. Сматрамо, међутим, да народ Србије на том референдуму треба да се изјасни у овом часу о два одречна предлога: ставу владајуће странке - прво Устав иа онда слободни избори и предлог опозиције - прво избори иа нови Устав. Такође сматрамо да је опозицији неопходно обезбедити бар 2-3 дана наступ на ТВ и радију - не више, јер смо ми из опозиције потпуно убеђени у супериорност својих аргумената. Дримо, тражимо да референдум надлегају представници свих странака. У противном, ми немамо никакве гаранције да ће резултати бити поштено саопштени." (27. јун 1990)

ерендум прибавио је српским социјалистима неку врсту *лейтмотива* пред међународном заједницом и представљао је амортизер за нарасло незадовољство које су испљавале опозиционе снаге. Овим је уједно *оштала свака могућност компромиса око демократизовања изборних закона за пре-времене изборе* који су, упркос резултатима референдума, били неизбежни. Добивши битку за легитимитет пред међународном заједницом, социјалисти су по хитном поступку усвојили *Уставни закон за пре-времене изборе* (предложен 26.10.1992, усвојен 27.10.1992). За поменути закон, који је налагао да се избори морају одржати до краја године, гласала је и целокупна опозиција у Народној скупштини.

У међувремену, нарасло је уверење у опозиционим странкама (изузимајући ДС) о потреби обједињавања опозиције у широки фронт демократских снага. И заиста, такав покрет, чију кичму је представљао Српски покрет обнове, основан је а прва скупштина покрета (ДЕПОС - Демократски покрет Србије) одржана је 10.10.1992. године.

"Дейос је једина снага кадра да скупи раскућене, уразуми неразумне, избеглим од рата да враћу завичаје, војничким маџацима униформе, девојкама можда и мајкама синове", рекао је Вук Драшковић на првој скупштини ДЕПОС-а.

Упоредо са конституисањем ДЕПОС-а текао је и распад Демократске странке на два крила који је резултирао избором *Зорана Ђинђића* за председника те странке.

Српски покрет обнове организује предизборну кампању. Одржавају се митинзи широм Србије на којима говори **Вук Драшковић** излажући идеје Демократског покрета Србије. Упоредо са предизборном кампањом води се битка за демократизовање изборних закона. Владајућа партија пристаје на *пропорционални* изборни систем али одбија да прихвати да бирачко тело буде подељено у мање од *десет* изборних јединица. На тај начин у усвојени пропорционални изборни систем уведени су и елементи *већинског* изборног система. Наравно, демократизацију изборних закона, у смеру деблокаде медија и контроле изборних резултата владајућа партија није дозволила. Та чињеница изазива подозрење у опозиционим партијама.

"Сиђурно је да ће бити краће на изборима и да резултати избора неће бити реална слика политичке сцене у Србији и расположења народа", рекао је Вук Драшковић оцењујући изборне услове у којима ће се наћи опозиција.

Узимајући у обзир чињеницу да је, осим Српског покрета обнове, од већих странака у ДЕПОС ушла само Демократска странка Србије, Вук Драшковић као кандидат ДЕПОС-а за председника Србије, уступио је своју кандидатуру **Милану Панићу** као јединственом кандидату демократских опозиционих партија. Истовремено, ДЕПОС је одредио своје кандидате за посланике у скупштини Србије за свих 250 посланичких мандата. Ово је био знак, упркос нерегуларним изборним условима, да ДЕПОС излази на предстојеће изборе.

Избори су одржани 20. Децембра. Резултат: СРС-101, СРС-73, ДЕПОС -49, ДС-12

мандата у скупштини Србије. Слободан Милошевић победио је на председничким изборима. Милан Панић добио је неочекивано велики број гласова (преко 1.300.000). Прве реакције на регуларност избора дате су у приговору који је ДЕПОС упутно републичкој Изборној комисији. У приговору се детаљно изнесе нерегуларности изборног процеса везане за за државне медије, бирачке спискове, нарушавање тајности гласања. Најозбиљнија повреда изборне процедуре, према ДЕПОС-у, састоји се у томе што су резултати избора утврђивани противно изричитим одредбама изборних закона. Анализе показују да би са Србијом као *једном изборном јединицом* Социјалистичка партија Србије добила 17 мандата мање а да би уједињена опозиција (ДЕПОС и ДС) добили 19 мандата више. Ови подаци обнављају старе спорове у опозицији везане за проблеме уједињења и демократичности изборног закона.

Изборни резултати донели су убедљиву већину у Народној скупштини незваничној коалицији СПС-СРС. Као утеха демократској опозицији остаје записано да је Стејт Дипартмент издао званично саопштење 29. децембра у коме се децидирано наводи да избори у Србији и Црној Гори (истовремено са републичким изборима у Србији одржани су и савезни избори) нису одржани у складу са међународним стандардима.

ДЕМОКРАТИЗОВАТИ ИЗБОРНЕ ЗАКОНЕ (1993.)

Огромни отпор међународне заједнице и демократске јавности у Србији према методама владајуће партије за решавање српског националног питања довео је до радикалних промена званичних српских ставова према грађанском рату у БиХ и Хрватској. Та околност у Српској радикалној странци оцењена је као угрожавање виталних српских националних интереса и била је повод за распад неформалне коалиције СПС-СРС по свим шавовима. У Народној скупштини Србије радикали су блокирали низ законских пројеката владајуће партије и у једном тренутку поставили су питање и поверења социјалистичкој влади. То је био озбиљан разлог да Милошевић одлучи да *изађе* из парламентарне кризе расписивањем *превремених избора* на којима би, уз снажну пропагандну офанзиву на СРС, покушао да поврати скупштинску већину отрежњавњем гласача који су до недавно посматрали СРС као екстремно крило владајуће партије. Милошевићев маневар у демократској опозицији процењен је као логичан јер је у њеним политичким проценама фигурирала претпоставка да је на политичкој сцени Србије могуће померање социјалистичке већине само на рачун радикала. Ова чињеница уједно је указивала на шансу демократске опозиције да задобије већину у Скупштини Србије у условима када је већина великих политичких циљева СПС И СРС била претворена у пра и пепо.

Демократска опозиција је поново ушла у изборну кампању ослабљена дезинтеграционим процесима. ДСС је напустила ДЕПОС означивши тај опозициони покрет мртвим а СПО је, следећи своју традицију,

поново организовао нови опозициони савез. Ипак, руководство Српског покрета обнове и овог пута било је потпуно свесно чињенице да никакви савези не могу надокнадити оно што на изборима губи опозиција због нерегуларних изборних услова. Говорећи о предстојећим изборима **Вук Драшковић** је о изборним условима рекао следеће:

"Ми се за те изборе спремамо, али на њих нећемо изаћи ако се не обезбеде неки услови. Прво, инсистираћемо да од моменталне деблокаде РТС и од моменталног прикључивања НТВ Сјудио Б на релјеј - систем РТС мора проћи најмање три месеца до избора. Други услов ће бити шехничка контрола избора која онемогућава крађу, укључујући и саме поштоматраче".

Анализом ових и ранијих Драшковићевих ставова о приоритетима у демократизацији изборних услова, може се утврдити да он никада није придавао превелик значај облику изборног система и броју изборних јединица. Сматрао је да строга контрола изборног процеса спречава и злоупотребу изборног система и манипулације са бројевима гласова које су карактеристичне за случај великог броја изборних јединица. Ову тврдњу доказује и следећа изјава Вука Драшковића, дата почетком октобра 1993. Године:

"Прошле године, опозиција је од почетка, захваљујући пре свега гостодину Леону Коену, који је био у екити која је заступала ДЕПОС, лујала па је инсистирала на периферним стварима - да ли пропорционални или већински изборни систем - док су најважније ствари - шелевизија и шехничка контрола избора - пошитоно заостављене".

Нови демократски покрет ДЕПОС - уједињена опозиција, сачињавају СПО, ГСС и НД. Потписан је и уговор о изборној коалицији који предвиђа вођење заједничке кампање, заједничке изборне листе и заједничко праћење изборних радњи, укључујући и контролу изборног процеса. Излазак СПО на изборе одлучен је на седници Главног одбора те странке, одржаног 30.10.1993. године. О упорности са којом се председник Вук Драшковић залаже за деблокаду медија и контролу изборног процеса најбоље сведоче ове његове речи са поменутог седнице:

"Државна шелевизија је у рукама СПС-а. Нама су враћу државне шелевизије зашворена. Ако Српски покрет обнове има скуј какав је недавно био у Ваљеву и ако тај скуј види цела Русија на московској шелевизији, а Србија о томе нема појма, онда сами можете да закључите где смо... Изборни закони, овакви какви јесу, нарочито у процесу контроле и пребројавања гласова, гарантују као извесно само једно: устепну крађу од стране Социјалистичке партије Србије".

ДЕПОС излази на изборе са слоганом *"Има шансе"*. Предизборну кампању води председник СПО говорећи народу из дана у дан на митинзима одржаним широм Србије. У међувремену јавности је представљен ДЕПОС-ов списак кандидата за посланике у Народној скупштини Србије. На врхунцу предизборне кампање хиперинфлација у Србији достиже границе светског рекорда. Свакодневно расте број нула на новчаницама. Једнога дана Србија ће бити принуђена

да обара инфлацију и скида нуле са новчаница. Када? Вук Драшковић одговара у својој предизборној поруци: да би уклонили нуле са новчаница потребно је да најпре уклонимо нуле с власти.

Милан Панић није заборавио велики завршни предизборни митинг ДЕПОС-а из децембра 1992. Године. То га је довело на ДЕПОС-ов митинг у Кикинди да искаже своју подршку овој изборној коалицији.

Избори се одржавају на Никољдан и први резултати говоре да СПС није освојила већину у Народној скупштини. Резултати избора: СПС-123, ДЕПОС-45, СРС-39, ДС-29, ДСС-7 посланичких мандата. Прогноза да ће се СПС померити према скупштинској већини на рачун СРС - остварила се. Пошто је могућност склапања коалиције СПС-СРС дефинитивно пропала социјалисти су се нашли пред проблемом конституисања стабилне већине у Народној скупштини. Како је тај проблем решен, јавности је добро познато.

Анализирајући изборне резултате, у име СПО Милан Божић каже: "Једно је очигледно. Да опозиција није доустијала себи кобну грешку и доустијала поделу Србије на девет изборних јединица и да је Србија остала једна изборна јединица, распоред мандата био би следећи: СПС-110, ДЕПОС-50, СРС-41, ДС-14 и ДСС-15... Једном изборном јединицом, социјалисти би били дефинитивно удаљени од било какве помисли на парламентарну већину".

Овом Божићевом анализом и Српски покрет обнове придружио се странкама које сматрају да нема ни говора о потпуној демократизацији изборног закона без смањења броја изборних јединица. Такође, Божићеве постизборне анализе показују и ефекте уједињења опозиционих странака: да ДСС није изашла из ДЕПОС-а изборни резултати из 1993. године довели би до следеће расподеле мандата: СПС - 117, ДЕПОС 59, СРС - 38 и ДС - 29.

"Овде се не ради само ошест мандата које би изгубили социјалисти, већ ире свега о околностима да је резултат ових избора био веома тесан. Са оваквим распоредом посланика социјалисти не би могли да израју на карму "буџарског" модела са обрнутим предзнаком, тј. владавине уз помоћ мањинских странака", каже Милан Божић.

ДЕМОКРАТИЗОВАТИ ИЗБОРНЕ ЗАКОНЕ (1997.)

Велика изборна крађа из новембра 1996. године уверила је српску јавност да ниједни вишестраначки избори у Србији нису прошли без изборних крађа. Крађа на локалним изборима довела је у питање и регуларност последњих савезних избора, нарочито после објављивања анализа изборних резултата које су недвосмислено доказале да је минимални број гласачких листића накондно убачених у гласачке кутије на Косову и Метохији износио 60.000. Узимајући у обзир чињеницу да Албанци бојкотију све наше изборе, очигледно је да владајућа партија манипулацијама приликом бројања гласова у старту обезбеђује себи предност од преко 20 мандата у Народној скупштини Србије.

Основ за суштинску демократизацију из-

Лийовица, 10. новембар 1992: у усвојени пропорционални изборни систем уведени су и елементи већинског изборног система. Наравно, демократизацију изборних закона, у смеру деблокаде медија и контроле изборних резултата владајућа партија није дозволила.

борног закона налазио се у другом делу препорука чувеног Гонзалесовог извештаја. Нажалост, опозиција није успела да се уједини око потпуне реализације тога извештаја. У процесу распада Коалиције "Заједно", залагање за **Округли сто власћи и опозиције**, на коме би се консензусом усвојила изборна правила, јењавало је у ДС и ГСС. СПО сматрао је, међутим, и даље да је одржавање Округлог стола од суштинског значаја за коначно демократизовање изборних закона. Распад Коалиције "Заједно" довео је, дакле, и до распада покрета за демократизовање изборног закона: једна група странака демократске опозиције, передвођена Демократском странком, покушавала је да у директним преговорима са српском Владом постигне остваривање минимума поштених изборних услова. На другој страни, СПО није желео да учествује у било каквим преговорима о изборним условима који не обавезују никога а нарочито не - владајућу партију.

Развој догађаја дао је за право Српском покрету обнове. Концепт борбе ДС за изборне услове доживео је слом у процесу усвајања Закона о броју изборних јединица: показало се да се сваки разговор са социјалистима прекида насиљем које они називају вољом демократске већине. То се десило и у Народној скупштини приликом дискусије о предлогу поменутог закона. На тај начин ДС је уништила и наду за брзу демократизацију изборних закона коју је тражио и Гонзалесов извештај. СПО, суочен са чињеницом да је велики део времена потребног за предизборну кампању утрошен на ишчекивање Ђинђићеве одлуке о судбини Коалиције "Заједно", искористио је консултације које је Милошевић организовао са страначким лидерима да изнесе своје захтеве који су се односили на изборне законе. Реализација тих захтева, сматра се у СПО, представљала би практично испуњење другог дела препорука Гонзалесовог извештаја. И заиста, **Вук Драшковић** је изнео јасно те захтеве **Слободану Милошевићу**. Прихватајући у целини оно што је Драшковић од њега тра-

жио Милошевић је инсистирао на томе да Драшковић своје захтеве надале третира као део и Милошевићеве политичке воље пошто се председник СПС, наводно, одувек залагао за демократизацију изборних закона.

Драшковићеве захтеви показали су недвосмислено да овај опозициони лидер сматра и даље да слобода медија и контрола изборног процеса представљају кључне факторе, а облик изборног система за Драшковића и даље има другоразредни значај.

Испуњење обећања које је Милошевић дао Драшковићу представљало би велику победу Драшковићевих идеја о демократизацији изборног закона, идеја које је он исказивао од самог оснивања СПО. И површне анализе дају за право Вуку Драшковићу када тврди да строга контрола изборног процеса ставља странке подједнаке снаге у исти положај у сваком изборном систему, без обзира на број изборних јединица. Међутим, одсуство апсолутне контроле у условима када је број изборних јединица повећан са 9 на 29, омогућава да се троструко мањим по обиму крађама изборних гласова долази до троструко већег броја украдених посланичких мандата у односу на претходне изборе.

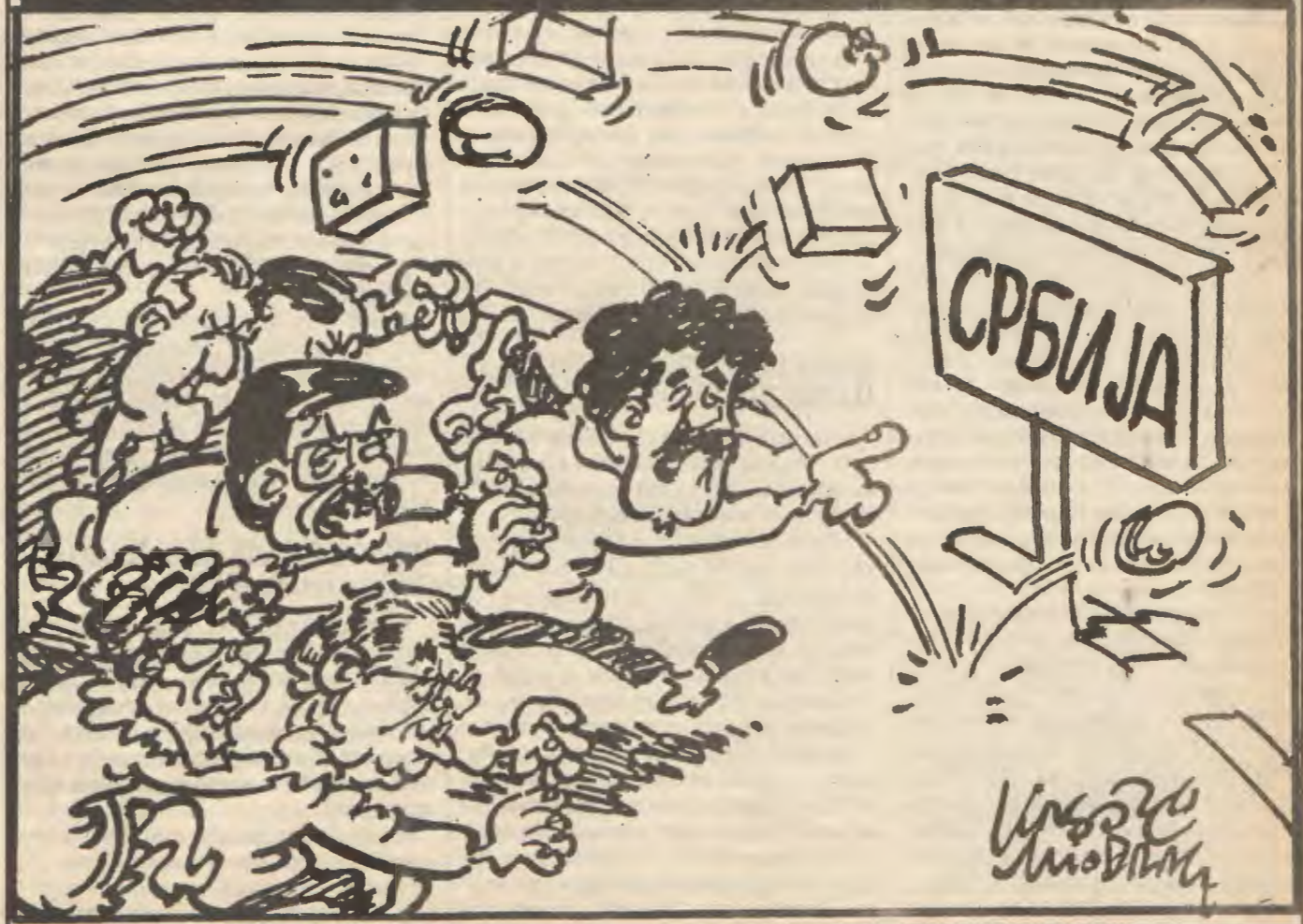
Очигледно је, наиме, да о расподели последњих мандата у свих 29 изборних јединица одлучује релативно мала разлика у броју гласова које добијају поједине странке. Ако се претпостави да број украдених гласова у целој Србији овога пута неће бити већи од броја украдених гласова на Косову на последњим савезним изборима, може се гарантовати да ће та "мала" крађа донети владајућој партији најмање 29 незарађених посланичких мандата. Повећањем броја изборних јединица владајућа партија је, дакле, постигла два велика циља: прво, повећао се више него троструко број случаја у којима се малим преправкама изборних резултата може присвојити туђи мандат и, друго, крађа потребна за поменуто присвајање смањена је по обиму више него троструко.

Контрола која би спречавала тако ситну крађу, са тако великим резултатима, морала би, метафорички речено, да користи микроскопе са огромним увећањем. Када се узме у обзир ова чињеница постаје потпуно јасно зашто су социјалисти били спремни да на својим леђима изнесу из Народне скупштине посланике ДС који су спречавали усвајање Закона о броју изборних јединица. Није, дакле, случајно што су кобну грешку (израз М. Божића) опозиције из 1992. године, учињену прихватањем девет изборних јединица уместо једне, социјалисти учинили још кобнијом усвајањем новог Закона о броју изборних јединица.

Развој догађаја ће, међутим, показати да ли ће се све завршити на губитку опозиционих мандата због одсуства уједињења опозиције, или ће се тај број повећати применом метода виђених у новембру 1996. године. Све механизме за ово друго социјалисти су детаљно припремили. Остаје да се види хоће ли применом тих механизма још једном бити погажена јавно дата обећања вође српских социјалиста.

БИЛО - ПОНОВИЛО СЕ

ДР РАДОШ ЉУШИЋ

Генерација безнадежних

"Збуњиво, нејасно и веома зајлетено политичко стање у СРЈ добар је показатељ да сада не би требало очекивати неки значајнији расцвет. Неко, ко је веома вешт, потрудио се да буде тако. Ако се позиција не уједини, у политичком животу Србије неће се у дојледно време ништа битније изменити", каже познати историчар који је генерације Срба после 1918. године поделио на рођачку, братоубилачку, послушничку и данашњу - безнадежну

Ружица РАНИТОВИЋ - ЈОВИЋ

Професоре Љушићу, Ви као историчар нудите периодизацију нововековне Србије по политичким генерацијама, и у том смислу говорите о "дугом" 19. и "кратком" 20. веку. Ви кажете да ако се догађаји у једном веку развијају убрзано и бурно, природно је да га на својим плећима носи више генерација, него што би то био случај са мирним stoleњем. Ако је у тихом развоју друштва "век" генерација дужи, шта би се могло рећи за периодизацију наше новије историје, и могу ли се ту одредити политичке генерације?

У Историјском институту САНУ одржали смо ове године научни скуп на којем смо расправљали о политичким генерацијама у Србији у 19. и 20. веку (до 1918. године). За потребе тог скупа ја сам направио једну периодизацију историје нововековне Србије по политичким генерацијама, за целокупан простор на којем је живео српски народ, и она је послужила као основа за расправу. Издвојено сам шест политичких генерација, временски их условно ограничио, дао им називе и име по главном носиоцу.

Ево како она изгледа: 1. 1788-1804-1815 - устаничка - Карађорђева; 2. 1815-1835 - државотворна - кнез Милошева; 3. 1835-1858 - уставобранитељска - Гарашанинова; 4. 1858-1878 - омладинска - Ристићева; 5. 1878 - 1903 - страначка - краља Милана; 6. 1903 - 1918 - ујединитељска - Пашићева.

Нисам се посебно бавио периодизацијом по генерацијама после 1918. године, али сам у свом реферату и његовој скраћеној верзији објављеној у НИН-у издвојено следеће политичке генерације,

али сада не више само српске, већ и југословенске. Генерацију која је водила међуратну политику назвао сам рођачком, с благом дозом цинизма, пошто су се "рођаци", Срби, Хрвати и Словенци више свађали, него што су сложено радили на консолидовању нове државне заједнице. Ону генерацију која је уочи Другог светског рата, током и после њега учествовала у сатирању сопственог или "рођачког" народа, именовао сам братоубилачком. Генерацију југословенских политичара која је слепо служила Броза, назвао сам послушничком. Доба од Брозове смрти до данас, а то је време распада СФРЈ, водила је генерација нетрпеливих, охолих и неразумних политичара. Ту политичку генерацију назвао сам безнадежном.

КОНЗЕРВАТИВИЗАМ КОД СРБА НА НИСКОЈ ЦЕНИ

Сматрате да "једна генерација смењује другу онда када се претходно покољење истрошило, заморило запарложило". Може ли се рећи да је то сада случај?

Може. Иако тренутно водећа политичка генерација у Србији, као и сви водећи политичари из бивше Југославије који су учествовали у њеном растакању, нису нарочито дуго били на историјској позорници и на њој представљали српску и југословенску политичку елиту, може се слободно рећи да су их догађаји сасвим "исцедили". Политичари који су једну државу растурили, за којом, по мом уверењу, не би требало посебно жалити, а нису створили нове поуздане државне заједнице, могло би се рећи да су, у најмању руку, недорасли постојећим политичким приликама. Данас је само Словенија нешто ста-

билнија, а Хрватска на добром путу да то постане, уз свесрдну подршку НАТО-а. Босна и Херцеговина је у хаосу, СРЈ и Македонија сасвим нестабилне. За овакво стање одговорност пада и на југословенске народе, али понајвише на оне људе којима је народ поверио вођење политике. Они који нису успели морали би да оду из политичког живота своје земље и свог народа.

У тексту објављеном у НИН-у истичете мишљење Живојина Перића, оснивача Конзервативне странке, који је још 1914. године писао да се тако велики рад као што је уједињење целокупног српског племена, мора поделити на више генерација, јер би се само једна могла под таквим теретом скрхати "на велику штету државе и националне идеје српске". Да ли су догађаји последњих година дали за право Перићу, и шта то говори о овдашњој смени политичких генерација?

Перићева идеја, заснована на конзервативним начелима, никад није била популарна код Срба. Уопште, конзервативизам је код нас био на малој цени. Српска држава настала је у револуцији (1804. године) и на њеним начелима развијала се током 19. и 20. века. Онда када су код нас, макар и привремено, конзервативне идеје преовладале, наша држава је била стабилна и на добром путу да постепено, али сигурно, оствари свој циљ. На нашу несрећу ниједан период у којем су конзервативне идеје преовладале, није дуго трајао. Догађаји из времена Првог светског рата, Другог светског рата и последњих година, уверавају нас да је Перић био, ако не сасвим, а оно добрим делом у праву. Српски народ се страшно биолошки истрошио у време Првог и Другог српског устанка, Првог и Другог светског рата, као и овог последњег. Жртве које је подносио за своју, или заједничку државу нису биле адекватне постигнутом успеху. Поменуто доба "трошила" су и српски народ и политичке генерације.

Може бити да је данас српски народ истрошен, заморен и запарложен, заједно са својим политичарима и интелектуалцима, више него икада раније. Смена је преко потребна и не би било добро да се изврши револуционарним чином, већ мирним путем, једним демократским процесом.

ИРАЦИОНАЛНЕ И УЈЕДИНИТЕЉСКЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Српском народу се, нарочито последњих година, приписивао ирационалан однос према политичкој стварности, уз тврдњу да је он мање-више провејавао и кроз њихово понашање у прошлости. Од поменутих 6 политичких генерација у Србији, за коју би то могло да важи, а за коју никако не?

Много ирационалног испољила је устаничка генерација при крају Првог устанка, посебно 1813. године, као и ујединитељска, и поред свега што је учинила

да избегне рат са Аустро-Угарском. Мислим да су најрационалније биле братоубилачка и ова последња, коју сам посебно због тога назвао безнадежном! Најодговорнијом и најрационалнијом показала се генерација кнеза Милоша, коју сам зато назвао државотворном. Тај неписмени владар, окружен тек понеким писменим чиновником, са народом у прилично тешком положају, створио је солидну државу. Њу су даље дограђивали уз извесне слабости, уставобранитељи, а либерали у оквиру омладинског покрета осигурали јој независност. Целокупна државотворна радња текла је поступно, али сигурно. Колико год били неравнотушни према послушничкој, Брозовој генерацији, захваљујући дугом периоду мира, југословенским народима је омогућена солиднија основа за политичку и економску стабилност, али не и националну. Рат је, као што видимо, наметао ирационално понашање и нашим политичарима и нашем народу.

Уједињење и стварање Југославије често се последњих година приписивало у грех Карађорђевићима и Пашићу. Шта је руководило уједињитељску генерацију у таквој њеној оријентацији?

Све до избијања Балканских ратова и Првог светског рата у Кнежевини и Краљевини Србији преовладала је идеја о српском уједињењу. Тек очу поменутих ратова југословенска идеја постала је популарнија и добила је на значају, да би током Првог светског рата сасвим преовладала над идејом Српства. У томе су значајну улогу, поред низа других чинилаца, имали монархија и ондашњи српски интелектуалци и политичари. Српски народ никада није био посебно одушевљен југословенском идејом. Рат је битно утицао на српске политичаре и Круну да у Нишкој декларацији истакну идеју југословенског уједињења. Чини ми се да су у томе три момента пресудна. Измешаност српског народа са хрватским и другим суседним народима, тежња Хрвата и Словенаца да живе у заједничкој држави са Србима, већа државна заједница, која се могла остварити уз помоћ савезника у ратном вихору. Треба рећи да је идеја о јужнословенској држави (Срби, Хрвати, Бугари) имала више присталица још од Гарашаниновог Начертанија, од идеје југословенског уједињења (Срби, Хрвати, Словенци), али је онемогућена српско-бугарским сукобом око Македоније и пристајањем Бугарске уз Централне силе. Ову генерацију назвао сам уједињитељском, не само зато што је објединила сав српски род, већ и два друга народа у једну државу. Све што се дешавало српском народу после 1941. године показало је да је то био преурањен, неодмерен и промашен политички чин.

ЛИЧНОСТИ БЕЗ ИДЕЈА, БЕЗ ХАРИЗМЕ

Сматра се да се, за разлику од успона у

19. веку, Срби на крају 20. века налазе на историјској низбрдици. Да ли дугорочно гледано то стоји?

Никада није била већа, нити стрмија низбрдица којом се у својој прошлости кретао српски народ, док је имао сопствену државу, од садашње. Само је у време вишевековног турског ропства било тежих прилика. Катастрофално је то што Срби после два века постојања нововековне државе нису у стању да се одупру унутрашњим и спољним притисцима, и нађу неко повољно решење за своју будућност. Велика и тешка времена траже велике и знамените личности, а ми данас у томе посебно оскудевамо. У свакој уређеној и стабилној држави битно је ко ће бити председник општине, а камоли државе. Не знам који ће све бити кандидати опозиционих странака, и група грађана, вероватно ће и међу њима бити сличних социјалистичком кандидату, можда чак и горих, па о њима још не могу да искажем свој суд. Али, ако људи попут Лилића, човека без идеја, без дела, без харизме, треба да воде Србију, онда нам не преостаје ништа друго осим потонућа равног оном из 1813, 1915. и 1941. године.

Ја једноставно не могу да верујем да једна велика странка, као што је Социјалистичка, нема бољег кандидата, или њен шеф неће да трпи поред себе јачу личност. Све док на чело српске политике и државе не дођу стаменије, самосталније, упорније и својом величином незаслепљене личности, ми не можемо кренути напред. Морам признати да међу експонираним српским политичарима видим мало људи који би могли на својим плећима преузети овај терет, па би, уз њих, требало потражити понеког и међу нестраначким личностима, макар као привремено решење. Код нас је данас посебан проблем то што за председничке кандидате, осим неколицине изузетака, не располажемо већим бројем људи од угледа,

а који уживају поверење у народу.

За разлику од предака који су у прошлом веку градили, Срби су последњих година разграђивали своју државну кућу, а тај посао по свему судећи још нису завршили - Косово и даље остаје велика политичка непознаница. Шта би се у том погледу могло даље дешавати?

Косово и Метохија могу да изазову нови ратни пожар на Балкану. Цео свет то зна и због тога се његово решење одлаже, јер нико не види како би се оно решило на

Др Радош Ђушић: "Српска интелектуална и политичка елита из преходне доба била је самосталнија, храбрија, доследнија, рекао бих још одговорнија. Само онај интелектуалац који није материјално ујрожен ако изгуби државни посао, може сасвим самостално да се односи према режиму".

миран начин. Није познато у историји да се један народ или једна држава добровољно одрекла своје територије и свог народа који живи на њој, па макар он био у мањини, у корист друге државе или другог народа. Дакле, ако би Албанија или Албанци са Косова и из Метохије хтели да припоје или отцепе ове области, Србија би била принуђена да уђе у рат. Да би се Србија њих одрекла мирним путем било би неопходно да претходно буде окупирана од НАТО пакта и да на све то Русија да сагласност. Ако до тога не дође, онда се питање ових области може решити на преостала два начина. Први је деоба уз делимичан премештај становништва под контролом Уједињених нација, и други, за који мислим да је једино исправан, да се Косову и Метохији да самоуправа какву уживају остале националне мањине у свету. То, наравно, подразумева да Албанци признају Србију за своју државу.

Само ова варијанта води мирном решењу косовско-метохијског питања, свака друга одвела би нас, Шиптаре и цео Балкан у ратни вихор. На Србију и Југославију, на српски народ, врши се страховити притисак да се помири са распадом бивше СФРЈ, и то у оном облику који њој уопште не одговара, па се може слободно поставити питање - зашто се то исто не примени и на Шиптаре? Ако сам успео да прозрем политику оних који су растурали споља СФРЈ, они Албанцима саветују да буду мирни до оног времена кад ће њихово питање моћи да се реши повољно по њих. И то је једини притисак који се врши на њих, што наравно није довољно да би се косовско-метохијско питање решило на обострано задовољавајући начин.

ДЕПОС ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ПОСТАНЕ СТРАНКА

Загледани у карактерологију Срба, многи су спремни да тврде да им се, с обзиром на то какви су, ништа боље није могло десити од Тита и Милошевића. Колико је аргументован тај фатализам?

У исказану тврдњу уопште не верујем. Уверен сам да ниједан народ, без обзира на поједине карактеролошке особине, не заслужује диктаторе за предводнике, поготово не откако су установљене елементарно демократске установе и призната и устаљена људска права. Броз се није сам наметнуо, колико су нам га други наметнули. Међутим, забрињавајуће је то што смо га прихватили боље него било ког свог владара из прошлог времена. Броз је умео да искористи и то што је као противкандидата имао једног малолетног и слабог владара, краља Петра Другог. За разлику од Броза, Милошевић се наметнуо искључиво својом способношћу и даровитошћу исказаном у освајању, а потом и очувању власти. Данас би се могло расправљати да ли би Срби боље прошли са политиком Стамболића или Милошевића. Уопштено посматрано, српски нар-

од још није сасвим припремљен за неговање демократских установа и то је један од битних фактора који је омогућио појаву аутократских личности у политичком врху. Не треба губити из вида чињеницу да ниједна апсолутистичка и диктаторска власт није вечна, али су последице које оставља за собом, често, катастрофалне.

Као универзитетски професор били сте политички ангажовани и ДЕПОС-у. Елита се од стране многих сматра пресудно важном кад су у питању глобална кретања у једном друштву. Каква је улогу у том погледу у овим преломним временима одиграла наша елита - у поређењу са српском елитом прошлог и почетком овог века?

Био сам члан Извршног одбора и Савета ДЕПОС-а као нестраначка личност. Данас могу да жалим што до тога није дошло, а мислим да то уверење деле и други учесници и присталице овог покрета - од ове организације је **требало створити добру политичку странку**. Томе су стајале на путу многе сметње, али да се томе тежило, можда би се и успело. Била би то јака политичка странка, којој би Демократска странка била добар коалициони партнер, или би се и она једног дана са њом сјединила. Ванстраначке личности које су у оквиру ДЕПОС-а одиграле улогу кохезионог фактора, нису то најбоље и најсавесније урадиле, а постојала је и извесна суревњивост међу страначким првацима и појединим јаким ванстраначким личностима око првенства у ДЕПОС-у. То је била његова лоша страна, због које се он и расточио и тиме изневерио изузетно бројне присталице у народу. Није добро ни то што се није дуго одржала ни коалиција "Заједно". Просто је невероватно, али је тачно, да опозиционе странке не могу да се уједине у борби против збратимљених социјалиста и комуниста, филованих новим демократама. Чини ми се да сноси подједнаку одговорност и српска интелектуална елита и вође политичких странака што је српска опозиција претерано уситњена и разбијена. Краљ Александар Обреновић успео је почетком 20. века да раздели ондашње политичке странке и на тај начин мирно влада. Исто то, можда и са више успеха, остварио је и Слободан Милошевић. У том послу помогли су му многи представници српске интелектуалне елите, као и понеки поткупљиви политичар. Много трулежи, а мало смелости, има у нашем интелектуалном и политичком врху.

Између српских интелектуалаца 19. и 20. века (до 1945. године) и после наведене године, постоји једна важна разлика. Српски интелектуалци из претходног времена били су материјално независни, ако не сви, а оно већим делом. Као такви, они су били слободнији у својим политичким наступима и према странкама и према режиму. У комунистичком и посткомунистичком периоду интелектуалци су живели и живе на државним "јаслама" и увек су страховали

и страхују да ће остати без посла и средстава за живот, уколико дођу у сукоб са државним органима. Они, дакле, нису имали и немају слободу самосталног иступа. Првима није недостајала грађанска храброст, другима, осим ретких изузетака, јесте. Српска интелектуална и политичка елита из претходног доба била је самосталнија, храбрија, доследнија, рекао бих господственија. Само онај интелектуалац који није материјално угрожен ако изгуби државни посао, може сасвим самостално да се односи према режиму. Остали могу бити у сваком тренутку уцењени отпуштањем из државне службе. Верујем да због овога српска интелектуална елита није дала резултате који су се од ње очекивали.

ЗА РАВНОПРАВНЕ ИЗБОРНЕ УСЛОВЕ

Ова година се сматра прекретничком у даљем току политичких догађаја овде. Шта наводи на помисао да је ово што се сада дешава пресудно, и каква су Ваша предвиђања везана за предстојеће председничке и парламентарне изборе у Србији?

Постало је уобичајено да говоримо за сваку годину да је пресудна. Чини ми се да у ово време могу бити две године пресудне: она у којој смо пошли овом стрмоглавом низбрдицом, и она која ће нас поново вратити у нормалан живот. Прва нам је позната, а за другу нисам сигуран кад ће доћи. Кад се политички живот у земљи доведе у поредак заснован на демократским начелима, живот у овој земљи постаће нормалан, што наравно не значи да ћемо већ тада добро живети. Све док се не зна ко ће све изаћи на изборе, председничке и парламентарне, и под којим условима, не може се ништа предвиђати. Мислим да је још рано и за оптимизам и за песимизам. Треба се свим силама борити за што равноправније изборне услове, па тек онда донети одлуку о изласку на њих. Тек се тада може прогнозирати.

Иако заостала, Србија је у прошлом веку знала да препозна снаге које ће је приближити развијеном свету, и уопштено речено, главним цивилизацијским токовима. Хоће ли то, овако слуђена, знати да уради сада, када је пред њом, по свему судећи, животно важан избор?

Збуњиво, нејасно и веома заплетено политичко стање у СРЈ добар је показатељ да сада не би требало очекивати неки значајнији расплет. Неко, ко је веома вешт, потрудио се да буде тако. Ако се опозиција не уједини, у политичком животу Србије неће се у догледно време ништа битније изменити. Велику одговорност и даље на себе преузимају нетрпељиве вође српских опозиционих странака. Сасвим је јасно да се они у много чему разликују, али их виши циљеви упућују на минимум поштовања и сарадње у заједничком политичком деловању. Од те одговорности нико их не може ослободити.

МИЛОШЕВИЋ ЗАЈАШИО ДВОГЛАВУ ФЕДЕРАЦИЈУ

Из тријумфа у тријумф до коначног пада

Велике проблеме и несрећу Југославије, која је у кризи од оснивања, непризната и неприхваћена у међународним организацијама и институцијама, не може и неће решити систем и политика Слободана Милошевића, који су их и створили. - Милошевић је зло, али његов систем још веће, и то је правац опозиционог удара

Никола БУРЗАН

Наравно да нико у свету (као, уосталом, ни овде) није био изненађен што је савезни парламент "на брзак", на препад, али сасвим "глатко", усталичио Слободана Милошевића на југословенски федерални трон. Многи правни експерти тврдили су да је све изведено нерегуларно, противуставно и противзаконито (и највероватније су у праву), али - свако чудо за три дана: заклетва је положена (у форми сувопарног обећања!) и Милошевић је већ чврсто у седлу и притеже дизгине двоглавог федералног ћогата.

Општа оцена светских медија је да се, практично, ништа није променило: Милошевићева политичка доминација се наставља, с тим што је померен само центар моћи - из републичког у федерални. Што рекли Французи: што се више мења, све је више - исто! Нико се није изненадио ни што није имао противкандидата: "Он је аутократ и не воли конкуренцију!" - најсажетију и најпрецизнију оцену дао је портпарол Стејт департамента Николас Бернс.

У свету је нормална ствар да се јавно саопшти финансијско стање и шефа државе, и премијера, и министара и других високих државних чиновника. Што се Милошевића тиче, то је државна тајна! Бернс каже: "Милошевић и његови сарадници обогатили су се на рачун великог дела српског народа у једној диригованој привреди, која није реформисана од пада Берлинског зида. За разлику од већине земаља Централне Европе, у којима тржишна привреда омогућава да се обогате и други, а не само владајућа мањина, они и даље владају као апаратчици полит-бироа".

"НАМАМИО" СРБЕ У РАТ!

Бернс је такође објаснио и сврху "сполног зида санкција". Тиме, каже, што Милошевићу онемогућавају везе са међународним финансијским институцијама, које он жели, САД имају извештај утицај на њега.

"Да ли је тај утицај успешан или не, видећемо. У сваком случају, боље је покушати него мирно посматрати како Срби не поштују Дејтонски споразум у многим аспектима".

Ових дана, управо због застоја у реализацији Дејтона, очекује се још један долазак у Београд Ричарда Холбрука и његов (већ познати) разговор с Милошевићем - на "перту", тј. на "bullshit"! На страницама "Њујорк тајмса" Холбрук је недавно писао да га је Милошевић - преварио. Кад је потписао Дејтонски споразум, пише Холбрук, "Милошевић ми је рекао да поручим председнику Клинтону како ће се он побринути да се тај договор поштује. Милошевић није одржао своје обећање. Али, обећања на овом подручју не значе много ако НАТО снаге нису спремне да употребе силу кад је то потребно...".

Амерички званичници такође су јасно ставили до знања да ће сарађивати са Милошевићем из само једног разлога - што је потписник Дејтонског споразума. А све док се он не буде у целини спровео, Сједињене државе неће признати Југославију, нити с њом успоставити нормалне дипломатске односе. Самим тим, Американци се и неће обраћати Милошевићу као шефу државе, већ само као потписнику Дејтона и то "у својству сведока", како кажу. А каква је то држава, и какав њен шеф, које игнорише једина преостала светска суперсила?!

Поводом Милошевићевог избора, лондонски "Фајнешел тајмс" пише да ће то овом властодршцу, "који је последњих десет година чврстом руком владао Србијом, омогућити да задржи власт још четири године...". Лист говори и о Милошевићевим "невероватној способности да преживи "у годинама током којих је дошло до "неких од највећих несрећа у историји његовог народа", посебно наглашавајући да је он "намамио" Србе на рат у Хрватској и Босни. Није - него! Ови Енглези баш се - праве Енглези!?

Мађарски дневник "Непсабадшаг" такође каже да у последњих десет година у Ју-

гославији долази до изражаја воља само једног човека - Милошевића. Он, пише лист, под својом контролом држи, осим партије, и државу, без обзира на то што је функција председника СРЈ више церемонијалног карактера. У "српској држави", наводи се даље, нема ни једне позиције у јавном животу, у војсци, у једва приватизованој привреди, коју не држе Милошевићеве људи или њихови савезници. "А ко је газда у Србији, тај је газда и у Југославији."

ДРУГИ ВЕЛИКИ САН - ПРОМЕНА УСТАВА

"Непсабадшаг" у Милошевићу види човека који је одговоран за даље задржавање финансијских санкција и кажњавање српског народа, јер не сарађује у трагању и изручењу ратних злочинаца, нити у враћању прогнаника на своја огњишта. Милошевић и његови сарадници су се прерачунали, истиче лист, јер су мислили да ће са САД и Западом око хапшења и изручивања ратних злочинаца "све остати на нивоу изјава" и полако бити заборављено. Американци су, међутим, удвостручили брзину! "Ако србијанска полиција задржава председницу РС на београдском аеродрому, како онда може Милошевић да тврди да његови полицајци не могу да додирну Караџића и Младића? Ко ће у то поверовати?!"

И грчки медији су критички дочекали Милошевићев избор. Десничарски "Елефтерос типос" истиче да је председнички говор "пропраћен салвом - ципела, које је на његов "мерцедес" лансирао око 2.000 демонстраната, узвикујући "бандо црвена!". Те су ципеле симболизовале 200.000 младих људи који су напустили земљу током Милошевићевог мандата, не могавши да издрже гушење и репресију".

"Елефтеротишија", лист умерене левице, сматра да је полагање заклетве Милошевићем остварио само први део свог сна. "Други је да измени Устав, како би на свом новом положају задржао титулу и предности моћника Југославије". Проблеми у Црној Гори и РС, додаје се, омогућиће Милошевићу улогу арбитра, што је, "уосталом, и његова највећа способност: да ствара све веће кризе и сукобе, појављујући се на крају као човек који може да их реши". (Ови Грци га, изгледа, боље знају од нас самих!?)

Атински дневник закључује, с правом: "СРЈ је у кризи од свог оснивања. Њена столица у УН је празна, није прихваћена у међународним организацијама, није члан ММФ и Светске банке. Крај политика може да реши те проблеме? Свакако не политика Милошевића која их је створила. Пред нам је ново блиставо ноће за једну политику која ће тријумфовати до коначног пада!"

А ти "тријумфи" су нас скупо коштали, па сваки пад, ма какав био, чист је бар. Не само за народ, већ и за свет. Милошевић јесте зло, али је његов систем још гори, и демократска опозиција не би смела да има дилема о правцу удара...

**ШТА ТО РАДЕ
АДИКАЛИ ИЛИ
СОС ЗА ЗЕМУН**

Спасите граду душу

*Победа радикала у Земуну
зачудила је многе, можда
ионајвише саме Земунце. За-
вођење реда међу
"општинским мољцима" и
шалтерским службеницима,
што је био први корак нове
власти, у почетку је изгледало
симпатично. Онда је почео
хорор.*

Светлана ЈУРОВИЋ

Ових дана Земун је постао синоним насиља, безакоња, узурпације. Питоми, готово идилични градић на обали Дунава последњих месец дана не силази са страница штампе, ни са ТВ екрана: избацивање из стана старе земунске породице **Барбалић**, хрватског порекла, која ни после месец дана није успела да оствари своје право. Пребијање адвоката **Николе Баровића**, њиховог заступника, малтене јавно, на БК телевизији, од стране телохранитеља земунског председника општине; па бомбашки напад на радњу непослушног грађанина **Љубише Раškова**, потпредседника недавно основаног Савеза независних грађана за Земун; рушење девет надгробних споменика на Јеврејском гробљу; и најновије, првог дана августа, пребијање политичког неистомишљеника, члана СПО, педесетпостотног инвалида, такође старог Земунца и, да ли је случајност, ожењеног Хрватицом.

"Земунска разгледница" не би била комплетна кад не бисмо споменули протестна окупљања и шетње грађана, за које је случај Барбалић био само кап која је превршила чашу, а чији је иницијатор био већ споменути СНГ за Земун. Протести су престали оног часа када је запретила опасност да дође до отвореног сукоба са припадницима и симпатизерима странке на власти.

Тако се догодило да последњег дана јула, при другом неуспелом покушају судских извршитеља да иселе уље из стана Барбалића, буду присутни само ови други, на својеврсном контрамитингу подршке. Кажемо неуспелом, јер је и овог пута ми-

Испред општине Земун

лицја изостала, из непознатих и ничим оправданих разлога.

У мирној и некако отменој Радича Петровића улици (у којој сам некада играла ластиш и између две ватре), мучно је било гледати нека туђа лица, стотинак њих са транспарентима писаним истом руком (сви за Земун, за Србију, а против усташа), бахате, разуларене, како псују и прете, пуни мржње и беса, чак и кад су певали.

На једној од суседних зграда одшкринута улазна врата: једна мршава седа жена бојажљиво мотри на улицу не усуђујући се да изађе. И то је Земун - затечени, збуњени и заплашени људи питају се шта им се то догађа и шта је следеће.

ПРИКУПЉАЊЕ ПАРА ЗА ПРЕДСЕДНИЧКЕ ИЗБОРЕ

Победа радикала на општинским изборима новембра прошле године прошле године зачудила је многе, можда понављивше саме Земунце. Завођење реда међу "општинским мољцима" и шалтерским службеницима, што је био први корак нове власти, у почетку је изгледало симпатично. Онда је почела распојаја: обрадивог земљишта, зелених површина, пословног простора, станова, Лида и Ратног острва. Почело је рушење на своју руку, градња на брзину. Пошаст звана "киоскизација" прешла је Саву и захватила Земун. Град је почео да поприма неко ново, страни лице. Оно што није успело комунистима за педесет година њихове владавине, успело је новој општинској власти

за мање од годину дана: Град је почео да губи душу.

О свему што се дешавало и што се и даље дешава, разговарамо са Војиславом Миловановићем, професором Грађевинског факултета и чланом Извршног одбора Савеза независних грађана за Земун, иначе добрим познаваоцем историје Земуна и, да ли је потребно рећи, заљубљеником у овај град.

"Садашња земунска власт је, чини ми се, то баш тако замислила. Распродаја на брзину свега и свачега један је од начина за прикупљање пара за предстојеће председничке изборе. Они нормално имају евиденцију имовине на којој је власник Општина Земун. Е сад, они са тог списка бирају она "најмекша" места, где очекују да ће бити најмање отпора и где ће бити најједноставније извршити деловања и станове доделити својим симпатизерима. Никако не бих рекао да се ради о заслужним борцима из 91, као што они покушавају да потуре, већ је углавном реч о људима из руководства странке. Целу ствар је онда требало оправдати, а то је најлакше урадити код Хрвата - само се прилепи етикета "усташа" и ствар је решена. Ето, чак имају и двојно држављанство! Међутим, испоставило се да и ова жена којој је додељен стан Барбалића (иначе супруга уредника "Земунских новина") има домовницу, значи - држављанка је Хрватске. О чему се онда ради? На страну то што Хрватска признаје двојно држављанство и што својим држављанима сматра све Хрвате било где у свету да се налазе и све оне који су рођени у Хрватској, без обзира на националну припадност.

Овакав отпор општинска власт ипак није очекивала, па је онда убачена та бомба ради застрашивања, а нешто слично је и са Јеврејским гробљем."

АУСТРОУГАРСКО ДОБА

Ипак, рушење и ружење Земуна почело је ипак знатно раније. Наш саговорник каже:

"Припадници садашње власти у ствари су само лоши ђаци претходника и све што се дешавало минимално је у односу на штету која је Граду панета после Другог светског рата и нарочито шездесетих година. Ако погледамо географски положај и ако се мало вратимо у историју, Земун се налази на две ниволске површине. Једна је флувијална, тзв. Доњи град, који је урбанизован пре више стотина година, а прави урбанистички пројекат добио је пре сто педесет година, и који је изграђен као блоковско градско насеље са вишетажним зградама са претежно трговачким становништвом. Друга је тзв. Горњи град, у ствари једна лесна зараван, на којој је предвиђена индивидуална градња. Некад, у време Аустроугарске, био је подељен на два дела: Јозефштат, где су углавном били насељени Срби, и Францтал, где су живели Немци и остали католици. И јед-

ДРАГАН СТОЈКОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК ИЗВРШНОГ ОДБОРА СНГ

НИСМО ПАСТОРЧЕ

Скраћеница СНГ можда може да се протумачи и као апел свим грађанима: Спасимо наш Град?

То на неки начин заиста може да буде мото нашег деловања. Можда би одмах требало рећи и откуда овакав назив. Ми нисмо ни странка, ни партија, јер не заступамо посебне интересе нити се боримо за власт. Ми смо савез, јер окупљамо све који желе да сарађују и допринесу бољем живљењу у нашем граду. Независни смо од свих идеолошких, националних и политичких, као и невладиних организација, значи и од власти и од опозиције, а политиком се бавимо само на општинском нивоу. Ми пружамо руку свима који имају статус грађана, односно, становника на територији Земуна и Београда, у градским и у приградским насељима. Ми смо за - сарадњу са свима који желе да раде на добробит Земуна, не боримо се против осталих странака, ни за власт, против смо једино било које централизоване власти.

Земун није потребно посебно објашњавати. Да поновимо само оно што стоји у програмском манифесту: Овај град са својим сеоским насељима и око 270.000 становника у оквиру београдског метрополиса треба да има место које по својим културним и урбанистичким особеностима заслужује. Земун може бити украс Београда само ако не буде третиран као пасторче... Он је урбанистички симбол јединства географског положаја, архитектонске и амбијенталне целине, културно-историјске баштине, мултиетничке културне заједнице и еколошких и привредних ресурса.

Почетак вашег деловања некако се, срећно или несрећно, поклопио са случајем Барбалић?

Наш циљ је био да се шира јавност упозна не само са овим случајем, већ да се обелодани једна појава која је прерасла у криминал и која представља опасност за све грађане и њихов нормалан живот. Мислим да смо у томе успели. Међутим, ми смо се још на почетку протеста оградиле од политизације која је пратила све то што се догађало Барбалићима и једино за шта смо се залагали било је поштовање закона и Устава ове земље, као и поштовање судске одлуке, о којој се општинска власт по други пут за редом оглушује.

Иако ми у свом Оснивачком манифесту и у свом деловању немамо посебно дефинисан национални програм а рекли смо и зашто, сматрам да се ово питање не може игнорисати. Српски народ је најбројнији и самим тим и најдоговорнији народ у Југославији, а то исто може да се примени и на Земун. Према томе, то што се догађало и што се још догађа у Хрватској нипошто не сме да буде оправдање за поступке овде. Власти морају да спрече институционализацију самовлашћа и расприравање националне мржње. Само на тај начин ми овде, значи у Србији, у Земуну, можемо да заштитимо наше сународнике, Србе који су остали у Хрватској.

ни и други били су претежно пољопривредници, баштовани. Таква је била урбанистичка концепција града и он се у том смислу развијао. До Другог светског рата то је било једно идилично место, додуше са граничарском традицијом, која подразумева и одређени менталитет људи.

"Самоорганизовање Земунаца није јединствен случај. Нешто слично догађа се у Панчеву, затим у Кикинди, али и у београдској општини Врачар. Шта то говори? Можда да се после великих идеја зимус и отржењења које је затим наступило, у први план избили мали проблеми, који су решивији. Један пешачки прелаз испред школе, један семафор или дечије игралиште, нешто је за шта можда можемо одмах да се изборимо. А на остварење великих идеја ипак ћемо морати још да причекамо".

То је био један отворени народ, који је примао утицаје и са севера и са југа, али истовремено и један неповерљив народ, који је неке ствари примао са резервом, што се показало оправданим и што се и сада види."

Српско становништво је увек било већинско: било је доста Немаца, затим Пољака, Чеха, Мађара, Словака и једна значајнија јеврејска заједница. У време Аустроугарске у Земуну је било дозвољено да живи три пута више јеврејских фамилија, него што је то било дозвољено у другим градовима, јер је постојало законско ограничење у том смислу. Интересантно је напоменути и да су двојица најистакнутијих циониста, оснивача Покрета, па самим тим и државе Израел, живели баш у Земуну: рабин Алкалај и Теодор Херцин. Због тога су Јевреји традиционално сентиментално везани за Земун, који има привилегију да има властиту јеврејску општину.

Многи Земунци и данас живе у заблуди да су невоље почеле онда када је Земун

Земунци иотписују иетицију иротив војводе Шешеља

изгубио самосталност, када је припао Београду, поставши само једна од његових општина. То се, међутим, догодило још 1934. године, на захтев самих Земунца, који су на референдуму, великом већином, изгласали припајање Београду. То је тада била добра идеја, јер су два блиска града морала пре или касније да дефинишу заједнички развој, и тиме Земун ништа није изгубио.

РУШЕЊЕ "НЕСРПСКИХ" ОБЈЕКТА

По речима професора Миловановића, Земун је почео да губи на свом "имици" тек после Другог светског рата, када се јавила потреба да се уништи идентитет грађанина, да би се он ставио у идеолошку функцију. Према томе, било је потребно уништити идентитет градова.

"Таквих примера имате по целој Србији. Можда је Земун карактеристичан, а интересантан је и због садашњих догађаја. Прво су почели да руше најкарактеристичније објекте, оно што је давало печат целом граду: Францтал, Јеловац, Калварију, затим тзв. Лазихеве парцеле (данас насеље "Сава Ковачевић"), где су Земунци имали своје баште, са пуно зеленила, воћњака и цвећа. Ту су уједино били и најквалитетнији објекти у архитектонском смислу, грађени у карактеристичним стиливима за то време. И ако сада говоримо о сигурности грађана, њихове имовине и културне баштине, видећемо да је управо тада у Земуну та сигурност била угрожена на најдрастичнији начин.

Хиљаде несрпских породица, првенствено немачких, исељено је, смештено у логоре и касније депортовано. Изузетак чини само неколико немачких породица. Њихова имовина додељена је колоницима који су дошли са "осмом офанзивом", што је њима у потпуности одговарало, јер су могли да наставе пољопривредно-баштовански начин живота који су претходно водили.

Међутим, убрзо након тога, у недостатку пролетаријата који је тек требало

створи-ти, дошло је до рушења које смо малочас спомену-ли, и изградње безличних стамбених вишеспратница, читавих насеља. Зашто? па, одређени слој људи требало је ослободити све непокретне имовине да би га ставили у функцију, у неку зависност. Такви људи, без

имовине, без идентитета, пауперизовани, зависни од државе и од власти, најпогоднији су за идеолошке, политичке и све друге манипулације.

У то време срушени су и неки најкарактеристичнији објекти у Земуну, од којих је свакако најзначајнија катедрална црква у данашњој Првомајској улици, а некима је промењена намена. Ту првенствено мислим на Синагогу која је била уступљена за градске културне делатности, јер је после рата број Јевреја био драстично смањен, па она практично више није била у функцији. Међутим, она је више била коришћена као месна заједница, значи, за рад друштвено-политичких организација, што је било својеврсно скривање. Ипак, то ни издалека није тако драстично као што је то данас. Под маском цез-клуба, тамо је сада једна обична кафанчина са прегласном музиком, коју Земунци бојкотују, али зато има других који тамо врло радо иду. Исти је случај и са Адвентистичком црквом у којој је била смештена дискотека.

Данас, када се мало боље проанализира, извлачи се закључак да су, промишљено или случајно, практично срушени објекти који су понајвише припадали несрпском становништву. Да ли је то била некаква видовитост ондашњих власти, који су тако унапред онемогућили власнике или њихове наследнике да се једином појаве са својим захтевима, или је то можда био само пуки стицај околности у уништењу идентитета једног града", пита се професор Миловановић.

Уништене су или нарушене амбијенталне целине, средином шездесетих сру-

"Симптоматично је да је Савез, уредно уписан у судски регистар политичких организација 16. јуна, до данас остао анониман за председника општине, иако су пријем тражили пре месец и по дана. Није их примио ни потпредседник странке, иначе директор земунског "Пословног простора", тако да немају своје просторије, па састанке одржавају "по кружоцима", приватно. Већи скупови или конференције за новинаре већ представљају непремостив проблем".

шена је цела једна страна Главне улице, тада Маршала Тита, ради градње робне куће, а десет година касније, на самој обали Дунава, никло је пет монструозних солитера, пет циновских монолита, сваки са преко двадесет спратова и заувек уништили тај део града. Ипак, том најужем старом језгру Града у доброј мери је успело да остане сачуван само захваљујући низу, срећних околности.

НАСТАВАК КРИМИНАЛА

Сада, у последњих шест месеци, кренуло се истим стопама, само у много мањој мери. До сада је исељено преко десет породица, од којих су само две српске, врши се узурпација имовине, станова, станаарских права, односно права закупа, затим пољопривредног земљишта које се претвара у грађевинско, узурпирају се зелене површине, пословни простор, чак и просторије спортских клубова.

Посебно драстичан случај у уништавању културне баштине је рушење 250 година старе конфесионалне школе у порти Николајевске цркве, а то је најстарија школа у целој Србији.

"Расподела локација у Првомајској улици вршена је без икаквог увида у урбанистичко-техничку документацију", каже Миловановић. "Највеће жртве, поред Града, биће управо ти људи који су добили то земљиште на коришћење. Све је урађено на нелегалан начин и правно ника-да неће моћи да буде регулисано, чак и кад се ради о локацијама додељеним за стамбену изградњу. Зна се ко газдује градским грађевинским земљиштем - то је Град Београд, у неким случајевима и Република, а никако општина. И да трагедија буду много веће, најчешће су ти киосци подигнути у зонама које су предвиђене за неку будућу градњу капиталних објеката, као што је то случај са Првомајском улицом, где су киосци постављени управо дуж осовине будуће улице која би ту требало да се гради наредних година.

Све ово одликува један континуитет уништавања града, с тим што су прво мотиви били идеолошке природе, ради стварања пролетера који је требало да изнесу тај терет комунистичке идеологије, а у овом другом случају мотиви су чисто криминалне природе, ради бесправног стицања пара".

После свега и не треба да чуди да је управо у једном оваквом граду, који је увек био свој, дошло до спонтаног самоорганизовања грађана. Савез независних грађана за Земун својеврсно је, али и легални, покрет отпора старих Земунца. Како стоји у оснивачком акту од 9. јуна ове године, то је политичка организација чије су активности усмерене ка стварању бољих услова за живот у граду а окупља све грађане без обзира на њихову класну, националну и политичку опредељеност.

**ИВАН БАРБАЛИЋ, ЕКС-СТАНАР
ИЗ РАДИЧА ПЕТРОВИЋА 12**

Дванаест Дадиних Звиждаљки

О Барбалићима већ више страна штампа, умешао се и Хелсиншки одбор, све невладине организације, а они су и даље на улици, мардон, код родбине. Шта ће се догодити кад њочне школа и да ли ће уопште ђак-џрвак Дарио ове јесени њоћи у школу? Председник општине Земун то му је јавно забранио, а Министарство просвете ћуги.

Светлана ЈУГОВИЋ

Прошле недеље, када ме је моја петогодишња девојчица упитала, показујући на насловној страни "Земунских новина" сличицу из пасоша Дарија Барбалића, "Ко је тај дечак?", одговорила сам: "То је син једног маминог друга, зове се Дада и има седам година. Хоћеш ли да га упознаш?"

Одавно сам отишла из Земуна али долазим повремено, одржавам контакте. Иван Барбалић, за друштво Барба, за укућане Икица, заиста је један од последњих људи које знам и за којег бих помислила да ће се око њега подићи толика медијска прашина. И на кога ће се, истовремено, сручити толика количина лажи и увреда, чак мржње. Тих и повучен момак из краја, син строга професора статистике Барбалића који је био страх и трепет Средње економске школе, постао је, ето, "случај".

Седимо крај воде у једној од безброј кафаница на Дунаву које као да ничу сваки дан. Чамци се љуљашкају тик уз нас - Дунав не престаје да расте. Два деци црног са две коцкице леда - беванда на земунски начин. Разговарамо и једним оком мотримо на децу која се играју.

ЧЕТВРТА ГЕНЕРАЦИЈА У ЗЕМУНУ

"Не осећам ни бес ни мржњу ни према коме. Осећам само немоћ и то је страш-

но", каже Барба. "Трудим се да мали све то што мање осети, да га некако заштитим, али то је готово немогуће. Ја сам успео да створим неке одбрамбене механизме, па ме све ово више и не погађа толико. Међутим, моја мајка то све јако тешко подноси. Браним јој да гледа телевизију, склањам новине од ње, али не вреди."

Станују код родбине. Како се који стан испразни због одласка на летовање, тако се они преселе. За месец дана променили су три адресе. Од ствари имају само гардеробу коју су понели на море.

"Нисам ни ишао да видим ствари, кажу да су у Старом суду, у магацину. Не знам ни шта је уопште остало, ни у каквом је стању. Ми смо им у ствари олакшали посао, јер смо сву документацију уредно чували, свако је имао своју фасциклу. Ту су све потврде, сви рачуни, ту је и решење о закупу стана из 95. године које гласи на име моје мајке", прича Барба.

У стану је остало и дванаест Дадиних звиждаљки, и фотографије крај кордона, и картонске наочаре, капе, леци, књижице са паролама, све оно што је седмогодишњи дечак брижљиво прикупљао заједно са оцем, током тромесечних шетњи и протеста. Играл случаја, дете је рођено на дан када су тенкови изашли на београдске улице...

Дарио Барбалић четврта је генерација Барбалића у стану У Радича Петровића 12. Његов прадеда, Иво Барбалић, такође

професор, предавао је биологију и хемију и, према потреби службе, мењао место боравка. Предавао је и у Новом Саду, и у београдској Трећој мушкој гимназији и за то време становао, са супругом Добрилом Крсмановић (од оца Драгутина, иначе носиоца Албанске споменице), како бисмо данас рекли, "код Франца", у згради "Југоаута". Затим је уследио премештај у Земунску мушку реалну гимназију, и пресељење у спорни стан 1941. године.

ПЕДЕСЕТ ГОДИНА МИРА

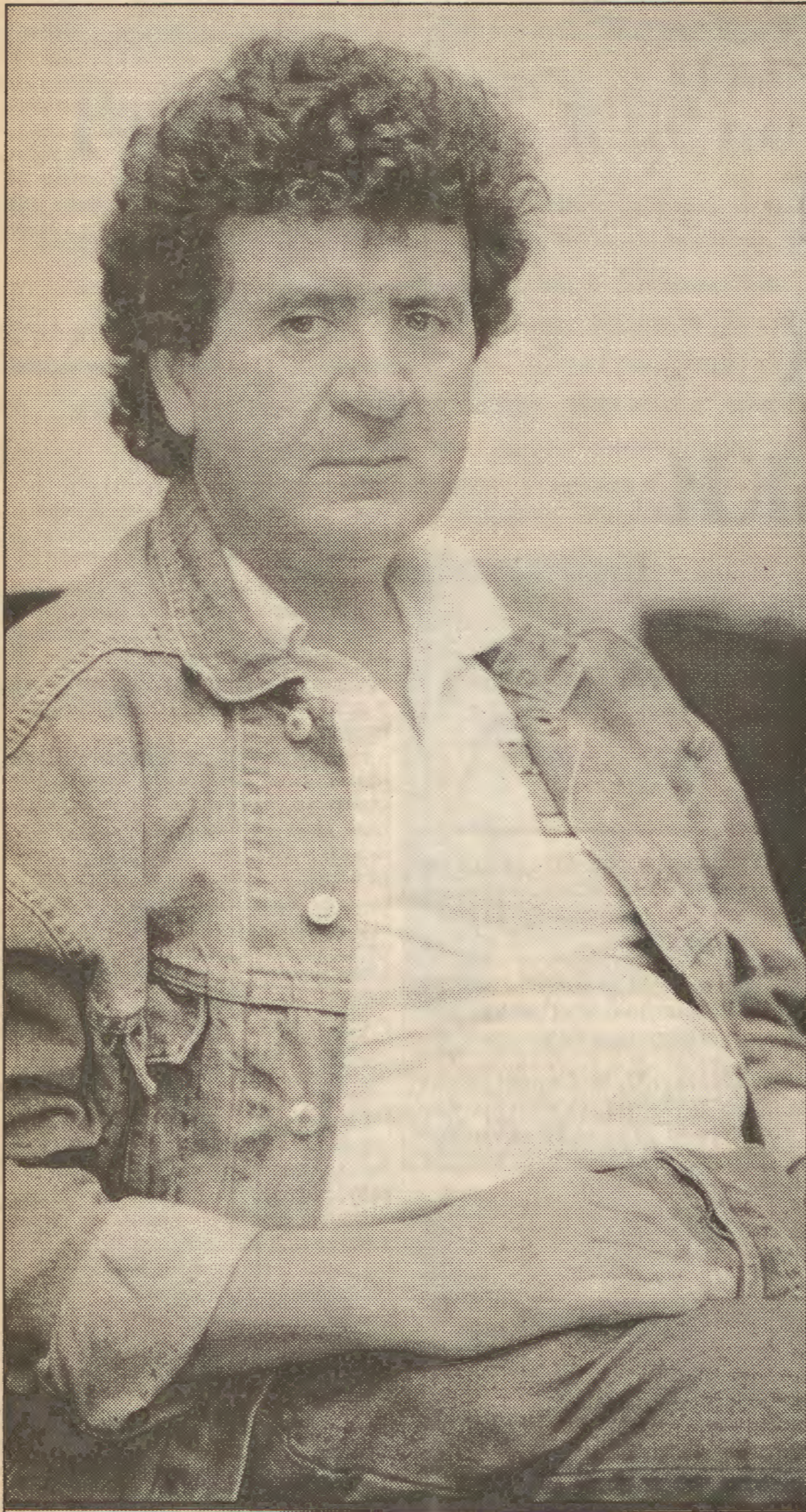
Иво Барбалић је родом из Башке на острву Крку, од оца Виценца, и његово презиме једно је од четири аутохтона презимена на Крку. Помиње се у црквеним књигама још хиљаду седамсто и неке. Стара породична кућа у Башки стара је преко двеста година, а Ивина супруга Добрила прва је Српкиња сахрањена на башчанском гробљу, где данас почива и њен син, а Дариов деда, Драгутин. И још мало историје: Башку ћете наћи у свим туристичким водичима, захваљујући чувеној Башчанској плочи", првом писаном споменику на глагољници. Интересантно је и да су црквене мисе, све до пред сам рат, можда и за време рата, биле служене на старословенском језику.

Но, вратимо се нашој причи. Пуних педесет година ништа није било спорно: станарско право преносило се са оца на сина. Иван Барбалић, Барба, рођен је у Земуну и одрастао у том стану, не мењајући адресу све ове године (ако се изузме служење војног рока), и свако лето проводио у Башки. Његови родитељи, по одласку у пензију, проводили су тамо све више времена, одлазили чим отопли, у априлу-мају, а враћали се у септембру-октобру. Имали су на располагању стан од 29 метара квадратних, односно једну четвртину старе куће, колико је наследством припао Драгутину.

Сећам се лета 78, мог првог и јединог летовања на Крку. Барба је толико хвалио Башку, најлепше "мало мисто" на Јадрану, са најлепшом плажом, најчистијим морем и најдивнијим људима, да су малтене сви из друштва морали бар једном да оду тамо. Те године отишле смо моја другарица Љиља и ја и увериле се - Барба је био у праву.

ОПШТИНА ЗАБРАНИЛА ОТКУП

"Све се искомпликовало 1991. године", каже Иван Барбалић. Те јесени се заратило, а они су, као и већина других, мислили да ће све то брзо проћи. Да се врате "легално" нису могли, јер им је рок важења пасоша био истекао, а да покушају неки "илегални" бег преко Босне, како је једино било могуће, нису се усудили. пасоше сам успео да продужим тек преко неких веза, годину дан а касније, али тада, у јеку рата, није могло да се путује. Како је овде већ увелико почео откуп станова, отац ми је послао пуномоћје и ја сам га

предао са свим документима. После дужег чекања, добио сам негативан одговор: Општина није дозволила откуп.

"У међувремену отац је имао срчани напад, један, други, два пута био у болници у Ријечи. Крили су то од мене, тек сам после сазнао... Знаш ону благу узбрдицу близу наше куће? Е, чак ни ту није могао да се

Иван Барбалић: "Не осећам ни бес ни мржњу ни њрема коме. Осећам само немоћ и то је страшно" ...

попне. Зато се није ни враћао у Земун. А Општина је стално тражила нове и нове потврде, одуговлачила. Када ми је отац

умро 1994, ја му нисам ни био на сахрани, јер у року од 24 сата није било могуће добити визу...

Пошто стан није могао да откупи а станаарско право је укинато и на место њега уведено право закупа, Иван подноси захтев да он буде одређен за закупца стана, уместо покојног оца. Мајка се тог свог права одрекла у корист сина. Општина и то одбија, са образложењем да Иванова супруга Биљана има стан у власништву. О чему се сад ради? Биљана Барбалић од своје удаје за Ивана 1986. године станује са њим у Радича Петровића. Њена мајка, која живи сама и која је откупила стан, жели из неких својих разлога да на време, за живота, обезбеди ћерку и са њом прави уговор о поклону. Наравно, наставља да живи у свом стану, а Биљана где и раније, све до развода прошле године, када се вратила код мајке.

НОВА ВЛАСТ СВЕ СТОПИРАЛА

Од силних Иванових некретнина спомиње се и кућа на Вождовцу, а реч је о трошној предатној кућици Крсмановића у којој живи његова тетка по оцу Добрила (име добила по рано умрлој мајци) и у којој је Иваном оцу припала једна четвртина, а то онда наследио Иван, без могућности коришћења, значи неусељиво за теткиног живота.

У оставинском поступку Ивану је припало и нешто старе девизне штедње, као и бела "буба" из 1969. године - увозном стању. И, на жалост, цела ова административно-судска заврзлама око стана, која је, међутим, окончана на најједноставнији начин. Мајка Даница, увидевши да је "враг однео шалу", одустаје од првобитне одлуке и од Општине захтева право закупа на своје име, што јој Општина и додељује 1995. године. Тада Барбалићи поново подносе захтев за откуп стана, и он би, без обзира на сва даља одуговлачења и "завлачења" највероватније био откупљен прошле године, да се није појавила нов а власт и све стопирала.

Шта ће бити даље? О Барбалићима већ пише страна штампа, умешао се и Хелсиншки одбор, све невладине организације, а они су и даље на улици, пардон, код родбине. Шта ће се догодити кад почне школа и да ли ће уопште ђак-првак Дарио ове јесени поћи у школу? Председник општине Земун то му је јавно забранио, а Министарство просвете ћути.

За утеху дечаку кажем да и моја породица има посла са судом око стана, а он ме онда засу бујицом питања: "А колико адвоката имате? Је л општина зна за то? А шта на то каже Шешељ?"

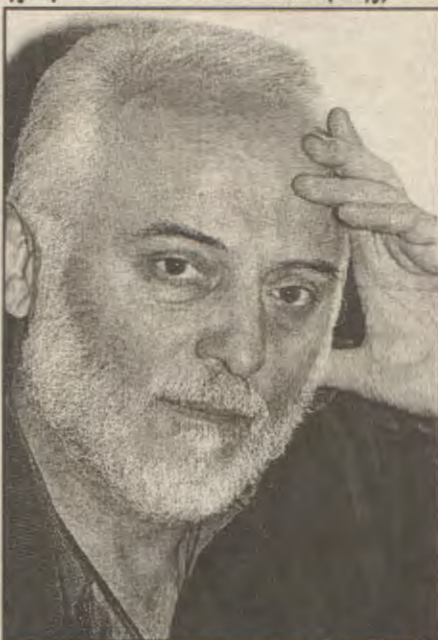
Можда ће Дарио Барбалић ипак морати да сачека 21. септембар, када су заказани избори. А можда ће се догодити оно на шта се незванично чека: да неко "одозго" да сигнал и да каже: "Е, сад је доста!"

Зомати зајаток

Урођенички дојатјај

У нашим крајевима је дошло до наглог побољшања времена. Ништа нам не пада са неба да нам поквари утисак о идеалном стању, а ништа нам друго и не пада на памет, осим да се уздамо у Бога ДА НАМ ПОДРЖИ СТАЊЕ. На сјеверу ће је Момо стално нешто пада и дува и грми и остале се природне појаве јављају у корист онога који држи југ све до Никшића. Њему, тј. Милу, не догађа се ништа осим сезона и разни сусрети, фестивали и манифестације које он отвара и слично. Фестивали нијесу баш црногорски, осим по локацији одигравања. На њима учествује углавном свако осим Црногораца. Они немају ништа за фестивале, осим понеког увозог Црногорца из Београда. То што Мила нападају да није Југословен, то му се не може баш приписати... Прије му се може дописати да је једини (југос), јер Срби то неће одавно, а Црногорци одскоро. Он је сламка међу вихорове. Оће па оће, баш сад кад нико неће.

Фестивали нам се не зову ни црногорски, ни српски, ни југословенски, ни европски, ни свјетски, него онако урођенички... Па ко дође онако, тако му и буде. Црногорци се буне што ту нема ништа њихово... Чак и кад имају пјесници наступе, они се не зову нити позивају на црногорске ствараоце, него и они дођу некако онако. Црногорцима се не каже баш чији су, али им се да до знања да црногорски још немају права на наступ. Једино ЦН Позориште има понеки наступ, јер је брачни пар Мићуновић награђен наградом која се зове национална "13. јул", а они воде позориште па би било нагрђено да нагрђени немају наступ. Црна Гора се мучи и у позоришту, јер опет нема Црногораца, него мора да позајмљује и откупљује сезонски глумце, кад оће нешто да изведе мало боље. То ради опет сезонски, јер ван сезоне Црна Гора живи једино мало црногорски. Сама је са собом и са својима на свом мјесту, и ништа јој се не догађа. Од филма који се организује као фестивал у Х. Новом Црна гора нема ни Ф, само она има да га отвори и затвори, као што то и ради. Овдје нема никакве филмске продукције па чак нијесу приказали ни филм о Милу са којим му пријети Слобо и који ће, каже, приказати кад тад, али не сад. У том филму је Мило гл. јунак, а споредни јунаци су женске. Послије се прочуло како их Бритва брије све редом, што би му код нејесних Црногораца стравично дигло рејтинг. Кад је то Слоба сазнао, филм је задржао у полицијском бункеру, јер не жели Милу сад ништа да диже, ако му не дигне гласове преко Мома, као што је преко сличних помоћника дизао српској опозицији.

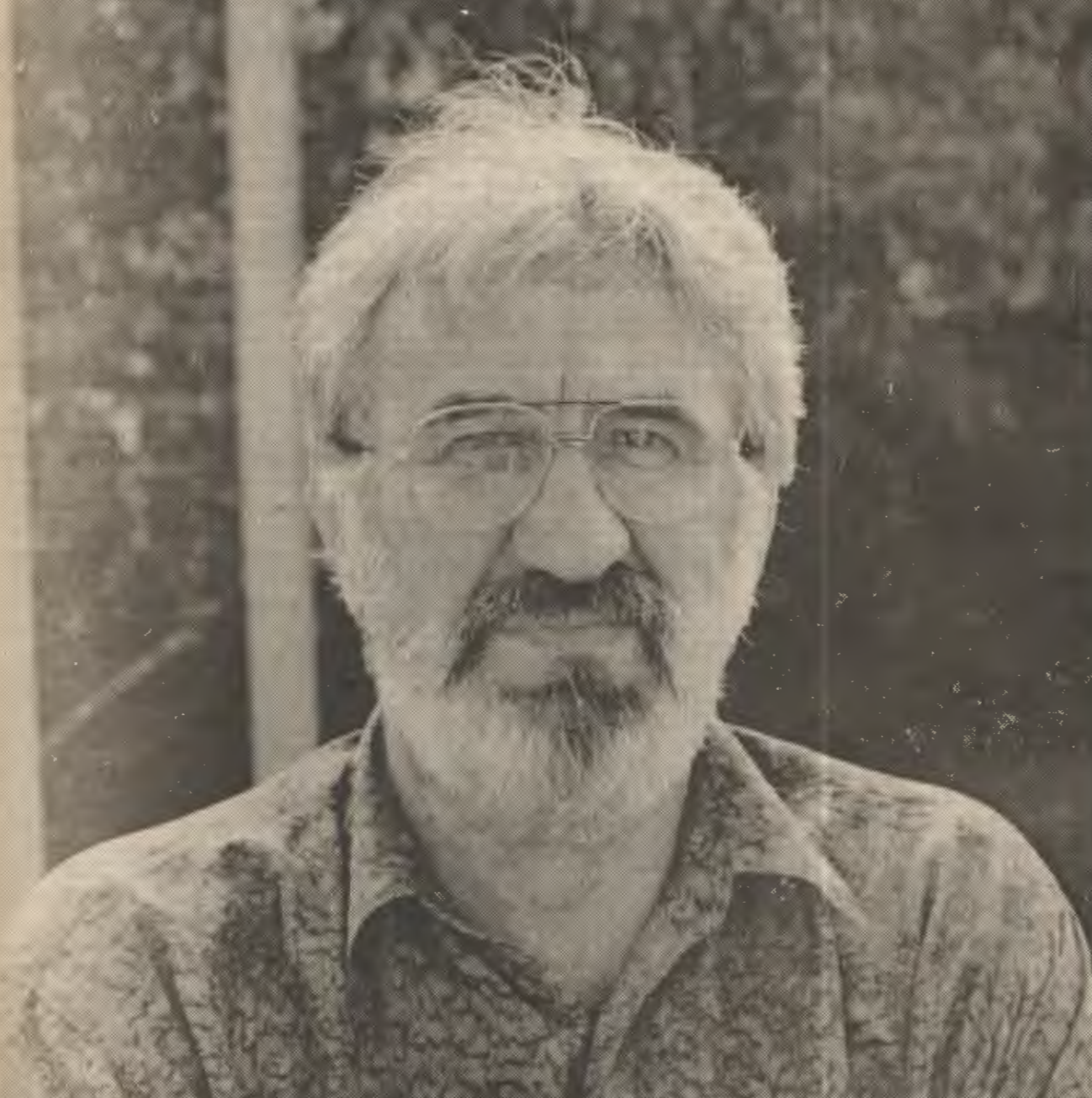

Овдје што се гођ деси све је манифестација... Ништа нема онако нормално. Највећи догађај у неђељу (прва која је прошла) било је отварање једног живинарника ћурака, а и то су Црногорци назвали кокошињцем, ваљда због пернатости тих животиња. На том отварању било је више функционера, или мало мање, него на отварању националног театра. Ћурака је једино било много више и биле су на телевизији. Заузеле су централни дио дневника и то онај прије свијета, а зна се да Црногорце свијет више интересује него што се они интересују за себе саме. Е, ћурке су добиле "ту" мјесто и простор... Сумњам, а имам право на то, да ни Момов Конгрес у Колашину неће добити више простора, а ни боље мјесто у програму вијести. Појаву ћурака у Црној Гори ја сам протумачио као први знак, поуздан, одвајања од Србославије, јер макар ћурке можемо имати своје, да се не фале Срби како нас помажу са свачим, те да без њих не бих могли ни дана. Послије толико ћурака, једино освјежење је био Вук. Њега су овдје јединог пуштали на домаћу ТВ. Када сам мислио да ћу задати смртни ударац црногорском сепаратизму, наиђоше ми Срби, па сад виђу да ни њихов није мањи. Они, бре, неће преко нас, својих најближих, на море, него се пребацији на Бугаре и Румуне, Бургасе и Констанце. Кад се Срби одвајају од ЦГ, то је већ поште није одвајање, а кад се Ц. Гора одваја то је мучно, као побачај.

Павле Булатовић је једини умирио ситуацији око "побачаја". Он каже да је спасио "отцепљење". Ако га је спасио, онда је оно сигурно.... Мада са њим није било сигурно ни спасити ону једну кућу савезног СУП-МУП-а, но је остао као ваздакадњи чувац пред вратима, да чека намјештење на нови полог. Још лежи на истом мућку.

Од свих манифестација и фестивала, изузимајући ове урођеничке, Црногорци ће узети учешћа на фестивалу (међународном) у Хагу. Тамо има упражњена мјеста за Павла и "јачег" му презимењака. По црногорском уставу нема изручења, али нема ни чувања код куће за оне који су криви. Ако буду? А ако Момов конгрес буде у сталном засиједању, како га је најавио (као да је опсадно стање, а можда и јесте), он ће право са Конгреса и перманентног засиједања право на перманентно суђење... Нешто слично ће му се сигурно десити јер се много укрчкао око подршке Слобу, па нека се крчка у европским судовима по међународним рецептима.

**БЛАГОТА МИТРИЋ,
ПРЕДСЕДНИК УСТАВНОГ СУДА ЦРНЕ ГОРЕ**

A black and white portrait of Blagoja Mitrić, an older man with a beard and glasses, wearing a patterned shirt. The background is slightly blurred, showing what appears to be a window or a doorway.

**Уставно док не
постане неуставно**

*Професор међународној
права и бивши декан Правној
факултета у Подјорци у
нашој јавности је зајачан по
оштрим критикама "дневних"
тумачења Устава. Једна од
критика коју свакако
имам тимо односила се на
тумачење Устава од стране
Ратка Марковића по питању
трећеј Милошевићевој
мандата као председника:
"Када наиђем на оваква
уставна тумачења и њима
слична из друге федералне
јединице, ја онда дозивам
Господа Боја у помоћ. Али
излега да Господ Бој не
помаже нама неврјницима".*

Сандра ПЕТРУШИЋ

Ми у Србији баш и немамо поверења у правну државу, судове и њихове органе. Каква је ситуација код вас у Црној Гори?

Па... добро. Пошто сам председник Уставног суда Црне Горе морам да кренем од уставног одређења. У Уставу Црне Горе пише једна фина и кратка одредба: "Власт је везана Законом и Уставом". Мислим да је то поента правне државе и владавине права: да ни један орган, ни једна партија, ни једна структура, ни једна организација и ни један појединац не могу бити изнад Устава и уставне норме. Дакле, не може се бити изнад правила. Ако хоћемо да правимо правну државу треба нагласити да је то синоним за владавину права, мада по неком развоју ситуације постоји тенденција да се од тога праве два појма: правна држава и владавина права, иако је суштина правне државе владавина права.

Мислим да је у Црној Гори доскора било тако, верујте ми, и да се тај принцип на неки начин одржавао и поред ситуације која је код нас била, пре свега мислим на несрећне санкције у време којих многе ствари нису могле да се раде по закону. И сами знате да је у Црној Гори било мало сиве економије и да је она на неки начин у биолошком смислу просто одржала Црну Гору. Да није било те, да кажем, сиве економије, иако се као правник не могу залагати за тако нешто, тешко бисмо преживели. Изузимајући тај један негативни

сегмент, у Црној Гори је поштовано право и ја знам кроз моје четворогодишње искуство председника Уставног суда да није било много спорних ситуација и спорних прописа. Е, сада, да ли је то због тога што су се органи и народ владали по закону, или што можда органи и народ немају поверења у Уставни суд, али факат је да нисмо имали "кардиналних" прекршаја тога принципа.

Сада је ситуација нешто другачија. После расцепа у владајућем ДПС-у имам утисак да се они не понашају као треба, не понашају се по својим правилима и свом Статуту. И једна и друга страна спочитава онима другима да се понашају ван правила, да су пучисти, да су узурпатори власти, да су опструктори власти итд. Ових дана сам доста анализирао те њихове норме статута и путем неких текстова сам покушао да докажем једно: без обзира каква је њихова одлука, да ли је она уставна или противуставна за једну или другу страну, они једни другима то не могу да спочитавају и саопштавају јер они нису ни Уставни суд ни Парламент који доноси законе, већ само људи који се баве политиком. Дакле, она странка која није задовољна требало би да се обрати надлежном суду који ће то да разреши. У томе видим да они не поштују принцип владавине права већ сада иду по разним трибинама и грађанима путем њих или интервјуа говоре како су ови други узурпатори, а други им одговарају како опструирају власт. Према томе, ни једни ни други то не могу да кажу, већ се спорна ситуација мора разрешити на надлежном месту и зато хоћу да подвучем да морају да поштују принцип владавине права.

НАМЕРЕ ЈЕДНО - УСТАВ ДРУГО

Да ли је ДПС једина странка која може да се обрати суду или би у овом тренутку то могла да уради и нека опозициона странка?

У Уставу Црне Горе, у ставу 114. се каже: Свако може поднети иницијативу Уставном суду уколико мисли да му је угрожено неко право или интерес. Са правом постављате такво питање јер у расколу ДПС-а може се сматрати да је угрожен и неки интерес опозиције. У сваком случају угрожен је интерес свих грађана Црне Горе. Упознати сте са тим да је још један раскол био у Црној Гори - у Народној странци која је опозициона и значајна странка. Али тај раскол није имао такве реперкусије као што, по мојој оцени, има раскол у ДПС-у. Проблеми су много већи из простог разлога што се ради о владајућој странци и сукоб у тој странци може да доведе до блокирања органа, вршења државне власти у државним органима. Председник републике то у овом моменту управо апострофира.

И зато питање није зашто то не подноси опозиција већ зашто то не чини једна од страна у сукобу унутар ДПС-а.

Опозиција се помиње у контексту

одсуства поверења у Уставни суд унутар Србије. Право питање би било: да ли опозиција у Црној Гори верује у одлуке Уставног суда?

Не знам, можда би било нескромно са моје стране да кажем како верује. Мој лични утисак је да не само опозиција већ да сваки грађанин у Црној Гори верује у Уставни суд. Ту сам већ четири године, знам какве се одлуке доносе, све се објављују у Службеном листу и свако може да изврши увид у њих, и никада приговора нисмо имали. Из реаговања грађана, из њихових честитки, телефонских позива и сусрета на улици видим да гро људи одаје признање за наш рад. Наравно, има и другачијих реакција, чак и претњи, али то су минорне стваре које не завређују чак ни коментар.

Да је Уставни суд принципјалан могу да вам наведем и један пример; када је почињао рат био је информативни центар у Тивту који се звао Индокт-центар и у њему је било пуно Хрвата који су отерани из радио-емисија само зато што су рекли "зракоплов" или употребили неки други хрватски израз. То је било не само мимо права већ и мимо здраве памети. Они су уложили жалбу Уставном суду и то у време које је било веома тешко, а политички амбијент веома чудан. Наравно, ми смо ту одлуку поништили и све смо људе вратили на посао. Такав курс смо одредили још тада и задржали смо га и сада када је дошло до раскола у ДПС-у. Најсвежији пример је када смо по службеној дужности покренули поступак за оцену уставности неких одредби статута Демократске партије социјалиста.

У већој чланици федерације делује веома егзотично када Уставни суд покрене иницијативу за оцену уставности нечега што је продукт владајуће странке...

Ради се о норми у статуту која се односи на промену министара. Не може ДПС, нити било ко други да мења министре у Црној Гори, јер је по Уставу то надлежност искључиво председника владе. Према томе, ГО као највиши орган владајуће партије има право да води политику те партије, да прати да ли се поштује њен изборни програм, да ли државни органи раде по програму.... Али не може због изјаве једног министра на рачун нечије личности, па макар та личност била и тадашњи председник Србије, да захтева да се промени тај министар и то под мотивацијом да се напушта изборни програм те партије.

Ја, као председник Уставног суда, када сам то видео а видео сам у штампи, сам сам поднео иницијативу Уставном суду и Уставни суд је то једногласно прихватио и покренуо поступак. Сада су та два члана на оцени и мислим да ће бити поништени.

На шта се конкретно односе та два члана?

Члан по коме Главни одбор партије даје сагласност на листу министара, а у Уставу Црне Горе јасно пише да тај предлог даје

председник владе и нигде не пише да уз то мора да прибави сагласност ГО. Такође, по Статуту председник владе мора да тражи сагласног ГО за промену министра, јер му је та сагласност конструктивни елемент, што такође није по Уставу. Да бисмо до краја били принципијелни ми смо покренули иницијативу чак и против једног става из тог Статута у коме се каже да ГО ДПС-а утврђује кандидата за председника владе - мандатора. То је својеврстан правни нонсенс, јер опет у Уставу има одредба у којој се каже да Председник Републике предлаже Скупштини председника владе, а нигде не стоји реченица: "Под условом да га као таквог утврди ГО ДПС-а".

ПРОТИВНИЦИ СЕ ДОГОВОРИЛИ

Зашто су те норме тек сада дошле на ред за оцену уставности ако се зна да Статут постоји више година?

Јесте (ха, ха, ха)! Одлично питање!

Сад ћу да вам кажем. Те су норме до сада биле "уставне" из простог разлога - ја се нисам много бавио Статутима политичких странака јер није било никаквог спора. А онда, као што знате, они су, да вам "народски" кажем, живели у великој љубави и слози. То је функционисало и није било никаквих смена до сада. Међутим, када дође до спора и то до овако великог спора, ја сам као председник Уставног суда и као професор права морао да реагујем по својој правничкој савести. У току је иницијатива да се то разреши. Тренутно смо сви на годишњем одмору, ако је то неко оправдање, али у случају потребе можемо брзах да се састанемо. Ако дође до неке "друштвене ситуације" реаговаћемо у року од 24 часа јер смо сви свакодневно у телефонском контакту.

У тренутку када сте покренули иницијативу за оцену уставности тих чланова у јавности је пласирана вест да је то неморално с обзиром да сте лично суделовали у писању Статута? Откуд такве информације?

Мислим да су дошле од Главног одбора. Када су они то разматрали за њих је то било велико изненађење и питали су се: "Откуд сада ми?". Исте вечери када је та одлука донета (наше одлуке се објављују на ТВ Црна Гора) г. Предраг Булатовић, који је председник клуба посланика ДПС-а у Црној Гори, почео је да зове телефоном неке судије и саветнике и да им поставља питања "Ко је донео одлуку?", "Због чега?", "Да ли је била једногласна?". Наступила је једна веома бизарна ситуација, а они су били пуни горчине због мог потеза па су ми спочитали да сам ја радио тај Статут. И стварно је београдска "Политика" великим словима објавила: "Председник Уставног суда у своје време радио Статут који сада оспорава".

Чињенице су следеће: ја сам у време када сам био Декан факултета а не председник Уставног суда уједно био и члан арбитражне комисије ГО ДПС-а. Била је то

једна волонтерска функција, што значи да нисам био високи функционер, нисам имао канцеларију, кола, плату... Тада сам радио први Статут, а када је 1994. рађен други већ сам био председник Уставног суда Црне Горе што сам постао јула 1993. Према томе никако нисам могао да радим тај статут, а арбитражна комисија је давно била укинута. Због тога сам од стручних служби тражио да ми дају тај папир на коме се види да сам радио Статут. Питали су ме: "Што ће ти?" Рекао сам: "Ако тај папир постоји дајем оставку, ако га нема писаћу деманти". Оставио сам им прикладни рок и нисам добио папир. Тада сам написао жестоко деманти.

Да ли је објављен?

"Политика" га никада није објавила, мада ми је највише ударала на морал и образ. Када сам их звао одговорили су да нису добили деманти мада он иде преко Секретаријата за информисање и то серијски свим позицијом и опозиционим средствима информисања.

Рекли сте да је једно од питања Предрага Булатовића било које су све судије гласале за оцену уставности Статута. Плашите ли се одмазде према Вама и према другим судијама?

Мислим да не може! Судије Уставног суда се не бирају случајно и могу да кажем за све судије и саветнике суда (не могу да говорим о себи) да су изузетни људи, веома стручни, компетентни и часни. Осим тога, судије Уставног суда су максимално заштићене Уставом Црне Горе, и могу бити разрешени дужности само када испуне услове за пензију, полуде или направе кривично дело за које је предвиђена казна већа од две године.

Не верујем да ће до тога доћи јер имам и неке незваничне информације. Ја сам заказао јавну расправу за почетак септембра, али чујем да ће на конгресу дела који предводи Момир Булатовић изменити Статут на тај начин што ће те норме избрисати. Ако се то догоди онда нама предстоји једна уставна могућност: Када се прописи које ми покренемо као неуставне у међувремену избришу ми имамо право да обуставимо поступак.

Шта се у том случају дешава са оним министрима који су смењени на основу тих прописа?

Постају ништавне све последице. Ако ми нађемо да је нека одлука неуставна све правне последице на основу те норме се ниште и сви могу да траже повраћај у пређашње стање. Али, морам вам и ово рећи око те смене министара. Пошто смо ми покренули поступак за оцену уставности ја сам председника Булатовића обавестио о томе и рекао му да не би требало из разлога целисходности и економичности да поступа по тој норми. Нећете ми веровати, он је послушао тај савет и очито направио политички договор са председником владе, мада је у то време њихов сукоб већ настао, па су заједно направили закључак о коме су нас обавестили. У ње-

му се каже да се препоручује посланицима ДПС-а да подрже промене владе које предлаже председник владе по члану Устава том и том. Да подрже! Направили су једну фину правну финесу на основу које су избегли ортодоксни став из Статута па је испало да је председник владе то својом вољом учинио онако како Устав предвиђа.

Поменули сте да ће Булатовићево крило можда променити норме Статута што ће резултирати обустављањем поступка. А шта се дешава ако оно друго крило које се такође позива на тај Статут не промени те норме?

Онда ће то поново бити ствар Уставног суда. И то више није у питању само Статут, већ то поставља питање статуса партије. Када се одржи конгрес и када се на њему донесу неке одлуке тада ће оне доћи до Уставног суда који је надлежан за оцену уставности политичких аката и политичких странака и њихових одлука. Ми ћемо морати да оценимо да ли је конгрес био легитиман и легалан. Биће ту много посла, просто ме паника хвата.

САДАШЊИ НЕЋЕ ТРПЕТИ

Председнику Булатовићу је овога тренутка у интересу да се закажу превремене парламентарне избори због чега је и организовао састанак са опозиционим лидерима на коме је обећао нови изборни закон. Да ли председник има уставно овлашћење да сам нуди такав закон?

По праву не би требало тако да буде јер зна се како се доноси одлука о превременим изборима. Сретну се шефови посланичких клубова, председник, потпредседник и секретар скупштине и онда констатују да ли су испуњени услови за расписивање превремених избора. Али, у политици увек има трговине, поготову када дође до кризе власти. Председник републике је свестан да се ДПС располовила и да је он и у ГО и у ИО изгубио превласт, али се позива на да није у чланству. Да ли је најбоље би показали избори.

А што се обећања да ће променити изборне услове тиче нема говора. Он сада може опозицији да обећава брда и долине, али зна се да закон може да промени само парламент. Од односа снага у парламенту зависи каква ће бити изборна правила. Не волим да говорим о туђем правном атару, али Србија је сада донела закон којим је кардинално променила број изборних јединица. Може, јер има за то апсолутну већину. Тако би било и овде да није расцеп у ДПС-у, али је сада ситуација да се обе стране боре да добију гласове из опозиције.

СРЈ је добила новог председника државе, а начин на који је изабран многи правници у Србији прогласили су неуставним. Шта Ви о том мислите?

Те примедбе су оправдане, али по мом мишљењу само у формалном смислу. Нисам много упућен у Закон о избору председника савезне државе, нити у Послов-

ник, али тешко да могу да поверујем да је правно дозвољено да се у истом дану утврђује и бира кандидат. Постоји, ако ништа друго, онда рок у коме се доставља материјал. Међутим, не верујем да би се ишта променило да је то другачије изведено и он би био изабран и на наредној седници. Не верујем да би на његов избор имало утицаја чак ни то што би се Скупштина Црне Горе негативни изразила, јер она има право да разматра, али тај став по Уставу Црне Горе није обавезујући. Према томе, примедбе су оправдане као што сам рекао у формалном смислу, али суштински не би ништа промениле.

А да ли Устав дозвољава да један човек у истом тренутку буде и председник Републике и Федерације и своје странке?

Свакако да тих пар дана у којима је обављао функцију председника Републике и Федерације представљају правну нелогичност. Сада видим у новинама да је Драгана Томића обавестио да је в.д. председник. По Уставу је јасно да председник СРЈ не може у исто време обављати две јавне функције, а ту се поставља следеће питање - да ли је њему престао мандат председника Републике Србије тиме што је упутио писмо председнику Скупштине Србије или он то мора да уради оставком, како предвиђа Устав. Оставка има правну валидност а не писмо.

Што се тиче другог дела питања да ли може бити председник државе и странке, углавном је у свим држава случај да су шефови странака добили изборе. Тада се та функција замрзава, што је код нас формално случај у Србији док у Црној Гори није (Булатовић је нормално радио на обе функције). Колико је то политички оправдано не знам јер председник је председник свих грађана, а нормално је да ће заступати интересе своје партије био он замрзнут или не.

Доста се причало о промени Устава уочи Милошевићевог избора за председника СРЈ. Мислите ли да је тај захтев збиља скинут са дневног реда или ће у контексту нових догађања поново постаћи актуелан?

Ви знате да је то питање покренуто у разговорима између ДПС-а и СПС-а и тада су сви наши органи реаговали. Реаговао сам и ја и рекао сам да промена чланова 97. и 98. који регулишу надлежности председника државе не значи само ту врсту промене већ задире и у неке друге односе у Федерацији, а нарочито када је у питању равноправност између федералних јединица. Пошто су то били политички разговори, када су видели да нема расположења код њиховог коалиционог партнера ДПС-а, СПС наравно да није поднео формалну иницијативу. Пошто формална иницијатива није поднета, СПС и даље има по Уставу могућност да у сваком моменту поднесе захтев за промену и то не само ова два члана већ било којег члана. Моја лична процена је да ће они то ускоро да ураде.

Моја процена је и следећа: ја сам често у јавности говори да неусклађеност Устава Србије са Уставом СРЈ представља рак-рану правне Југославије. И нисам само ја то рекао већ и Слободан Вучетић, Стеван Лилић, Павле Николић... многи људи чак и компетентнији од мене. То је тачно и то је чињеница. Зато сам уверен да ће они поднети иницијативу не само за променом ова два члана Устава већ ће врло брзо да усагласе Устав Србије са федералним. То нарочито не може да опстане јер ће садашњи председник Србије, ко год да то буде, имати већа овлашћења од председника савезне државе, што је такође један правни нонсенс, најблаже речено. Овај садашњи председник федерације то стање неће трпети.

СВРШЕНОМ ПОСЛУ НЕМА МАНЕ

Колико ће на то усаглашавање Устава имати утицаја и надлежност над полицијом?

Лично ми је индикативно постављење републичког министра за унутрашње послове Србије, Зорана Соколовића, на савезну функцију, тако да је и то могуће. У свим савезним државама постоји федерална полиција на савезном нивоу и полиција у федералним јединицама. У свим. Е, сада, ако они заиста ураде тај посао да све пренесу на савезни ниво и просто укину републичке полиције онда то има један призвук чистог унитаризма. Његов класичан пример. Зато мислим да ће они то покушати да ураде али да то неће проћи бар када је у питању Црна Гора. И поред раскола у ДПС-у, не верујем да ће овде ико дозволити да ту по Уставу загарантовану надлежност преузме савезна држава.

Дакле, верујете да ће доћи до захтева СПС-а да се Устав промени и да ће Црна Гора то одбити?

Мислим да ће до иницијативе за промену Устава сигурно доћи од стране Србије, али више нисам тако сигуран да ће у овом новом односу снага у ДПС-у бити тако тврдокоран став да се Устав неће мењати. Ова посета која је учињена од стране СПС-а председнику Булатовићу мислим да је у функцији тих разговора. Није то само подршка Булатовићу као председнику ДПС-а, јер чак ни Социјалистичка партије не може да га третира тако док о томе не одлучи надлежни суд. Ако ће ти људи који воде државу да поштују тај основни принцип за који се сами залажу и због кога су изабрани на те функције - принцип владавине права, онда они о томе

не могу да пресуђују јер се зна ко о томе пресуђује правно. Ако је спорно ко је председник, а јесте, ни једни ни други не могу да пресуђују о томе.

Уколико не прође иницијатива да се Устав промени верујете ли да ће Слободан Милошевић владати у оквиру својих уставних овлашћења и ако не шта ће Црна Гора предузети?

Црна Гора ће покренути законске механизме да се "одбрани" од таквих потеза. Потпуно сам сигуран по тренутном расположењу у Црној Гори да би, уколико би се председник понашао мимо уставних овлашћења, то било заустављено. Наравно, преко својих посланика који се налазе у савезном парламенту, нарочито преко оних који се налазе у Већу република. Да би једна одлука била верификована она мора да прође оба већа, а ако се не донесе у Већу република она не може да производи правне последице јер Веће република има једно право суспензивног дејства и вета.

Расположење је било и да Милошевић не буде председник а сами сте рекли да би та иницијатива СПС-а у сваком случају прошла. Где очекујете да се јави отпор у случају о ком говоримо?

Принципијелно говорећи мислим да би морао да се појави код свих демократских чинилаца, код свих који држе до владавине права и правне државе. Можда могу да верујем да ће и коалициони партнер СПС-а Нова демократија реаговати, а за опозицију да не говоримо. Такође сам сигуран да ће тако реаговати надлежни органи Црне Горе без обзира на сукоб у ДПС-у. Верујем да људи који су једном заузели становиште то неће мењати због тренутних размрица. И то не само због права већ и због своје људске и професионалне савести. Због свог чистог политичког образа они морају остати при ставу који су дали. Мени је доказ за то то што су посланици ДПС-а ипак гласали за избор предложеног кандидата јер је то био став ГО иако је у међувремену дошло до "дебелог" раскола. Гласало је и "реформско" крило јер је то већ било договорено.

У међувремену је дошла иницијатива од опозиционих партија Црне Горе да парламент преиспита одлуку о Милошевићу као кандидату. Мислите ли да је обавеза "реформског" крила ДПС-а већа према свом коалиционом партнеру и ГО него према републичком парламенту?

Одлука Скупштине је могла да има политичку тежину, али не и правну. Зна се ко по Уставу даје сагласност за избор председника савезне државе. Мени је засметало то што људи који заказују седницу нису благовремено реаговали на захтев опозиције, па да се о томе на време разговара и донесе политички закључак. Са правне стране то је необавезујуће али би дао једну специфичну тежину. Опозиција је на крају одустала јер има једна латинска изрека: "Свршеном послу нема мане".

Ко каже "нерешиво"

У широкорно највећој општини у Србији, Палилули, неки нови, млади људи показују како се без многе буке и иомне ради брже, боље и више

Б. КОСТИЋ

Српски покрет обнове је од 1990. године од стране политичких неистомишљеника, углавном социјалиста и назови демократа, проглашаван за странку нестручних и необразованих људи. Освајањем локалне власти потпуно су демантоване њихове теорије и показало се да је СПО кадровски странка најспремнија за преузимање и вршење власти, а да су они који су ширили пропаганду против СПО обнове све оно за шта су оптуживали ову странку.

Примера добре кадрoвске политике Странке је безброј, а један од најбољих је пример општине Палилула, у којој влада Коалиција "Заједно" (СПО, ДС и ГСС). Због мањег броја освојених одборничких мандата, по унапред утврђеном договору између СПО и ДС, Српски покрет обнове је добио места председника Извршног одбора и потпредседника општине, а Демократској странци су припала места председника општине и потпредседника Извршног одбора.

Чланови извршног одбора на челу са **Бориславом Боровићем** (дипломирани

економиста, 37 година) почетком мандата утврдили су многобројне пропусте и малверзације, углавном финансијске, старе општинске власти. Примера ради, Општинска изборна комисија је уместо планираних 30.000 динара потрошила чак 450.000, иако за те паре није исплатила новац члановима изборне комисије из опозиционих странака. Нова власт је тај пропуст исправила.

Стамбена комисија је доносила реше-

ња и закључке о додели станова који су под судским спором, што је противзаконито. Чак су делили и станове који нису власништво општине Палилула. Одлукама новог Извршног одбора, на челу са Бориславом Боровићем, та су решења и закључци стављени ван снаге.

Општинска зграда (чак 660 м²), у којој је смештен ЈП Пословни центар СО Палилула, а налази се у улици Цвијићевој 43, од стране претходне власти незаконито је поклоњена Општинском одбору СПС. Иницијативом Извршног одбора, у току је поступак пред надлежним судом за враћање општинске имовине.

Пословни простор при месним заједницама даван је у закуп у бесцење, док је новац од самодоприноса трошен без икакве контроле, чак је и пребациван на штедне књижице приватних лица - активиста месних заједница. Нова власт је покренула питање одговорности људи који су их водили.

Лицитације за откуп основних средстава општине Палилула биле су намештене за функционере Општинског органа управе, па је, на пример, аутомобил "Застава 101", стар шест година, откупљен за динарску противвредност 100 ДЕМ.

Са таквом праксом нова општинска влада је прекинула, и резултати су већ постали видљиви.

Када су недавно подељена начелништва, кадрoвска спремност Српског покрета обнове постала је још изразитија. Млади и стручни, људи које је СПО поставио за начелнике и заменике начелника, постали су стуб општинске управе.

Сузана Ђакић (дипломирани правник,

32 године) пре него што је изабрана за начелника за стамбене послове успешно је радила је у адвокатури.

По њеним речима, рад у управи је велики изазов и зато се тог посла прихватила. Има амбицију да доведе у ред стамбени одсек СО Палилуле, у коме је чак било могуће да се један стан додели двојници-тројници корисника, иако је, на пример, тај исти стан под дугогодишњим судским спором.

Бранка Јовандић (дипломирани грађевински инжењер, 35 година) изабрана је на

место заменика начелника за инспекцијске послове. Имајући у виду чињеницу да Демократска странка још увек није поставила начелника за инспекцијске послове, госпођа Јовандић тренутно ради начелничке послове и има премного посла и проблема. Како сама каже, Палилула је градско-сеоска средина, просторно највећа општина у Србији, у којој је много бесправне градње, која у свом саставу има чак и делове који немају ДУП. "Ниједна власт, ни она прошла, ни ова наша, те објекте не може да руши, па треба ићи на легализацију постојећих објеката. Инспекције су овде, практично, немоћне и само можемо да констатујемо постојеће стање", каже госпођа Јовандић.

Бранислав Стаменковић (дипломирани правник, 34 године) заменик је директора за заједничке и рачуноводствене послове, док је начелник за послове опште управе дипломирани економиста Момчило Којић, по годинама (60) најискуснији у новој општинској управи.

Миодраг Вулевић (дипломирани грађевински инжењер, 34 године) заменик је начелника за грађевинско-комуналне по-

БРАНИСЛАВ СТАМЕНКОВИЋ

МИОДРАГ ВУЛЕВИЋ

слове. Већ је радио у органима управе, али и у оперативи.

"Затекао сам хаос, што се тиче грађевинских дозвола, бесправне градње, решења која су дата без основа, оборених решења на другом степену... Решавам ствари по закону, иако законска решења нису прилагођена реалном животу. Ми у доношењу тих закона нисмо учествовали, али морамо радити по њима, па грађани не треба на нас да се љуте. Морамо сачекати да на ред дођу закони које ћемо демократски доносити, где ћемо поштовати приватну својину и право на приватност. Много је случајева послератних насилничких узурпација земљишта, где су

НИШТА БЕСПЛАТНО

Будући да је одлуком Извршног одбора, на предлог господина Борислава Боровића, општинским функционерима и начелницима укинута право на репрезентацију, трошкове за кафу и киселу воду коју су наши саговорници и горе потписани новинар пили, платио је заменик начелника за грађевинске и комуналне послове, Миодраг Вулевић. Дакле, репрезентација из свог џепа, као део програма Српског покрета обнове на општини Палилула је заживела.

власници тих имања потпуно обесправљени, а ја ту не могу ништа, јер су ми законом завезане руке", каже Вулевић. Заједно са начелником, господином Александром Поповићем из Демократске странке, Миодраг Вулевић ради на инфраструктурним пројектима периферних насеља, и предлаже за легализацију 13.000 бесправно подигнутих објеката на територији општине Палилула. Тешко је и замислити колико ће им мандата бити потребни за тако велики посао.

Зора Антонијевић (дипломирани правник, 38 година) тек недавно је начелник за имовинско-правне послове и још није успела да сагледа право стање ствари. По њеним речима, имовина је једна од најтежих области, потребна је сарадња са свим начелништвима и "колико су они нама потребни, толико смо потребни и ми њима". "Предмети се вуку још из 1948. године, кажу нерешиви су, па сам их баш зато прве ставила на дневни ред, јер за мене нема нерешивих случајева", каже Зора Антонијевић, која је донедавно радила у имовинској служби у општини Сопот.

На крају, Ванка Дубовац Павловић (дипломирани правник, 32 године) заменик је секретара општине. Истиче да је задовољна екипом начелника и заменика начелника који су дошли испред Српског покрета обнове, и да је то тим стручних и уи-

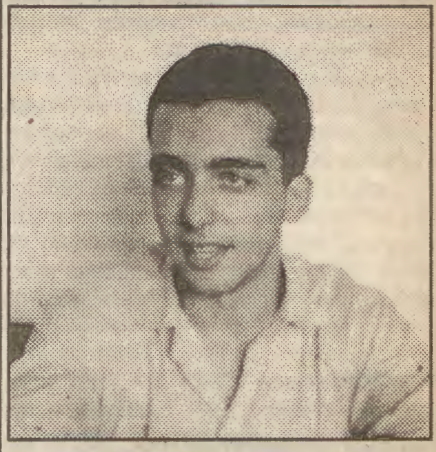

граних људи којима су и грађани Палилуле презадовољни, јер је сваки од њих врло брзо претрпео професионалне провере, не само од грађана, већ и од запослених. Што се запослених тиче, иако су нас на почетку мандата дочекали са неповерењем, сада су постали кооперативни и крајње отворени за сарадњу. Сваког понедељка одржавају се колегијуми на којима се утврђују приоритетни послови и да све функционише беспрекорно, каже на крају заменик секретара, госпођа Ванка Дубовац - Павловић.

ОМЛАДИНА

Председник клуба младих СПО Палилула је двадесетогодишњи Немања Ђириловић, студент Факултета политичких наука. За кратко време успео је да мобилише велики број младих људи и да организује јаку омладинску организацију. Основали су месне одборе странке и тамо где их никада на општини Палилула није било, а како сам Ђириловић каже, циљ им је не да праве паралелну организацију сениорима, већ да подстакну њихов рад. Задовољни су радом нове општинске власти и лепо сарађују у сваком погледу. Недавно је у СО Палилула, у организацији Клуба младих СПО Палилуле одржана трибина на тему "Избори - да или не", где је остварен контакт грађана, нове општинске власти из редова СПО и младих СПО-а који су читаву ствар иницирали.

На крају, како би парафразирало рекао један човек из наше ближе прошлости, странка која има овакву омладину не треба да брине за своју будућност.

Оно што је на Палилули видљиво, видљиво је и у другим градовима у којима СПО учествује у власти: СПО је спреман за преузимање и управљање државом Србијом и зато се не треба више питати "а ко други" јер одговор је - Српски покрет обнове.

БЕЖАНИЈА

Недавно је општинску управу напустила дугогодишња истурена активисткиња СПС-а и отишла је у Републичку финансијску полицију. Зао језик каже: "Побеже, као да не зна да ћемо је ми из СПО-а стићи и у Републици!"

Закон из сјене

Одједанпут криминалци почеше доказивати како су успјешни политичари, лопови се почеше, преко ТВ, такмичити у поштењу. На другој страни, народ се тек сада, пред изазовом нових избора за Парламент Републике, забрину за своје плате и пензије, иако их за ове власти нису ни имали.

Мр Душан МИЛИНКОВИЋ

Питање је да ли је и Биљана Плавшић била начисто с тим каквог ће све посла имати у спровођењу својих одлука о распуштању Скупштине РС и расписивању ванредних избора са криминалцима и демагозима са Пала.

Медији РС свакодневно упорно замлаћују народ шпекулишући крупним ријечима иза којих је тобоже суштина сукоба: патриотизам, издаја Караџића, историјска одговорност, морал итд.

Одједанпут криминалци почеше доказивати како су успјешни политичари, лопови се почеше, преко ТВ, такмичити у поштењу. На другој страни, народ се тек сада, пред изазовом нових избора за Парламент Републике, забрину за своје плате и пензије, иако их за ове власти нису ни имали. Народ, власт и медији пали су на најниже могуће гране. На истом нивоу је Устав и закони РС. Доказ томе је и недавна изјава председника Уставног суда Гаше Мијановића "Срни", у којој се истиче да ће Уставни суд при доношењу одлуке о уставности и законитости одлука Биљане Плавшић водити рачуна о "еко-номским, политичким и социјалним аспекти-

ма спора". (Изјаву су пренијели и неки медији у СРЈ.) Другим ријечима, Уставни суд ће готово сигурно донијети политичку а не правну одлуку. На страну то што је Врховни суд РС већ одбацио тужбу "влaде" као неосновану, што у праву не постоје компромиси, што су одлуке Председника Републике императивне и што их је немогуће повући. Питање је и то да ли ће паљанска олигархија пред страхом од нових избора испоштовати и евентуално правно мишљење Уставног суда БиХ (члан 6 став 5) који има апелациону улогу на свим судовима у БиХ. У ситуацији каква јест, веома је битно да ли ће Међународна заједница (ОЕБС) остати при свом ранијем ставу да ће све одлуке које буду донијели "бивши чланови Скупштине РС сматрати неважећим" јер је, по њиховом мишљењу, Биљана Плавшић поступила у оквиру својих уставних овласти и да спровођење Дејтонског споразума не мије доћи у питање због, како кажу, режима "који сматра да може мијењати уставне одредбе како би испунио сопствене циљеве". (Сајмон Хезлок)

Онима којима паљанска ТВ и режим који они подупиру нијесу тотално помутили разум већ и одавно је јасно о каквој се

политици власти ради. У РС влада једнопартијски тоталитарни и корумпирани режим који је створио систем неформалне власти "из сјене" на челу са Радованом Караџићем, а опет под патронатом Слободана Милошевића. Иза њих су мито, корупција и организовани криминал на различитим нивоима (трговина са грађом, нафтом, стоком, размјена оружја за дрогу, шверс цигарета, кафе, алкохола, итд).

Логично, ни Милошевићева "блокада на Дрини" никада није ни постојала. Блокада је једино била српском народу у хуманитарној помоћи, храни и лијековима.

Социјална крађа, о којој је ријеч, у РС је имала погубне последице у смислу раслојавања народа у правцу познате дихотомије из феудалног доба: богата мањина и потпуно осиромашена већина.

У тако прљавом рату "великих" бораца за "српску ствар", а који и данас траје, српска мафиократија "погријешила" је само једном.

У Биљани Плавшић! Њеним одлукама, практички, срушен је административан оквир криминалне политике са Пала.

Права је опасност у томе што се изношењем прљавих радњи паљанске власти открива улога и значај званичног Београда.

Са те позиције посве је јасно зашто Биљана Плавшић у својој борби против криминала и у напору да истина дође до народа нема подршку режима Слободана Милошевића.

Стога, "актуелни сукоб" у РС није и идеолошки како га желе представити медији РС, већ је то државнички захтјев Председника Републике да лопови и народне гуликоже оду с власти или, пак, да престану красти.

Доказивање Крајишника, Бухе, Калинића и остале олигархије са Пала да нису лопови и криминалци, представљајући себе као једине и прве борце, "националне романтичаре", у одбрани Српске и није ништа друго него континуитет погубне политике чија је централа моћи у Београду, политике која је увела српски народ, с ову и с ону страну, у не само војни него и морални пораз иајтежи у његовој историји.

Циљ и данашње политике власти са Пала је јасан.

Пошто-пото спријечити изборе за нови Парламент како би и дае неограничено и без контроле владали овим просторима, сачували своју богатства и своје "одступнице" од Шапца (Крајишник) до Београда (Буха) и даље.

За евентуалну подјелу РС на два кантона и њено утапање у суверену БиХ биће окривљена Биљана Плавшић.

И нико више неће бити одговоран. Исто као што данас нико не одговара за крађу, криминал, пљачку, понижење и погибију људи у "Републици Српској крајини". У Републици које више нема.

За РС можда и није касно...

СУДБИНА ИЗБЕГЛИЦА

Дивљање анационалне свести

*Протерани су из најсрпскијих општина претходне Југославије,
а нуди им се Косово. Карте су сада потпуно отворене.*

*Из објављеног текста сазнајемо да је Влада Србије још 1993.
планирала прилив великог броја избеглица, односно потпуно
етничко чишћење простора РСК. Визионарство, или нешто
друго?*

Миле ДАКИЋ

Из података које су дали Комесаријат и Влада Србије произилази да ће избеглице решити своје стамбене проблеме за 2.709 година.

Према информацији ТАНЈУГ-а, објављеној у Политици од 28. јула, Влада Србије и Комесаријат за избеглице су сачиниле Нови пројекат трајне интеграције избеглица, којих је према прошлогодишњем попису у СРЈ било 617.728 или 154.432 породице.

ПОГУБНА ПОЛИТИКА

Изнесени су подаци да је до сада стамбено збринута 341 избегличка породица, изградњом и куповином станова, гарсоњера и монтажних кућа. Влада и Комесаријат обелодањују Нову програмску студију израђену у току 1994/95. године, гна основу које би се трајна интеграција избеглица вршила пре свега на депопулационим и пограничним подручјима и на подручјима где је потребно обезбедити радну снагу, односно стручне кадрове и раднике у привредиг. Из наведених података се види да је Косово предодређено избеглицама из Крајине. Одмах се намеће и питање: зар је Косово заиста депопулационо подручје или последица криминалне популационе српске политике у току 20 века?

Споменута су места и станови у Српском Крстуру, општина Н. Кнежевац - 48, у Великој Реци, општина Вучитрн - 76, у Дољевцу - 12, у Прешеву - 16, у Горњем Добреву - 20, општина Косово Поље, у Рачи - 10, Баковици 16 и Врњачкој Бањи 12 станова. Норвешки савет за избеглице је суфинансирао 30 монтажних кућа у Сечњу и Деспотовцу. Влада Републике Србије и Комесаријат истичу изградњу 14 станова у Баковици, 16 монтажних гарсоњера у Прешеву, 10 станова у Рачи и 12 у Дољевцу. У изградњи се налази 235

станова у Горњем Добреву, Српском Крстуру, Малом Звечану, Баковици и Истоку, док је у Инђији купљено 49 станова. Спомиње се и пилот пројекат УНХЦР у Банатском Карађорђеву, општине Житиште где се гради 26 станова.

Произилази да су Влада, Комесаријат, УНХЦР и Норвешки савет за избеглице, за избегличку популацију овога рата изградиле станове за 341 породицу, а да је 235 у изградњи. Годишње се избеглицама (у 6 ратних година) додели 57 станова.

Математика је неумољива па сведочи да

ће 154.091 породица бити стамбено решене за 2.709 година, ако се настави досадашњим темпом изградње и доделе.

Човек се мора запитати чему и коме служи овако погубан став према избеглицама.

САМО У ДЕМОКРАТСКУ ХРВАТСКУ

Све су оне оставиле у завичају куће и станове, земљу и друге непокретне и покретне вредности, гробља и прве видике свога детињства. Уместо борбе за повратака, неко им нуди наставак голготе и понижења. Протеране су из најсрпскијих општина претходне Југославије, а нуди им се Баковица, Нови Кнежевац, Прешево, Горње Добрево, Дољевац, Мали Звечан, Српски Крстур, Вучитрн, Велика Река, а само за послатицу: Врњачка Бања,

Житиште и Инђија, да се бар донекле сакрије да им је намењено Косово. Срби Крајине би требало из 95% већине у завичају да буду у позицији 5% националне мањине на Косову и Метохији. Заиста гсветлаг свеопшта и национална будућност, коју поред осталих подржава и Книњанин, председник Владе Србије, Мирко Марјановић.

Карте су сада потпуно отворене. Из објављеног текста сазнајемо да је Влада Србије још 1993. планирала прилив великог броја избеглица, односно потпуно етничко чишћење простора РСК. Визионарство, или нешто друго? Све се десило онако како се знало унапред, догодила се највећа голгота и срамота у српској историји. Уместо да се боримо за повратак, за оно што једино жели српски народ Крајине, што је једини истински пут Крајишника, ми читамо анационалне и злобне текстове о трајној интеграцији. Међународна заједница врши притисак на Туђмана да прихвати све протеране Србе. САД поново шаљу Холбрука да актуелизира Дејтон, да се свако слободно врати својој кући. Како да се вратимо, када Туђман одговлачи, јер зна зашто, а Србија прави планове о трајној интеграцији, управо оно што Туђману највише одговара. Британски министар иностраних послова Робин Кук истиче: гОстваривање мањинских права, посебно права Срба у Хрватској, биће под појачаном пажњом међународне заједнице. Белгијски министар Ерик Деријк се залаже за исти третман свих избеглица из Хрватске, када је у питању повратак. Али, шта то вреди док је у СРЈ на сцени антисрпска и погубна трајна интеграција, настала на основама кривотвореног и тенденциозног изјашњавања избеглих и прогнаних, којег су организовали Комесаријат и УНХЦР, прошле године и потера за новим донаторима из света, за прилив свежег новца.

Новац треба прикупљати, али не за судуде планове трајне интеграције, него за припрему и повратак српскога народа на вековна огњишта, да се поврате изгубљене територије и образ српства и Србије. Срби Крајине се морају вратити у свој вековни завичај. Они се не враћају у Туђманову Хрватску, онакву каква је била претходних година, и каква још увек јесте, него у демократску Хрватску у којој ће им бити враћена предатна политичка права, или статус политичке аутономије на нивоу Плана 3-4. Они се враћају у Европу која неће прихватити националне дискриминације и текуће погрде западне демократије.

Однос и планови са српском избегличком популацијом у СРЈ више и нису резултат обичног промашаја српске националне политике, какви се могу десити свакоме народу. То је резултат наталожене анационалне свести и потпуног губитка визије будућности и историјских интереса српскога народа.

ФИНАНСИРАЊЕ ПОЛИТИЧКИХ СТРАНАКА НА ЗАПАДУ (2)

НЕМАЧКА

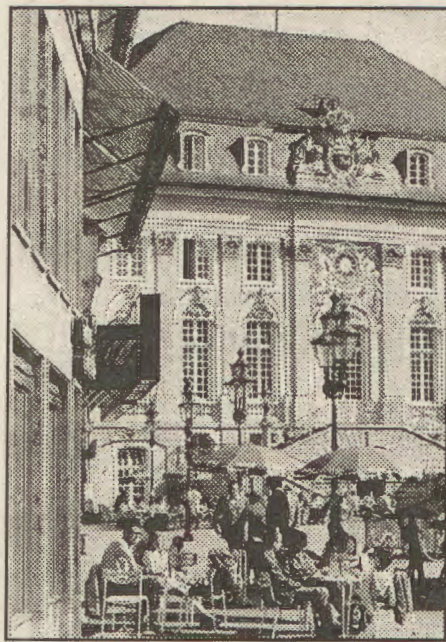
Ко има још му се дода

Треба помагати политичким странкама са више чланова, онима које су у стању да стимулишу партиципацију грађана

Соња ОПАЛИЋ

Кад је у питању финансирање партија јавним и приватним новцем Савезна Република Немачка представља модел за све европске државе. Још приликом избора за први немачки парламент Бундестаг, 1949. године развијало се и расправљало о финансијским приходима и расходима изборне кампање. Германска прецизност ишла је толико далеко да се рачунало колико кошта у маркама један мандат у Бону, где је био центар политичког живота Немачке. Једну од најважнијих функција у савезним партијама и странкама чине финансијски руководиоци и експертни тимови који се баве буџетом. Главна ставка у врстама прихода на изборима за савезни парламент су "трошкови изборне борбе". Милioni марака се врте у партијским прорачунима јер у Немачкој одавно важи принцип да ко више има пара има и више успеха у освајању власти.

Веома је присутна тежња немачких партија и странака за штедњом (још од 1949). Упркос рестрикцијама партијских благајника, штедња код већине водећих странака није успела због веома скупе изборне кампање и предизборних активности. Упркос моралном приступу фено-

БОН: Колико кошта један њосланички мандат?

мену финансирања странака, у периоду од 1949-1981. било је доста афера, скандала политичких обрачуна и ниских удараца у агитацији. И овде су Немци отишли корак даље, држећи се максиме Бертолда Брехта да "скандали имају своје име, адресу и лице".

Почетком осамдесетих година веома брзо и медијски снажно обелодањена је афера око "дарова" великог Фликовог концерна западнонемачким политичарима и политичким партијама. Највеће непријатности (од компромитовања до суђења) имао је први човек Фликовог концерна, председник Браухич. Ништа боље нису прошле ни транснационална компанија "Унилевер", концерн "Хенкел", познати концерн ВЕБА. Заправо сваке изборне године избију у јавност афере, праћене међусобним оптужбама - ко кога помаже и финансира. Све то спада у демократски арсенал предизборне трке. Ако се 1949. расправљало о финансирању политичких странака (без конкретног закона), од 1954. нико није доводио у питање потребу финансирања партија јавним

новцем. Немачка је земља која је највише развијала о односу између грађана и власти. "Наш систем је плод велике трагедије са нацизмом. Од тада смо се уверили да политичка активност мора да буде и васпитање, партиципација грађана. Држава је дакле морала да улаже паре, и још данас је исправно да држава плаћа, бар делимично, рачуне политике", говори Волфганг Молерс, финансијски стручњак фондације "Конрад Аденауер" блиске ЦДУ.

НАГРАДА ЗА ЧЛАНСТВО

Финансирање немачких партија и странака јавним новцем коначно је регулисано Законом о политичким партијама 1967. године и затим више пута ревидираним на основу пресуда Уставног суда. До шездесетих година Бундестаг је делио фондове по два критеријума. 80 одсто новца делило се на основу изборних резултата (колико гласова толико новца), а остатак се делио на једнаке делове. Истовремено је било допуштено и приватно финансирање: поклони грађана, предузећа и концерна. Та структура је у будућем периоду још више усавршена, али је до правог заокрета дошло почетком осамдесетих, тако да је 1982. опет ултимативно интервенисао Уставни суд одузимајући предузећима - дародавцима привилегију изузимања од пореза. Опет се чекало мало дужи на закон. Нови закон о јавном и приватном финансирању странака је на снази од јануара 1994. са сложеном нормативом. Сваке године партије примају допринос израчунат на основу гласова добијених на последњим изборима (било националним или локалним) и у сразмери са уплатама примљеним од стране приватника. Основна идеја је врло јасна: држава награђује политичке снаге које су најукорењеније међу становништвом (и то је стари принцип из 1967), али и оне које највише убиру кроз уплате приватних грађана и, пре свега, кроз уписнине и чланарине. И то је у основи нова немачка идеја: треба помагати политичким снагама са више чланова, овима које су у стању да стимулишу партиципацију грађана.

Међутим, и овакав "савршени" систем финансирања политичких странака има мањкавости. Слаба тачка овог немачког модела је у апарату контроле. Партије морају да до краја септембра (!) а не до краја године, поднесу биланс прихода и расхода као и да дају податке о имовинском стању (дугови, власничке некретности, вредности папирни и др.). Биланс мора да буде потврђен од стране независне ревизионе компаније, уз контролу одговарајуће парламентарне комисије. И овде су Немци отишли корак даље. Политичке снаге су обавезне да поднесу и листу свих ових приватника или предузећа који су партији уплатили новац. Али упркос законској норми и овде се рађају проблеми. Обавеза јавног третмана важи само за предузећа која уплате више од 2 милиона марака. Наравно, странке су нашле рупу и у овом закону. Предузећима и приватницима који их финансирају, предлажу да уплате 1,9 милиона марака. Довољно је прелистати последње извештаје компетентне парламентарне комисије да би се нашло на десетине сумњивих случајева. "Рат" између државе и партија је увек у току. Законске санкције од стране државе су јако строге: партија која погрешно (нпр. "наместањем" докумената о приватним доприносима) крешу се јавни доприноси. На па-

ПОРАЗ НА ИЗБОРИМА

Шта доноси пораз на изборима најбоље говори неуспех Брантове СПД на мартовским изборима 1983. Пораз је испразнио партијску касу; створио дуг од 50 милиона марака и смањило дотацију из савезног буџета за 15 милиона марака (3,5 марке по бирачу, а СПД је добила 38,2 одсто 1983, док је 1980. имала 42,9 одсто гласова), смањени су приходи фракцији (130.000 марака месечно), а смањени су и "поклони" предузећа: око 70% чланова, њих око 950.000, уплаћује само обавезну чланарину (3 до 5 марака) а остали нешто више (посланици дају што партији што фракцији око 1.500 марака месечно). Тим средствима се издржавала централа тј. седиште странке у Бону, а она нису била довољна иако је број службеника био смањен за 65 (од 280 на 215), а право на кола било је дато само Вилију Бранту, секретару Петеру Глоцу и благајнику Калштенбергу. Штедња на све стране, али ни то није било довољно да покрије трошкове рада партије. Тако је СПД пала на "просјачки штап". Није била способна да прати дугове, па је политички пораз био неминован. Очигледно је да политичари и у Немачкој не воле власт власти ради, већ зарад привилегија које та моћ доноси.

ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛОЖАЈА

Граф фон Ламсдорф, један од лидера либералне странке, бивши министар привреде, био је један од главних протагониста афере око прикупљања поклона за либерале. Као благајник странке до 1978. "сам је активирао дарове од фирми" а касније, кад је постао министар привреде, злоупотребивши високи положај, помогао је познатом концерну "Флик" да буде ослобођен пореза од 200 милиона марака.

пиру, парламентарне одлуке и државне законске норме су јасне, али и немачка пракса је другачија. Ево како пластично описује ово стање благајник партије СПД Ханс Фелдман: "Ми смо овде и да би проверавали рачуне наших противника. Знамо све: колико кошта нека изборна кампања, колико се троши за наступ на телевизији (плаћа се само на приватним, јавне су по закону бесплатне). Ништа нам не измиче."

САМОФИНАНСИРАЊЕ

Немци се брину и о томе колико кошта изборна кампања за једно посланичко место у парламенту. И овде се иде до у детаље. Тако Централна СПД у Бону плаћа 20 хиљада марака сваком изборном срезу као дотацију за трошкове изборне борбе. Додатне износе морају да обезбеде локалне партијске организације, а уколико се то не оствари у довољној мери, онда сами кандидати (од 15-16 хиљада марака). Слично је и у партији ЦДУ. Централне у Бону пружају и другу врсту помоћи политичким партијама. Тако се изборним срезовима шаљу и агитациони плакати (од 3.000-5.000 плаката). Финансијски експерти су израчунали да трошкови за један мандат у парламенту износе око 800 хиљада марака по једном посланику. Данас је наравно још скупле, нарочито после уједињења Источне и Западне Немачке (од када су на снази свенемачки избори). Први свенемачки савезни избори 1990. коштали су пола милијарде марака. Финансијски руководиоци шест најважнијих савезних партија прорачунали су и предложили су своје буџете за изборе за Бундестаг у износу од 150 милиона марака. Партија СПД је, на пример, хтела да трошкове за изборе смањи за једну четвртину у односу на трошкове које је имала 1987. Шеф финансија СПД Улрих Клозе каже: "Сада смо опет дошли на 60 милиона марака као и 1987". Разлог: уједињење Немачке. Финансијски стручњаци најчешће помињу само глобалне цифре трошкова савезних партија. Колико ће додатно уложити ниже партијске организације и земљски савези тешко је установити.

Најважнији инструменти за мобилизацију бирача су плакати и новински огласи, а оба су скопчана са немалим трошковима. СПД је за то предвидела округло 25 милиона марака. Партијске централе помажу на различите начине своје кандидате у изборним срезовима. Док СПД даје одређену дотацију, ЦДУ нуди пропагандни материјал. Либерали (ФДП) расподељују својим кандидатима такозване вредносне чекове. Они могу да се реализују за материјал код Савезног пословног центра у

Бону. То се добро показало - каже представник за штампу Либералне странке Ханс Ролф Гебел: "Тиме можемо да проверавамо зашто неки кандидати нису своје чекове искористили за материјал."

Па ипак, савезна ФДП је успела да своје трошкове смањи испод нивоа за изборе 1983 (13 милиона марака) на 11 милиона. Само код ЦДУ у Минхену понашају се тако као да су избори вашар. Један представник партијске Централне каже не без поноса, да изборни буџет од 9 милиона марака одговара буџету за парламентарне изборе у једној покрајини средином седамдесетих. Издаци ЦДУ по једном грађанину који има право гласа износе, према томе, нешто мало изнад једне марке. Како се избори могу изводити тако јевтино, остаје свакако, пословна тајна ЦДУ. За савезне изборе 1987. баварска партија је према свом официјелном рачуну, утрошила 29 милиона марака (то је било, реалних, 4,37 марака по једном пуноправном бирачу). А за општинске изборе 1984. ЦДУ је исказала трошкове од 22,4 милиона марака, 2 милиона марака више него што су исказали трошкове за изборе за Европски парламент исте године.

Веома значајан закон о финансирању партија донесен је 1. јануара 1989. По томе закону **уколико партије освоје више од 0,5 одсто гласова, имају право да "по глави бирача" добију од државе 5 марака "надокнаде" за трошкове предизборне кампање. Уз то, ако су освојиле више од 2 одсто гласова, учествују у пропорционалној расподели "основног износа" државе финансијске подршке партијама за изборе.** Из тог цела дели се 68 милиона марака. Још 75 милиона марака држава додељује партијама како би се "изједначиле шансе". Полазећи од тежње да поправи изгледе партија које долазе само до малих прилога индустрије и друге привреде, држава такође на основу врло компликованог система додељује новац. Око 1,7 милијарди марака држава уплаћује задужбинама које се баве политичким образовним радом у име политичких партија.

КОДЕКС ПОШТЕЊА

После низа корупционашких афера политичких партија које су наносиле штету угледу Бундестага, социјал-демократска фракција предложи да се договором свих парламентарних странака и фракција донесе кодекс понашања.

Према њему, сви посланици су били обавезни да пријаве председнику Бундестага где су све, у којим фирмама, чланови надзорних одбора или саветници. Примања тих саветника често су била више него примања савезних министара. Чак су и примања (плате) радничких директора у концернима угља и челика (које у Парламент најчешће делегира синдикат) била већа од примања бонског канцелара.

Нажалост, социјал-демократски кодекс поштења није прошао. Тако је само привремено била смирена јавност и савест посланика, а кодекс је завршио у ладници.

РУПЕ МОДЕЛА

Иследници јавног тужилаштва у Бону и Келну крајем седамдесетих година имали су пуне руке посла око истраге колико је државни буџет оштећен тиме што порези нису уплаћени на огромне суме које су концерни и њихови први људи поклонили западно-немачким партијама Шмит-Геншерове коалиције и Кол-Штраусове опозиције. До овог тајног досијеа дошли су новинари хамбуршких недељника "Штерн" и "Шпигл". Да би се предухитрила политичка афера, шефови свих парламентарних фракција су се договорили да предложе нацрт закона "о амнестији", како су га новинари назвали, како би се обуставиле даље истраге и тиме спречио изношење "прљавог веша". Судар политичара и новинара дуго је трајао - све док на јавној немачкој сцени није пукао нови скандал.

Новац је једно од питања око кога има највише спорова на немачкој политичкој сцени. С времена на време дешавају се афере и скандали око утаје пореза и других начина "додатног финансирања". Нарочито покрајинске и регионалне организације захтевају да партијске централе у Бону смање њихове обавезе према врху партије. Али баш када се мукотрпно после дужег времена створи расположење за неку прерасподелу, приближе се избори и централа (средиште странке) изнова инсистира на обједињавању средстава како би се повећала ефикасност. Циљ сваке од водећих немачких партија је да буде "народна партија" тј. партија која обухвата што шири пресек бирачког тела. Све у свему политички живот немачких странака је као што се види веома разуђен, а финансирање странака јавним новцем главни предуслов за спречавање њихових афера и скандала. Све до нове изборне трке.

АУСТРИЈА У партију из користи

У Аустрији велика већина људи која приступа једној партији жели да добије нешто за узврат

Од формирања Републике Аустрије 15. маја 1955. до данас регистроване су чак 133 странке, од познатих (Социјалистичке, Народне конзервативне, Комунистичке, Либералне (десница), Демократске напредне

странке) до непознатих и безначајних странака које су се због недостатка новца већ угасиле, (нпр. "Странка која штити неред", "Странке за сексуални разврат" и сл.). Аустријски закон је олакшао грађанима да се окупљају, али није озваничио колико то "задовољство" кошта. Али на свим изборима такмиче се за власт само две партије финансијски и организационо најјаче: Социјалистичка и Народна. Јер, у овој малој земљи "у срцу Европе" важи пословица да "без новца нема музике". Тема о финансирању партија и странака стално је на дневном реду Парламента, нарочито после афере Флик у суседној Немачкој која се проширила и на аустријску политичку сцену. Бечки лист "Ди Пресе" пише да "политика данас није више хо-би независних богаташа који себи могу да приуште да без икакве надокнаде стоје у служби једне партије или организације. Као носиоци демократије вођење аустријске партије мо-

АУСТРИЈСКИ ПАРЛАМЕНТ

рају да траже финансијске изворе за трошкове изборне кампање и партијског живота унутар странке. Аустријске партије виде себе као сервисне организације. О каквом се сервису ради, није лако одмах утврдити, али у сваком случају он је веома скуп. Са тим се мора живети, иако аустријски политички званичници инсистирају, посебно у предизборној кампањи на чистијем и моралнијем финансирању политичког живота у земљи. У Аустрији, велика већина људи која приступа једној партији жели да добије нешто за узврат.

Одакле партије узимају новац? Најчешће од чланарине, али то ни у ком случају није довољно. Од државе? Држава је укључена у финансирање партија преко немачког модела. Али, финансирање партија из државног буџета доноси опасност да се партија идентификује са државом. Тада егзистира као државна партија али и као властодржац. Последица свега тога је да владајућа бирократија почиње да гуши демократију.

Осим државног, јавног финансирања политичких партија и странака, Аустријанци су покушали да финансирају странке путем додатних новчаних извора: прилога и поклона. До средине осамдесетих то је била пракса али управо на том пољу дешавале су се аномалије. Новац за странке доношен је ноћу у актен-ташмама. Неки су то радили непажено и некажњено а неки су главачке упадали у афере и

"МИНИСТАРСКЕ" АФЕРЕ

Због афере око куповине луксузне виле у Бечу изгубио је положај бивши министар грађевинарства Карл Секанина, иначе социјалиста. Многи бизнисмени су у Аустрији неуспешно покушавали да се високо политички вину. Тако је бизнисмен Бела Рабенбауер покушао да поткупи бечког јавног тужиоца Луца Мозера и у томе успео. Наиме, Мозер је примио мито од седам милиона шилинга од бизнисмена Рабенбауера, да би у ладици суда оставио једну тужбу због преваре и примања провизије у висини од 300 милиона шилинга. Афера је откривена, јавни тужилац је ухапшен, а за одбеглим бизнисменом расписана је потерница преко Интерпола. Ова афера је покренула морално питање ко су људи који финансирају партије и одакле потиче њихов новац?

скандале. "Те афере носиле су у себи увек задах корупције" - пише бечки лист. И данас у Аустрији су велике дилеме: како финансирати изборну кампању?

У партијским документима сви се залажу да се партије финансирају на што поштенији начин. Али партијска пракса је, као и у Немачкој, другачија. Нарочито је немачка афера Флик посвађала аустријске социјалисте и демохришћане. Наиме, социјалисти су оптужили демохришћане да су у предизборној кампањи користили новац западно-немачког концерна "Флик". Ни демохришћани нису

остали дужни. Најпре су социјалисте позвали да пре свега "почисте у својој кући" истичући да се мора открити из којих су средстава социјалисти финансирали своје изборне кампање "још у доба канцелара Крајског". Затим је демохришћанска омладина оптужила либералну странку (тадашњег коалиционог партнера социјалиста), да им је омладинску секцију такође финансирао Фликов концерн. Афера "Флик" открила је не само њене актере (првог човека салцбуршке покрајине, земаљског поглавара Хазлауера и друге) већ је открила и мегаломанске намере немачког концерна да прошири своју империју поткупљивањем политичара. Новинари су открили зашто се корупционашка афера из Немачке преселила у Аустрију. Флик јуниор, син великог тате Фликовог концерна, по мајци је аустријски држављанин.

Осим тога поседује огромно земљишно богатство у Аустрији (ловиште у Штајерској, земљиште у Бургенланду итд). Одмах после открића новинара, реаговале су опозиционе странке наводећи нове компромитујуће материјале.

"Скандал за скандалом, без могућности да се убудуће они спрече", изјавио је Петер Марбоје, секретар демохришћанске партије поводом афере Флик и додао да је Аустрија, кад су социјалисти владали заправо била Скандалрепублика. "Због тога су промовисани нови слогани: "Више будућности за Аустрију" и "Мање социјализма" (све због галопирајуће корупције у социјалистичкој влади Враницког, бившег банкарског директора). Политичари (не само социјалисти) без скрупула су баш у државним предузећима мирно обављали своје прљаве послове. Захваљујући аферама, скандалима и политичким обрачунама, претила је опасност да аустријска држава неће имати довољно новца за исплату пензија старим људима. Финансијске афере су учиниле своје: испразниле су државну касу и благајне странака. Упркос томе, у Бечу још увек има много полит - милијардера који су уновчили свој политички ангажман за "добротит" целе Аустрије. Плата једног министра износи 137.800 шилинга (са додатком 192.920 шилинга) док је просечна плата обичног Аустријанца само 10.000 шилинга. Тако је јавно и приватно финансирање странака деведесетих година пало у други план јер је оваквом политиком владајућа партија осиромашила на стотине хиљада људи. Због тога ће праведно финансирање партија - према броју освојених гласова и мандата - ускоро поново доћи на ред, без афера и скандала, којих је до сада било на претек. Али ако у некада нама суседној Аустрији има све мање финансијских афера, у земљи узорне демократије, у Француској, поново су у јавности одјекнуле корупционашке афере. О томе у следећем наставку.

АФЕРА КЕЛЕР

Крајем осамдесетих година на видело дана избила је афера "Келер". Новембра 1988. оставку је поднео секретар Социјалистичке странке Аустрије Хајрих Келер (на захтев самог канцелара Враницког). Келерова оставка одјекнула је као гром из ведрога неба. Али грешни Келер је био принуђен да поднесе оставку јер је откривено да је приликом добијања накнада на функцији у Удружењу корисника станова утајио порез у износу од неколико десетина хиљада шилинга. Исти тај Келер је у предизборној кампањи јавно је инсистирао да политичари који желе власт морају претходно да покажу своје имовинско стање, финансије и некретнине (посебно колико станова и кућа имају).

Видовдан, пробни камен

Дан 28. јун. Видовдан. Сабор Демократског покрета Србије. Пред Скупштином опозициона Србија... У Београду, уз опозицију, са Патријархом и принц **Александар Карађорђевић**. Видовдански Сабор Депоса је трајао до 7. јула. Из вечери у вече окупљали су се Београђани, кружили у некој шетњи кроз град, палили свеће, дуго и упорно звиждали Милошевићу, говорили, клицали престолонаследнику, Вуку и Матији. У Пионирском парку људи под шаторима бдели су у намери да остану док он не оде... Све опозиционе партије, осим Демократске, биле су на Видовдан 92. пред Скупштином.

Милошевић прима делегацију Депоса. Остаће упамћен **Небојша Попов**, придружени члан Депосове екипе који се председнику обраћа на "ти" и разлио његов гард, недодирљивост и моноло систем. Милошевић није поднео оставку, али је обећао изборе..."

МАРТ

Првог марта у Босни други референдумски круг и српска свадба. Пуцњава! У Сарајеву на Баш Чаршији око 16 часова убијен је **Никола Гардовић**, један од сватова. У току ноћи основан је Кризни штаб српског народа у БиХ. Јутро другог марта доноси барикаде на сарајевским улицама. Са свих страна допире пуцњава. У подне радње затворене, саобраћај заустављен, улице пуне, раскрснице блокиране. Извештачи јављају: "Тог јутра у Сарајеву је одржана генерална проба рата".

Радован Караџић из Палате федерације у Београду поручује: "Људи живе под притиском и мислим да не можемо избећи међустранички и религиозни рат какав је био кад су дељени Индија и Пакистан. Ово политичко убиство почињено у току свадбе показује како бисмо живели у независној БиХ". **Ејуп Ганић** за драматично стање у Сарајеву оптужује СДС.

Амерички амбасадор **Ворен Цимерман** пренесећи поруку своје владе упозорава: "Влада САД осуђује акцију СДС који су блокирали Сарајево и тако заробили целокупно становништво града".

Иван Маркешкић, генерални секретар ХДЗ-а: "Залажемо се да БиХ буде суверена држава у којој ће на целом њеном подручју бити суверен сваки народ. За мене је суверена територија БиХ и у њој три народа".

Опозиција се 9. марта 92. уместо на Тргу Републике (Слободе) окупила код Храма Светог Саве и одржала један млак митинг - сећање на 9. март 91.

Борисав Јовић младим социјалистима "и шире" поручио: "Ми нисмо Румунија и уз себе имамо и ЈНА и полицију и народ и нећемо дозволити насилно рушење власти".

Слободан Милошевић у "Илустрованој политици" каже да му смета што он и његова супруга припадају различитим партијама, а на питање о опозицији одговара: "Највише ценим Шешеља јер сматрам да су он и његова партија финансијски самостални од иностранства и зато што је доследан у изражавању свог политичког мишљења".

ССНО саопштава да је на ратиштима у Хрватској погинуло 1.279 бораца под командом ЈНА или у садејству с њом (добровољци).

У Београду се пева "Мир, брате, Мир", пале се свеће за све изгинуле, а из вечери у вече пред Милошевићевим офисом се окупљају не многобројни али у то ратно време храбри "мировњаци". Тако су, са омаловажавањем, називани противници ратног решења од стране оних који ће само две-три године касније уместо пароле "Србија се сагињати неће", изbacити паролу "мир по сваку цену". Кад нису питали за цену рата, што би их занимала цена мира - записаће афористичар.

Са препуног Трга Републике рокери, глумци и мировни покрет поручују - мир одмах. **Мира Карановић** игра "Мајку Храброст" и говори стихове на Тргу, а за новине каже: "То ангажовање је потекло из мог интимног осећања за правду, за поштовање људског интегритета, да је сваки човек важан а да ни један човек не сме бити злоупотребљен. Одбијам да будем део политичке игре, хоћу једино да будем људско биће које говори својим срцем".

Просветари штрајкују. Шешељ их напада пред Скупштином.

Последњих мартовских дана Шешељ грми у Скупштини Србије и обећава да у Србији неће живети Хрвати, нуди возове и камионе да их одводе, позива се на закон реторзије и обећава да "кад се промени власт у Србији све ћемо вас раселити". Скупштина је ћутала. Шешељев национални занос социјалистима је одговарао. Реаговали су други. Говорили о фашизму који "нудећи лака решења лако може да нађе пролаз до унесрећених бирача".

АПРИЛ

У априлу је призната Босна и Херцеговина. Бивша југословенска република 6. априла 1992. године постала је међународно призната суверена држава. Сједињене Америчке Државе, које су се дуго опирале растурању Југославије и признавању република, следећи земље ЕЗ истовремено признају Словенију, Хрватску и БиХ.

У Босни хаос. 6. априла народ излази на улице Сарајева. Носе се антиратне пароле, али и Брозове слике, формира Комитет националног спаса, народ упада у Скупштину, институције се распадају. Телевизија преноси. И почиње страшна, несхватљива, дивља пуцњава по окупљеном свету. Снајперски хици, мртви и рањени по сарајевским улицама допрли су у сваки светски дом. Ужас се ширио потврђујући најдрње прогнозе. Хотел "Холидеј ин", српско седиште, у страним медијима описан је као снајперско гнездо.

У априлу је ЈНА напустила Македонију. Мирно, уз разочарање "Југословена" пренела опрему, превела људе и кренула у нову државу.

У Босни бесни рат.

Светска штампа објављује слике из Бијељине. У овај град после масакра, за који су прозивани **Арканови тигрови**, стиже делегација Председништва БиХ и ЈНА (**Биљана Плавшић**, **Фикрет Абдић** и генерали **Перишић** и **Јанковић**). Утицајни "Тајмс" пише: "Тешко наоружани српски командоси поклали су муслиманске цивиле, заузели град, упали у месну цамију и поцепали муслиманску заставу. Југословенска армија под српском доминацијом одбила је да интервенише".

Много је оних који тврде да су догађаји и слике из Бијељине битно утицали на промену избалансираног америчког става. Кривница српске политике за Америку од тада није спорна.

Србија се третира као агресор који осваја градове, проширује територије.

Београду стиже ултиматум КЕБС-а да до 29. априла повуче ЈНА и паравојне јединице или ће Југославија бити искључена из ове међународне групације, а ултимативним захтевима се прикључује и Америка.

У Србији се демантује постојање паравојних формација.

Српске власти су одбациле ултиматум ЕЗ и КЕБС-а, а исто је учинила и Скупштина Србије у којој су се "патриотске"

екипе залагале за оштар одговор свету - "дајте ми две дивизије да смакнемо бугарашку владу у Скопљу" - пун елана говори Шешељ, "није згодно сад причати о рату", одговара прагматични **Лилић** (СПС), "није реч о рату већ о маршу а биће потрошено само неколико шаржера за шенлучење после лаког освајања Скопља" - тако се у скупштини разговарало о националним пословима. Србија је гледала. Директни преноси су тада били у функцији. Став "Србија није у рату" и нема легалних ни паравојних формација у другим републикама, био је званичан одговор на све захтеве и ултиматуме.

А филмови и сторије о Шешељевим, Аркановим, Јовићевим, Бокановим, и ко зна којим другим добровољцима врте се на ТВ екранима. И на Студију Б. Приказан је пропагандни филм о Аркановој Српској добровољачкој гарди - "тигровима". Ни тад ни сад не знам како је филм доспео у редакцију. Знаш да сам била против приказивања, јер нисам нашу станицу видела као полигон за пропаганду те врсте. После мање побуне и збрке међу новинарима, филм је емитован. Тада сам узела боловање. Годину дана касније узела сам све што сам тамо имала. И отишла кући.

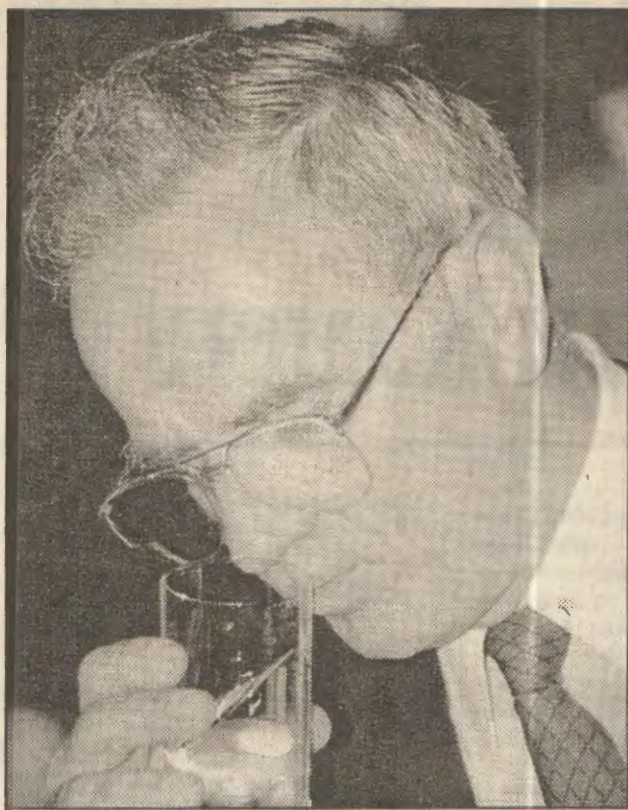
Војислав Шешељ у априлу 92. у чувеном "Дневниковом додатку" рецитије листу неподобних новинара оптужујући их на основу презимена да раде за ВМРО, ус-таше...

Док Удружење новинара Србије ћути, држава и њена телевизија такође, новинари многих редакција стају у заштиту својих колега и доносе одлуку о бојкоту Шешеља док се не извини прозваним људима. Студио Б се до октобра 93. године држао тог става. Мада су радикали позивани у емисије, представници и посланици СРС нису долазили у Студио Б јер су и они имали наредбу да бојкотирају нас. Тако је било све док је Војислав Шешељ био чест, радо виђен и добро употребљен гост на РТС-у. Чим су социјалисти прекинули везе са радикалним војводом и одузели му наступе на државним медијима, Шешељ је "био виђен" за Студио Б. **Којадиновић** му је отишао "на ноге" и на кафу ("У коју је Шешељ сигурно нешто ставио" - изјавио је после великог помирења.)

Чека се 27. април - дан Д. Очекује се да ће у Лисабону бити нађен одговор за Босну, а да ће у Београду бити пронађен оквир за нову-стару државу.

Од Лисабона није било ништа.

У Београду је истог дана, 27. априла, проглашена Савезна република Југославија. Без уставотворне скупштине изгласан је Устав. Гласове су дали "делегати" Савезног већа чији је мандат давно истекао, изабрани у време једнопартизма и целе Југославије. С јарбола пред савезном Скупштином слетела је застава са звездом петокраком. Подигнута је нова - тробојка без обележја - и започело нагађање на тему ко ће бити први председник нове државе.

*Чека се одлука Милана Панића.
Понуђено му је њемијерско место.
Он тражи блајослов угицајних
фактора у земљи - њаргија, цркве...
Добија ја.*

МАЈ

Професор **Мирјана Марковић** изјављује: "Ја сам Југословенка и комуниста", па каже: "БиХ се одвојила од Југославије и добила међународно признање за то одвајање. Према томе, никаква мобилизација са подручја друге републике, са којом није сагласна БиХ, за потребе рата који се тамо води није прихватљива. Не знам да ли такве мобилизације у Србији има. Верујем да је нема".

Неколико стотина родитеља и војника који служе војни рок у БиХ протестује пред Генералштабом и ултимативно траже повратак деце. "Вратите нам синове" - главни је захтев, овога пута и орочен. Окупљени траже оставку **Алића**. Уместо њега оставку подноси **Вук Обрадовић**, из "моралних" разлога, јер није испунио реч и рок. У Армији лом. Прави се српско-црногорска војска, а елиминишу "Југословени" који би да задрже и БиХ.

Из Сарајево стижу драматичне вест. По повратку из Лисабона **Алија Изетбеговић** је задржан у касарни Лукавица. Са представницима УНПРОФОР-а договорено је планирано премештање команде Друге војне области. Колоната војника ЈНА нападнута је на улицама Сарајева. Много је мртвих и рањених. Нападом је руководио Изетбеговићев први сарадник Ејуп Ганић, сведоче многи, а генерал **Кукањцац**, који је држао Алију и обезбеђивао селид-

бу Команде, касније је смењен.

Сарајево у окружењу. Са Пала и Враца минобацачка ватра.

Босна у пламену.

Људи у расељењу.

Мостар гори.

Избори за Савезну скупштину заказани су за 31. мај. Опозиција (СПО, ДС, УЈДИ, Народна сељачка странка...) доноси одлуку да бојкотира те изборе, а самим тим и "жабљачки устав којим је на брзину склепана држава". У Сава центру СПС са Шешељевим радикалима, комунистима и бројним малим партијама од којих ће касније настати ЈУЛ прави "округли сто" - договор пред изборе. Одлуку о бојкоту избора и државе доносе и црногорски либерали.

У "крњој" Југославији биће и "окрњена" скупштина. То је, иначе, једини пут кад су опозиционе странке остале доследне у бојкоту избора.

ЕЗ наговештава широке санкције.

Вук Драшковић отвара споменик Драги Михаиловићу 13. маја на Равној гори.

На опозиционе позиве да се бојкотирају савезни избори потпредседник СПС **Михаило Марковић** одговара: "Они који позивају на бојкот позивају да се гласа за Кола, Геншера, Туђмана и њима сличне".

Рат, инфлација, избори, Депос су речи и чињенице тих мајских дана.

Дакле, ДЕПОС. Демократски покрет Србије. Француска 7. За што брже и мирно успостављање демократског уређења у Србији. Захтеви које бих потписала и данас: избори за уставотворну скупштину, округли сто, отказивање избора заказаних за 31. мај и оставка Слободана Милошевића. Захтеве и идеју ДЕПОСА потписали су и подржали многи грађани Србије. Демократска странка није хтела. (Потпредседник те странке **Десимир Тошић** "Депос" зове "удружењем корисних будала".) Странка се цепа. Многи њени угледни чланови потписују оснивачки акт Демократског покрета. Касније је од бивших чланова ДС, а депосоваца, настала Демократска странка Србије (ДСС). **Војислав Коштуница**, за кратко "звезда" ДЕПОСА, данас је председник Демократске странке Србије. ДЕПОС је основан у предвечерје тешке блокаде, у јеку претњи бомбама, у доба велике пометње и трагедије, непосредно после стварања СРЈ, а пред изборе за њеног првог председника и Скупштину. Био је то покушај да се у Србији створе два блока:

власт и опозиција. Показало се одоцнели. Већ су биле формиране партије које лидерски организоване нису трпеле широко удруживање.

У Београду, на Врачару, такмиче се **Владислав Јовановић** (СПС) и **Дафина Милановић** (СДС), на Звездари **Никола Шећероски** (Група грађана) и **Клара Мандић** (СДС), а на Палилули **Зоран Чичак** (СКПЈ) и **Бора Ђорђевић** (Народна странка).

Сви који су изашли на савезне изборе дају легитимитет и новој држави и СПС - поручује опозиција позивајући на бојкот. 31. маја у Београду црни флор. Протест हुтањем.

Тог дана се и гласа за савезне и локалне власти.

Рамбо Амадеус је на "Београдском пролећу", изненадивши увек будну Телевизију узео микрофон и рекао: "Нећемо да забављамо бирачко тело у време док се бомбардују Тузла, Дубровник... Јебем вам матер"! Бадио је микрофон, отишао са бине.

Око милион људи из Босне је расељено. Говори се о смишљеном етничком чишћењу. Хиљаде мртвих, рањених, несталих.

Тог маја појавио се "Тито и ја", филм **Горана Марковића**, гледао се "Утисак недеље" Студија Б и **Оље Бећковић**, читала се књига **Славе Ђукића** "Како се догодио вођа", а афористичар је записао "Сви Срби су живели у једној држави све док вођа није дошао на ту идеју".

ЈУН

У јуну је "оставка" била најчешћа и најбоље образлагана реч.

У Меморандуму Светог архијерејског сабора Српске православне цркве, објављен последњег дана маја, СПЦ се отворено ограђује и дистанцира од "ове и овакве власти и њених носилаца".

4. јуна одржна је редовна годишња Скупштина САНУ. Четрдесет и шест академика потписује апел за Милошевићеву оставку.

13. јуна пред зградом Председништва Србије композитори Србије клечањем су тражили оставку председника Милошевића. "Клечали смо мирно, без икаквог понижења и са пуним достојанством". Клечали су потресно.

Оставку тражи Научно-наставно веће Београдског универзитета, Удружење књижевника, Филозофско друштво Србије, студенти.

У Савезној скупштини тог јуна почиње прво заседање новоизабраних посланика. Пред зградом револтирани таксисти. Блокаду "пробија" посланик Шешел са пиштољем за пасом и телохранитељем уза се. Војводин чувар вади хеклер на таксисте, Шешел виче "ја ћу вас довести у ред, све ћу вас побити", милиција штити телохранитеља... тако је започео живот "нове" државе.

15. јуна, на предлог Удружења Срба из БиХ за првог председника треће Југосла-

вије изабран је **Добрица Ћосић**. Кандидовао се и **Никола Шећероски**, медијски љубимац, који је после пораза кратко изјавио "мало је фалило"!

15. јуна почиње штрајк студената Београдског универзитета. Траже распуштање Скупштине, оставку Милошевића, владу националног спаса, изборе за уставотворну скупштину. Студенти: "Не само да верујемо да само ми можемо да срушимо постојећи недемократски поредак, већ смо убеђени да то не може учинити нико осим нас. Ми морамо бити она груда снега која ће покренути лавину свеопштег јавног протеста".

Захтеве студената подржавају професори, књижевници, глумци, музичари који, из дана у дан, из ноћи у ноћ, пуне амфитеатре Филозофског, Филолошког и Природно-математичког факултета.

Тешке речи преко медија али и поштом стизале су студентима. "Господо петоколонаше закржљалог ума, ви нисте свесни да Слоба има више у гузици него ви у главама. Фашисти, одлазите код Туђмана и Алије".

Велика побуна је на помолу. Милошевић прима универзитетску делегацију. Професорима каже: "Не може ваше мишљење бити старије од радника и сељачка нити, то да вам кажем сасвим отворено, овакву консултацију сматрам важнијом од разговора са радницима у предузећу или са сељацима широм Србије".

Тих јунских дана у Сарајеву најтеже борбе. Гађа се град, нема воде, у највећем делу ни струје. Протесте и упозорења из света, али ни оне из Београда, а било их је, нико не чује. Мало ко и објављује.

У Сарајеву из Книна стиже **Ратко Младић**, осокољен војник, и "креће на град". **Лоренс Иглбергер** каже: "Београд је створио овог монструма и на Београду је одговорност да се борбе окончају".

У Београду народне кухиње. "Политика" јавља да се штампају бонове за храну.

Српска влада уводи бонове за бензин. Добрица Ћосић, председник СРЈ, старим, префарбаним таксијем стиже у Савезну скупштину. Чека га **Кертес**. Љубе се три пута. До тог пољупца Ћосића је довело Удружење Срба из Хрватске и три хиљаде "патриотских" потписа, наговори **Караџића**, **Ђога**, **Капора**, **Нога**... Разуме се, одлучио је Слоба.

Док Делос тражи оставку Милошевића, Ћосић оцењује да би оставка значила хаос и антагонизирала Србију.

Тог јуна **Ненад Кеџмановић** и **Мирко Пејановић** постају нови чланови Председништва БиХ. Караџић каже да су они "приватни Срби Алије Изетбеговића".

Чека се одлука **Милана Панића**. Понуђено му је премијерско место. Он тражи благослов утицајних фактора у земљи - партија, цркве... Добија га.

28. јун. Видовдан. Сабор Демократског покрета Србије. Пред Скупштином опозициона Србија. Сабор је благословио Па-

тријарх српски, господин Павле: "Да ли у страхотама овог безумног рата сагледавамо колико се гине и на једној и на другој страни, колико несреће сналази недужне људе, жене, децу и новорођенчад, и православних и католика и муслимана". У Београду, уз опозицију, са Патријархом и принц **Александар Карађорђевић**. Видовдански Сабор Делоса је трајао до 7. јула. Из вечери у вече окупљали су се Београђани, кружили у некој шетњи кроз град, палили свеће, дуго и упорно звиждали Милошевићу, говорили, клицали престолонаследнику, Вуку и Матији. У Пионирском парку људи под шаторима бдели су у намери да остану док он не оде. "Слобо одлази" - орило се Београдом тих јунских ноћи. Певало се од "Дајте шансу миру" до "Марширала, марширала Краља Петра гарда". Све опозиционе партије, осим Демократске, биле су на Видовдан 92. пред Скупштином.

Милошевић прима делегацију Делоса. Остаће упамћен **Небојша Попов**, придружени члан Делосове екипе који се председнику обраћао на "ти" и разбио његов гард, недодирљивост и монолог систем. Милошевић није поднео оставку, али је обећао изборе.

Шешел, разуме се, није био са опозицијом. Омиљени Милошевићев политичар је "раскривавао" суштину деловања Делоса, па је пред Сабор објавио проглас са тврдњама да га организују издајничке политичке партије "јер би те демонстрације могле изазвати крвопролиће и братоубилачки рат. По подацима којим ми располажемо, **Вук Драшковић** је од немачке обавештајне службе добио пет милиона марака. Већи део пара је ставио у свој џеп, а део користи за поткупљивање грађана за долазак у Београд, па за учешће на демонстрацијама добијају по 100 марака. Све ово сведочи да су поједини лидери агенти страних служби, тако да ми указујемо српском народу ко им ради о глави јер промена власти у Србији неће решити проблеме. Очекујемо од државе да се у случају инцидента 28. јуна брани војском и полицијом".

Борци из Малог Зворника пишу Милошевићу: "Не може нам нико ништа, јачи смо од судбине. Заврши пројекат да сви Срби остану јединствени и некој да поклекнеш пред великим притисцима непријатеља".

Радници "Елоксид" из Прибоја у истом стилу: "Ми смо решени да не поклекнемо. Уз вас смо а ви нас некојте разочарати".

Тог јуна Милошевић није поклекнуо. Огромни притисци да преда власт нису га сломили.

(Наслов и опрема редакцијски)

Нема тог колумнисте који ових дана није оштрио (или тупио) перо, зависи како се гледа на то, о две теме: улазак Слободана Милошевића у Бели двор и феномен Касандре. Како су обе теме, свака на свој начин, у сфери кича и у домену патологије, ни колумнисти - без обзира на ниво критичке (само)свести, иронијског замаха, обавештености, смисла за хумор - нису успели да своје вруће, непревреле, актуелне, изнуђене колумне лише кичерасте реторике, сладуњавих описа, површних закључака и повишене температуре којом су се заразили од широких народних маса осетљивих управо на ове топ/хит теме. У жару надметања да неуком, наивном, заблуделом народу што боље објасне како је Милошевић постао Броз, као и зашто тај исти народ обожава "сироту" Касандру, просуто је безброј речи, призвано много духова, цитирано доста ауторитета, скрпљено мноштво поређења и паралела. Они циничнији, склонији бравурама и пируетама (у какве, рецимо, спада Богдан Тирнанић, сада колумниста "Дневног телеграфа"), потрудили су се да нападну Касандру бранећи је, или да исмеју новокомпоновани сјај Милошевићевог уласка у Бели двор на фону поређења са бљештавијем сјајем, беспрекорнијом церемонијалношћу и господственијим гламуром каквим је, веле, у Белом двору био окружен Ј. Б. Тито.

Већини, међутим, као да измиче истина да народ воли сјај, бајке, демонстрацију моћи удружене са богатством, да се народ искрено и скоро несребично диви успешнима, без обзира како ови до успеха, моћи, богатства долазили, те да то ирационално и инфериорно дивљење расте што је народ сиромашнији, угроженији и неслободнији. Већина као да не зна (или зна, па у том циљу и пише) да и сами подлежу и друге укључују у производњу бајки после каквих је "јунаке" и "власнике" белих, ружичастих и иних дворова тешко и замислити у реалности, а камоли избацити из њихових и народних снова о недодирљивости и свемоћи. И из снова, и из дворова.

Историја, истина, учи да има тренутака када између народног дивљења и народног дивљања, између обожавања и мржње (народне), стоји тек један, такође ирационалан корацић. Али то је већ лекција коју би требало да изучавају властодршци, јер народ се (овај особито) на прошлости ничему није научио.

О Касандри немам шта да кажем. Не гледам је, али све сам сигурнија да народу који упорно трпи сопствену беду, а плаче над судбином богате глумице и нуди јој гостопримство које ће на различите, њему невидљиве начине сам платити, не вреди

Добар живот на банана кори

Мора ли у земљи Србији оштрење њера бити и туйљење њамети или: хоћемо ли о Слободану Милошевићу у Белом двору или ћемо о Касандри? - Разочараност наша дубока, да ли је условљена нама самима или друшма, влашћу или опозицијом, и хоће ли се завршити рушењем снова или мењањем њојубне државне њолитике? - Да ли је њолитика српских радикала одиста радикална, или тек на(р)цисоидна "српска" њолитика, и колико нам кора од банана треба да то њитање скинемо са дневноја реда?

ништа говорити. Сам пао, сам се убио. Мазохистички ужици се плаћају. У свету, као појединачне потребе, наплаћују се у јавним кућама, код нас пак - јер је потреба масовна - наплатни пунктови и службе ничу на сваком педљу јавне нам отаџбине.

Што смо беднији то су нам потребе чудније. Стојимо у редовима да купимо унапред струју за зиму. Дали бисмо две-три плате само да видимо како нам фудбалери примају голове "у паклу Максимира". Таксе за излазак из земље, у коју ћемо се

за недељу-две вратити, плаћамо без помисли да је то узурпација права на слободно кретање. Хитамо да црвени пасош заменимо плавим и пре законског рока, па шта кошта. Гордимо се што смо скокнули баш на оне плаже где су нам дебело наплатили пливање, туш, лежаљку, сунцобран. Упорно купујемо новине за које смо се безброј пута уверили да нас безочно обмањују. "Не ваља ни другде", констатујемо под утицајем помно режираних вести из света, у којем наравно врви од тероризма, поплава, пожара, срушених авиона, мафијашких обрачуна и министарских афера. Обузети помишљу да је добро јер може бити и много горе трошимо свој живот лишен достојанства, нормалности, обичних задовољстава и ситних радости, а да већини више и не пада на памет супротан, а сва је прилика и тачан став: **толико је лоше да би све другачије могло да буде боље.**

У боље се више не верује, бољем се не нада. Са становишта појединца такав став је најчешће резултат старења; са становишта народа овакав став је и узрок и последица пропасти.

ПРОКЛЕТИ ЗАНАТ ПОЛИТИЧАРСКИ

Свакодневно срећем све више људи дубоко разочараних свиме што би се могло подвести под појам политика и свима који би се могли означити занимањем политичар. То су махом обични, једноставни, релативно поштени и релативно добри људи који се баве својим послом и гледају своју породицу, забринуте чак и за најскромније обресе своје и породичне будућности. Колико до прекјуче политика их уопште није интересовала, колико до јуче занимали су се за њу, мање или више страшно и ангажовано, верујући у некакве промене, бољитак, будућност, преокрет. Данас су то људи који ничему и никоме не верују, апатични и повучени, или критични према било каквој и било чијој акцији.

Готово по правилу ова врста људи разочаранија је у опозицију и њене разноврсне лидере него у власт и њене челне људе. На први поглед појава делује разумљиво и логично: опозиција их је за политику и загрејала, она их је замало убедила да ништа није вечно и непроменљиво, она их је покренула да поверују у себе, у важност свог гласа, у смисао појединачног деловања у прижељкиваним променама. Једном речју: дала им је наду. Ону коју нису имали све док су од власти зазирали, из страха или конформизма, из нехаја или уверења да је богомдана и непроменљива, једина и увек иста. Речена појава, међутим, ако се боље размотри није ни разумљива (тачније: нема рационалне разлоге), ни логична. Неразумно је и нелогично да човек буде равнодушан према све горој и све погубнијој владајућој гарнитурџи, сматрајући да самим тим што је власт може чинити све па и непоправљива и немерљива

ва зла, грешке, глупости, промашаје, а да се разочарање, гнев, незадовољство у целини сроче управо на оне који су те људе из летаргије, незнања и послушничке психологије тргнули и покренули ка самоосвешћењу, грађанској непослушности, достојанству јединке.

Већ данас се јасно види да већина обичних, једноставних, релативно добрих и релативно поштених грађана није разумела суштину опозиционог деловања, нити битно променила свест о томе шта би власт требало да буде. Већина се заправо само поводила за харизмама, реториком, храброшћу, имиџом и шармом лидера по мери својих магловитих и недомишљених представа о новом вођи или ти властодршцу, у потрази за профилем неког друкчијег ауторитета, неког новог тате или господара, неког модерније или сугестивније дизајнираног шефа и владара. Већина је више гледала него слушала, више слушала него мислила, више чекала него делала.

Када се та већина излила на зимске улице Србије, раскошно и замамно уједињена слоганом **заједно**, њену већину чинио је шаролики састав у чијем је незанемарљиво великом броју ушију бубњао колективни, епски, патријархални, са мајчиним млеком пописани поклич **само слога Србина спасава**, ваљда први пут у новијој историји уједињен ("узаједњен") и са друкчијим, модернијим, индивидуализованим варијантама старе приче о слози, јединству, памети, разуму, мери, свету, духу, зрелости...

Људи са почетка ове приче данас као да се сви одреда, без обзира на године, образовање, пређашње искуство, понашају у стилу стиха: "И срушише се лепи снови моји", и не схватају зашто је такво понашање детињасто, њихово велико разочарање помало смешно, њихово приповедање о детаљима Велике Шетње досадно, а њихова апатија тужна и поучна.

РАДИКАЛНИ ЗЕМУН

Они најтрагичнији (а такви су и најпаметнији) своје генерално разочарање у опозицију илуструју Шешељевићим примером и застрашујућом стварношћу Земуна, скоро заборављајући да радикали нису шетали прошле зиме, да заправо никада и никуд нису ишли, изузев у своје опасно радикалне акције, које са демократизацијом Србије и њеним отварањем за светске токове никада нису имале никакве везе. Ако је нешто погубно по данашњу вишестраначку Србију, онда то није ни њена раз-

једињеност на (привидно) мноштво партија и странака, у распону од крајње левице до екстремне деснице, ни непомирљива њихова различитост у гледању на будућност државе и народа, ни егоцентризам и сујетност опозиционих лидера, па чак ни њена садашња економска и сваковрсна заосталост и зависност из које се не назире излаз, већ пре свега заблуда да у СРС и њеном лидеру ова земља има опозициони баланс у односу на постојећу власт, као и заблуда да у радикалима и Војиславу

Шешељу има прихватљив, родољубив, одговоран и максимално задовољавајући национални програм.

Да ли је предност или невоља за овако конфузно време и овако нестабилне прилике, уочи још једних од судбинских избора у земљи Србији, која толико трпи од речи судбина и толико кокетује с њом, што Земун на малом узорку свакодневно показује шта је и чему води Шешељева опција радикалне Србије? Којем то и каквом и коликом делу овога народа прија рушење споменика на земуном јеврејском гробљу (да ли је то онај народ који у својој баштини поседује "Хронику паланачког гробља" Исидоре Секулић?), којем то и каквом и коликом народу смета породица Барбалић, све до детета у обданишту и до породичног адвоката, варварски пребијеног после ТВ емисије Николе Баровића, који се то и какав и колики, до јуче цивилизован и грађански слој Земуна и Земунаца, поносних на себе и свој град толико да се то и до шароликог Београда приметно осећало, осећа данас тако угроженим од "усташа" у својој питомој средини која је за неки месец Шешељеве власти тако напрасно подиљала?

Боже, како нам мало треба па да изгубимо и ону мрвицу части и разума, ако смо их имали. Довољно је да пристигне један искомплексиран и амбициозни тобоже писац, да одлучи да се бави политиком, да опише како је био добар Титов војник а

потом добар комунистички робијаш (већина је прочитала ово друго, ако је ишта прочитала), да закогрља причу о српским радикалима, да повуче несувисле границе и припрети бомбардовањем Загреба и шире, да завитла пиштољем на таксисте, просветаре и друге сродне бранше, да кабадахијски припрети великима и малима на понекој скупштини која се телевизијски преноси, и - готово.

Ето одједном свега: и лидера, и идола, и патриоте, и политичара, и градоначелника, и правника, и историчара, и војсковође, и писца, и посланика, и мученика, и кандидата за председника, и бизнисмена, и економисте, и циника чију ћу "духовитост" чак и ја запамтити (знате оно: Баровића нисмо тукли, само смо га мало ударили, а он се онда низ степенице клизао на коре од банана, и тако шест пута, као у босанском вицу који вожд српских радикала зна од детињства, на општу добробит српске радикал-

не елите и исте такве бораније).

Анкете веле да лидеру српских радикала популарност увелико расте. Да ли је то онај исти народ који је кроз нашу (школску) историју носио своје мртве да им не би тамо неки други оскрнављивали гробове, напрасно заволео градоначелника у чијој општини непознати починиоци руше нечија гробља? Све је могуће. Ја обично не верујем анкетама, не марим новинске чланке од-данас-до-сутра не верујем сопственом виду као ни народном слуху и обрнуто (сопственом слуху као ни народном виду), док се народ не догоди! Ако ми се и овај народ догоди (попут претходног, а сећамо се кад нам се ијкако догодио), дићи ћу дефинитивно руке. Ако се питате од чега, то је заиста добро питање. Дићи руке од народа је бесмислено, дићи руке од мишљења је немогуће, дићи руке од живота је суицидно. Све само неприхватљиво дизање руку.

Ако дигнем руке од писања (објављивања) онога што мислим - а кад спретније и занимљивије, а кад са мање такве среће кажем - можете мислити шта год хоћете. Како вам драго. Од - да сам се оклизнула на пословичну банану, преко - да боље и лепше живим (нисте заборавили бајку?), до тога да се сами запитате шта ми би, јер не верујете никоме и ничему. Али ту вас већ враћам на неугодни почетак приче о релативно добрим и релативно поштеним, обичним и једноставним људима који - чим се ствари политички закомпликују - не верују никоме и ничему.

Ја верујем. Да може боље и другачије. Зато (и овај текст) пишем.

Није ово прека Југославија, већ половина друге!

Данашњи вођа је наследник претходног бесмртног вође.

Наш председник је историјска личност.

Он припада прошлости.

Председник је мандаћ зајочео пред сиромом војске.

Даће Боџ да га иако и заврши.

Вођа ситално кричи Устџав.

Али, ваљда је човек важнији од иашира.

Председник је окренуо нову сираницу, али ситџа је ишо књиџа.

Када је Добрица Босић дошао на церемонију проглашења председника СРЈ изашао је из аутомобила који је био слућан ошћозади.

Слободан Милошевић долази са месџа председника Србије која је слућана са свих сирана.

Вођа неће дићи руку на себе.

Одлучио је да своју судбину веже за вољу народа.

Памћење је варљиво.

То ишћо сам видео уживо сасвим другачије изгледа на штелевизији.

Србија је претворена у иусџињу зашћо ишћо је последња комунистичка оаза.

Слоџан Нове демократије за иредсџојеће изборе џласи:

"За Србију у илусу."

Међушћим, челнике шће сиранчице ишћересује једино да њихови рачуни у иносџираним банкама буду у илусу.

5 КОЛОНА

Александар Чотрић

"Полићика" јавља да корисници Ишћернеџа моџу да ишћу иредседнику СРЈ Слободану Милошевићу.

Адреса на коју се иреко елекџиронске пошћице моџу послићи поруке иредседнику је:

Slobodan Milosevic gov. yu

Ову скраћеницу - џов. не бисмо да коменићаришћемо.

Пуна устџа не ириџоварају.

Иредседник би моџао да се обраћи народу иреко штелевизије.

Оно ишћо би народ поручио иредседнику, није за штелевизију.

За њих су џласали и мрџиви. Ошћуда шћолико живих лешева.

На државној штелевизији се појављују само иредсџавници владајуће партије.

Процењено је да су једино они за посмашћрање.

Минисџарка за информације у Влади Србије Радмила Миленџијевић изјавила је:

"Србија је сиромашина, али јединсџивена".

Тачно, наша земља је збоџ власџи комунистџа јединсџивена у Европи.

После полицџискоџ претџмана, демонсџиранићи нису знали да кажу који су њихови захћивеи.

Цео народ лоше живи, али ишћо, ишћак, није државни проблем.

Сви полићички сџорови ће се решаваћи у инсџићиуцијама сисџтема.

Заћивори су део сисџтема.

Прича се да ће нови амбасадор Југославије у Софији бићи Душан Чукић.

Очекује се да ће Чукић о свим значајним доџађајима у Буџарској бићи на време ишћформисан из Беоџграда.

Ошћозиција је крива ишћо смо дошли у ову сџићуацију јер није знала да је искорсџићи.

Ошћозиција је рекла своје.

Не знамо ишћа ишћу има више да се разџовара.

Посџиоје две врсџице Срба.

Једни су социјалистџи, а друџи иримају социјалну помоћ.

Сведоци су крајње објекџивни.

Никада раније нису видели ошћиуженоџ.

Слободоумни џуди су рећки.

Зашћо су ишћако добро чувани.

То је срамошћа да академике морамо да учимо ми без школе.

Понуђено му је да се одрекне својих књиџа, а они би већ иронићили ко их је наћисао.

Наша досџићнућа су ишћако велика да се више не моџу ни сакрићи.

Или ми не појидамо, или дно не пошћиоји.

Све су нам узели, али имамо њих!

Имам најџорег савезника.

Служи ме само сећање.

Нас народ није изабрао, па према томе не може ни да нас смени.

Трн у оку мога брата боде ми очи.

Код нас нема национализма.

У ишњању су само појединци које је захватила масовна хистерича.

Ако ви нећете да радите на овом послу, има их још хиљаде који то једва чекају.

Смртна казна је за њих награда.

Треба их искључити из партије.

Фалсификаторе нашег новца не смеишају у затворе, већ у луднице.

Турци су узимали десетак. Ови толико остварљају народу.

Ми смо за хумано пресељење ситановништва.

Посредством хуманитарних организација.

Социјалисти су створили богаћу државу.

Кишар!

Милошевић је Бели двор претворио у сиви дом.

Наши пољитичари су почели да добијају позиве из иностранства.

Новине пишу да је Хаџки суд заинтересован за Павла Булајковића.

Укућан резултат утакмице Кроација - Партизан је 5:1.

Или 6:0 за чешнике!

Најгледанији филм у САД је "Председнички авион".

Ми нисмо то среће да гледамо председнички авион.

Председникова сујуга у њему лежи по иностранству.

По једном недавном испитивању Италијани слажу око 10 пута дневно.

Анкета међу затворенима на ТВ-Бас-

показала би да толико пушта слажу у једној реченици.

Народ се од председника свему могао надавати, али ништа није добио.

Тачно је да има пуно незапослених, али то је зато што код нас не може да ради ко шта хоће.

Ако се учлањивање у СПС наслади овим интензивирањем, остварићемо без људи.

Да не би тврдили да је најнеустојивији владар у српској историји, враћемо нас је у преисторију.

После избора Слободана Милошевића за председника СРЈ у пожаревачкој диско-џеци "Мадона" славило се целе ноћи. Никако да сване шта ноћ.

Од шта се могло живети. Знам сам неколико људи који су то практиковали.

Закључили су да се причом ништа неће променити. Зато су наредили да се ћути.

СПС је кандидовао Зорана Лилића за председника Србије.

Другови социјалисти су се мало прешли!

Србији је ипак кормилар, а не кондуктер!

Лилић је за време свој мандата све време упућивао чештике.

Сада је дошло време да прима саучешта.

И Шешел је кандидат за председника Србије.

Његову кандидатуру подржава Хрватска демократска заједница.

Шешелеву кандидатуру пошустисима је подржало чак 220 хиљада људи.

Где сте сада, професоре Раиковићу?

Милошевић је за Србију учинио нешто што нико други не би могао.

Када је дошао на чело Србије просечна плата је била 577 марака, а сада је свега 177 марака.

Милорад Вучелић каже да су социјалисти "све изборе до сада добили поштено и фер".

Сада вам је јасно због чега је овај човек био директор ТВ-Басице.

Београдски социјалисти су најавили да ће ускоро објавити изборну листу на којој ће бити 45 моралних и угледних кандидата.

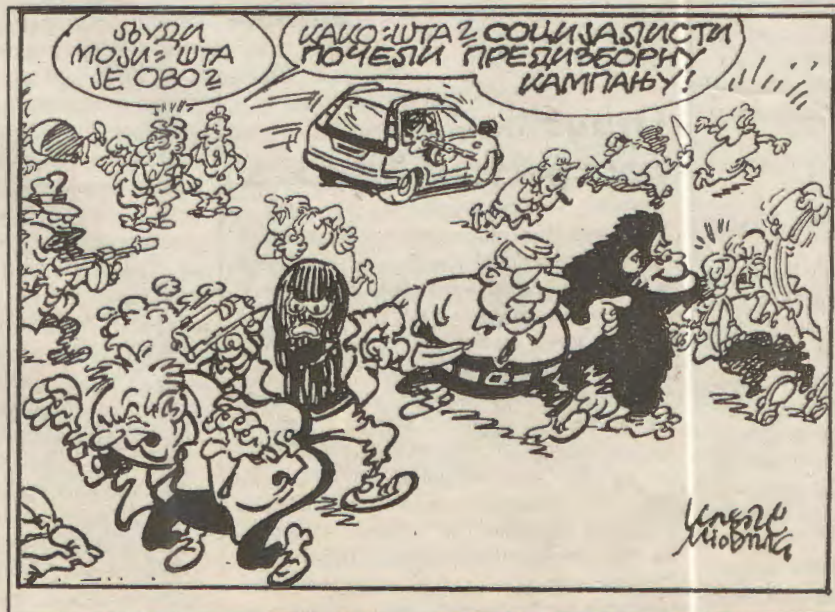
Мали је Београд да социјалисти у својим редовима пронађу толико таквих кандидата.

Војислав Шешел је љути борац против Запада.

Он је председник општине у којој важе закони Дивљег запада.

Није истина да је наш вођа изашао из Стаљиновог шпела.

Он је у њему ошпао.

Нетачно

Уези са натписом у листу "Српска реч" број 181 од 24. јула 1997. године, а у делу који се односи на фирму "Виг" из Великог Градишта, под пуном моралном, материјалном и кривичном одговорношћу изјављујем следеће:

1. Нетачна је тврдња да "Виг" ради све послове у општини Велико Градиште. "Виг" је прошле године добио на конкурс, између шест понуђача, посао на изградњи Тржног центра, тако што је понудио 50% боље услове од осталих и то: за куповину 12,7 ари земљишта и 350 метара квадратних стамбеног простора што је у односу на претходно додељивање локација 10-20 пута више.

"Виг" је такође дао понуде за: изградњу школе у Печаници, Дома културе у Печаници, израду ивичњака за три улице у центру града, израду фекалне канализације на "Сребрном језеру" и израду резервоара у насељу Кумане.

Ниједан од наведених послова није добијен, што значи да фирма "Виг" није добила ни десети део посла или боље речено један једини посао где је понуда далеко више од осталих била повољнија.

Што се тиче 1997. године ситуација је још гора.

2. Зграда старог биоскопа је купљена на јавној лицитацији одржаној у просторијама СО Велико Градиште а лицитација је најављивана преко више средстава информисања и то 15 дана раније, тако да је свако ко је био заинтересован могао да дође и да је купи.

Уколико неко сматра да поменути објект више вреди, може да га купи од мене.

3. Када је реч о спонзорству одговорно тврдим да ничији спонзор нисам био, нити ја нити моја фирма, аји уместо тога био сам донатор и то:

- Спортском друштву "ВГСК" из Великог Градишта,
- Дому здравља Велико Градиште,
- Цудо клубу из Великог Градишта,
- Обезбеђена је реконструкција крова црквеног дома у Великом Градишту,
- Окренена је фасада основне школе у Смедереву у величини од 2.000 квадратних метара,
- Сређено је више просторија у Градској болници у Београду,
- Сређена је операциона сала у Клиничком центру у Београду.

На крају да додам и то да сам у Великом Градишту, где сам и рођен, познат као узоран врхунски спортиста и као капитен ОК "ВГСК".

Потичем из веома чувене и угледне фамилије која је 500 година у Великом Градишту. Мој прадеда као председник општине 1937. године дочекао је патријарха Варнаву. Мојој породици за време Другог светског рата, а и после рата, је одузето много тога а да никада није враћено.

Поменути тржни центар изграђен је брзо и квалитетно а приликом отварања га је освештао владика Браничевске епархије.

Ово истичем јер нисам члан ниједне партије.

Ваш лист ценим и поштујем па сам стога спреман да вам уз присуство особа које су вашег новинара обмануле и неистинито информисале све ово и поткрепим документацијом коју поседујем.

С поштовањем,
дипл. инг. Владан Динић,
Велико Градиште

Јавна оставка

Чланови смо ЈУЛ-а од самог његовог оснивања, јер смо на ову странку гледали са вером да ће нам она, ако дође на власт, вратити бар део предивне послератне бајке коју смо проживели у миру, социјалном благодестању са највећим сином наших народа и народности Јосипом Брозом Титом.

После повратка из иностранства са привременог рада у Берлину, упутили су нас да се као чланови ЈУЛ-а обратимо партијској бази Општинском одбору Кучево. Ту тек почињу наша разочарења у ову странку. На челу ОО ЈУЛ-а Кучево је Милорад Милошевић, најискромитованија личност у Кучеву и директор Шумског газдинства "С. Кучај" Кучево. Сазнали смо да правог избора за ову функцију није ни било, већ је по функцији директора постављен на то место од стране генералног директора ЈП "Србијашуме" Београд Милана Родића. Милошевић је човек који је због махинација избачен из три фирме, неморалан човек који се четири пута женио, за собом децу остављао. У ЈУЛ-у су и Јагош Лековић и Јелица Трифуновић по злу у овом крају познати. Они мисле да ће куповином замрзивача, телевизора, изградњом путева до кућа појединих бирача добити изборе.

Овим путем јавно дајемо оставке на чланство у ЈУЛ-у.

Пуно поздрава редакцији.

Светимир Бузеић,
Раденка
Зоран Лагчевић,
Душманић

Отаџбини, пост ресторант Београд

Знам да не подижеш пошту, јер те нема, јер не постојиш, пошто су те давно укинули и заменили самоуправно-социјалистичком заједницом а онда дефинитивно укинули, јер си им сметала. Одувек су у теби видели потенцијалну опасност, ниси се уклапала у "шему", сумњиве си прошлости, ударили су ти колац, не дао Бог да се повампириш! Могла би да им поквариш планове, а све су тако лепо испланирали, одавде до вечности. Да им не би сметала, стрпали су те у далеку прошлост а лукави, какви су, постарали се да ти нађу замену, какву такву. Дадоше нам, боље речено натураше нам, "српски национални интерес" на свој начин,

мамац на који су се многи ухватили, не схватајући ама баш ништа, нити ко га диктира, ни зашто то ради а најмање ко ће платити рачун? Тај "модификовани српски национални интерес" тако је далеко од тебе Отаџбино, то је нешто друго - то ниси ти. Ти нам овакав ужас никада не би приредила. Овај монструм од "националног интереса" сломио нас је, не схватајући у чијој је служби, за чије интересе ради, проклет био. Теби, замениче Отаџбине, шаљем ове речи и обавештавам, гледајући те право у очи - незадовољан сам тобом, не признајем те, јер си лажан, јер радиш против мене а у корист другог мене засипаш празним обећањима и одржаваш се преко моје крчке. Ти никада не можеш да замениш Отаџбину која никада није хтела да ради за празне протуве, за тебе нема оправдања, јер си знао шта чиниш, знао си да је у твојим рукама неук народ, да га је лако "успалити" и искористити за своје циљеве. Ту је твоја највећа одговорност, у томе је твоја подлост. Повео си многе људе ради "виших циљева" у пљачку, смрт и несрећу а од оних који нису желели да буду лупежи, направио си изгубљене очајнике, дроњке од људи којима, изгледа, припремаш, на одласку, некакву крваву арену. Отаџбино, када будеш поново са нама, подићи ћеш ово писмо на пост ресторант-у, разумети колико си нам недостајала, колико смо се напатили без тебе. Никада више без тебе, ти замене немаш, без тебе смо нико и ништа.

Са великим поштовањем,

Проф. др Данило Солдатовић,
Београд

О распаду Коалиције "Заједно"

(Чињенице и подметања)

После беспотребних, јавних преуцавања између представника странака, које су чиниле коалицију "Заједно", обзнањено је гашење те политичке организације. Од потенцијално добитне комбинације у оквиру демократске опозиције, остале су само локалне коалиције СПО-а, ДС-а, ДСС-а и ГСС-а, које успешно врше власт у највећим градовима и општинама Србије. Дакле, коалиција "Заједно" више не постоји као предизборна коалиција странака демократске опозиције пред наступајуће председничке и изборе за републички парламент. При анализи узрока, који су довели до тога, свака од странака бивше коалиције распад објашњава на свој начин. При томе се кривица пребацује бившем коалиционом партнеру. За СПО ситуација је сасвим јасна. Наиме, ДС и ГСС нису били спремни за поштовање потписаног споразума по коме, између осталог, СПО предлаже кандидата за председника Србије. Уз све уживање ДС-а и ГСС-а сматрамо за потребно да демантујемо неке од оцена њихових лидера и гласноговорника. Уместо да отворено изразе неслагање са кандидатуром Вука Драшковића за председника Републике, представници ДС-а и ГСС-

а разлог за распад коалиције "Заједно" траже у наводно претераном традиционализму у програму СПО-а. Па тако у тој интерпретацији њихове странке се залажу за окупљање око програма за економски и социјални просперитет, док се СПО наводно залаже само за монархију и Равну гору. Тачно је да се СПО залаже за исправљање историјске неправде према Равногорском покрету и за препривање нелегалног и нелегитимног укидања монархије. Али, сводити програм СПО-а само на повратак традиционалним вредностима више је него малициозно. Само име СПО говори да је један сегмент његовог програма рехабилитација и рестаурација оних вредности у нашој народној и државној традицији, које су на силу укинуте завођењем комунистичке диктатуре. Али, то није цела прича.

СПО има комплетан програм за повратак наше државе у заједницу демократских држава Европе и света. Кључно место у томе заузима економски програм заснован на принципима приватне својине и тржишне привреде. Тај програм предвиђа укључење Србије у европске интегративне процесе и њен повратак у светске политичке и финансијске организације из којих смо искључени бахатом политиком Милошевићевог режима. Према томе, злонамерна су подметања у стилу да се СПО залаже за кокарде а неки други за компјутере. Мислимо да нема странке која се упорније залагала за модернизацију Србије од СПО-а. Уосталом, наша девиза је "Европа у Србији, Србија у Европи". Можда је залагање за повратак традиционалним непролазним вредностима спецификум СПО-а, али таква оријентација програм СПО-а чини богатијим и никако се не може сматрати некаквим хендикепом. Једноставно ми из СПО-а сматрамо да је ризично вршити нове експерименте у нашој државној политици и да се због тога Србија мора вратити неким фундаменталним вредностима, са којима се прославила као демократска држава у време владавине краља Петра Првог Карађорђевића.

Тада смо као нација били поштовани у Европи и свету.

Из тог разлога сматрамо да би Србија била просперитетнија и срећнија као уставна парламентарна монархија, по угледу на модерне европске краљевине. Ако сена заиста слободном референдуму грађани Србије одреде за демократску републику пошто ваћемо слободну изражену народну вољу. Према томе, непоштовање потписаних споразума је чињеница а редуковање програма коалиционог партнера на један његов сегмент је злонамерна инсинуација. Сматрамо да се при разговорима о неком будућем обједињавању странака демократске опозиције, зарад победе на изборима, апсолутно морају уважавати програмске специфичности сваке од њих. Уосталом, Зоран Ђинђић а нарочито Весна Пешић су ваљда морали бити упознати са програмом СПО-а пре ступања у било какав коалициони однос са странком чији је председник Вук Драшковић.

Савет за информисање ОО СПО - Чачак,

Др Владан Јовановић

У штрајку смо

Као лекар специјалиста опште медицине, прочитавши текст "Пацијентима свеједно" новинарке Сандре Петрушић, објављен у "Српској речи" бр. 179, хоћу да проговорим као један од учесника тог штрајка. Сматрам то својом дужношћу.

Радим у Дому здравља Здравственог центра "Студеница" у Краљеву. Четрдесет дана смо били у штрајку. Било је мање пацијената јер су преко средстава информисања о томе сазнали, а била су и обавештења у самом Дому здравља да смо у штрајку. Једне радне суботе у току штрајка прегледао сам све "хитне", а било је четрдесет пацијената. У току прегледа један ме пацијент упита да ли штрајкујемо само због плата на шта му одговорих да штрајкујемо и због њих и рекох: не би требало сад да манжетну дотрајалог тензиометра притискаш, да бих могла да ти измерим притисак, а не рекох колико ме боли рука и нокти због тога. Изашли смо једном на улицу, одиосно прошетали смо се и одржали неколико зборова у кругу Здравственог центра. На једном од тих зборова био је присутан и генерални директор др Раде Вукашиновић, бивши републички посланик СПС-а. Један од чланова штрајкачког одбора на почетку збора га чак и похвали, како рече "генерални се поправио", што је било про-

праћено аплаузом већине присутних. Нисам могла да аплаудирам, јер ми се у тренутку учини да је аплауз упућен "глумцу" под маском.

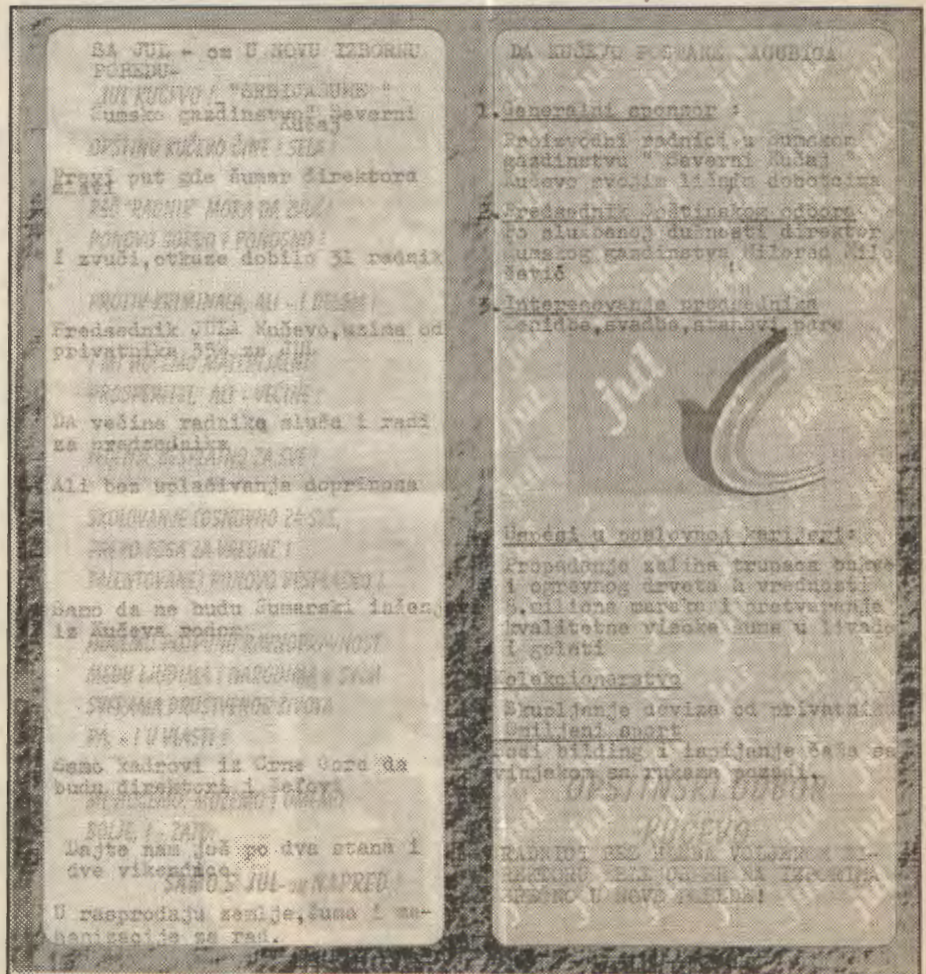
Наравно, штрајк се заврши после четрдесет дана споразумом Владе и Републичког одбора синдиката здравствених радника, а хаос у здравству се наставља. Пацијенти су и даље незадовољни, а дотрајали медицински апарати ће ко зна кад бити замењени. Већина лекара не преживљава са оваквим примањима, неко ће наставити да се и даље бави приватном праксом као допунском зарадом, понеко обрадити и њиву; а они који су стан добили од овог друштва мирно ће посматрати своје колеге бескућнике како се муче и ћутати, бојећи се да о томе јавно говоре да не страда он или неко његов због тога. Нема солидарности која би требало да нас везује.

Али, не могу да се одрекнем свога позива због свега овога и зато што немам богатство оних који управљају, занесени само личним интересима, нејевће је богатство унутрашњи мир, који ће ми помоћи једног дана поднети стрпљево све што се сутра може и променити.

Др Емилија Мирковић,

спец. опште медицине

Доња Горевница, Мрчајци

**SRPСКА
РЕЧ И**

ШАХ

Уређује Владимир Јовићевић ЈОВ

Великан Капабланка

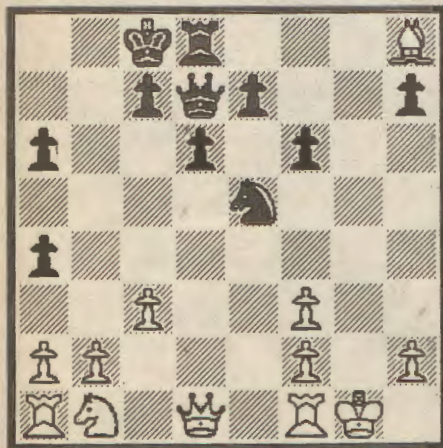
Један од највећих шахиста свих времена био је Хосе Раул Капабланка (1888-1942). Од 1910. до 1939. побеђивао је на многим турнирима у Њујорку, Лондону, Хестингсу, Берлину, Москви. Године 1921. постао је првак света победивши у мечу велемајстора Ласкера.

"Деведесет процената књишких варијанти немају велику вредност, пошто или садрже грешку или су засноване на погрешној идеји. Заборавите отварања и посветите све преостало време завршници. На крају крајева тај пут ће вас довести до бољих резултата". (Капабланка)

Рети - Капабланка

Берлин, 1928.
Шпанска партија

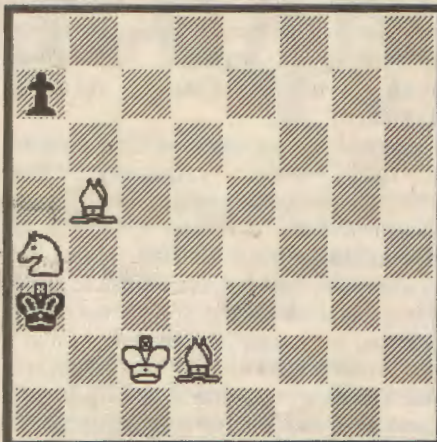
1.e4,e5, 2.Сф3,Сц6, 3.Лб5,а6, 4.Ла4,д6,
5.ц3,ф5, 6.д4,фе, 7.Сг5,ед, 8.Се4,Сф6,
9.Лг5,Ле7, 10.Дд4,65, 11.Сф6,гф, 12.Дд5,ба,
13.Лх6,Дд7, 14.0-0,Лб7,15.Лг7,0-0-0,
16.Лх8,Се5!, 17.Дд1,Лф3! 18.гф, Бели
предаје (јер после 18ШДх3 бели је упао у
матну мрежу) 0:1

Завршна позиција

Проблем број 51

Самуел Лојд
САД, 1878

Мат у четири потеза

Решење проблема бр.50
1.Да1!!

"Касандра" Боснићу

На осмом брзопотезном позивном турниру "Касандра 97" који је одигран у кафићу "Змај" победио је мајсторски кандидат Миодрaг Боснић са 18,5 поена, испред Веселина Бошковића и Владимира Јовићевића Јов са 17,5, Тодора Терзића са 16,5, Добрице Јовановића са 15,5 поена итд.

Победом на овом турниру Миодрaг Боснић се пласирао (заједно са В. Бошковићем, Д. Њамцулом, Д. Јовановићем и В.Ј. Јовом) за Божићни Касандрин турнир.

Спонзор турнира били су компанија "Касандра" из Београда, Задужбина Радоје Домановић (у оснивању) и Шаховски информатор.

Девети Касандрин турнир биће одржан 7. септембра 1997.

SRPСКА РЕЧ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ НОВИНАРА

ДИРЕКТОР: Даница Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
Бођољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ: И.лија Давидовић,
Љиљана Јорђановић-Булајиовић,
Стево Бајић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Александар Чошрић, Александар
Цвешковић, Александар Баљак,
Благица Стојановић, Бранка Пламенац,
Донка Михаиловић, Ђорђо Вукоје (фото),
Јелена Ленголд, Ксенија Јанковић,
Љиљана Шој, Милан Божић, Мирко
Дошен (Вашингтон), Миленко Вучевић,
Милош Ђорђевић, Никола Бурзан,
Ружица Ранишевић-Јовић, Сандра
Пејрушић, Сандра Скоко (Лондон),
Ситије Сикавица, Владан Василијевић

ДИЗАЈН И КОМПЈУТЕРСКА ОБРАДА:
D-design

СЕКРЕТАРИЈАТ РЕДАКЦИЈЕ:
Драгица Буђарски, Нада Бошковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Вука Караџића бр. 8/1, 11000 Београд
Тел. 011/ 620-891, 628-242, 620-968

КОМЕРЦИЈАЛНА И ИЗДАВАЧКА
ДЕЛАТНОСТ:
Бранкова 13-15, 11000 Београд,
шел. 011/ 625-937, 624-598

ЖИРО-РАЧУН:
40801 - 603 - 4 - 27562 Спшари г/рад

РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ НЕ
ВРАЂАЈУ

ШТАМПА:
АБЦ Глас, Влајковићева 6, Београд.
Мишењем Секрејаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01 221/91-01 од
15.2.1991. одређена је стопа пореза од 3%.

ПРЕПЛАТА
Прејилашћу на Српску реч можеће
извршићи ујлашћом на жиро-рачун 40801-
603-4-27562, Спшари г/рад, са назначом - за
прејилашћу - и то за:
3 месеца (6 бројева) - 42 динара
6 месеци (12 бројева) - 84 динара
12 месеци (24 броја) - 168 динара
ЗА ИНОСТРАНСТВО - ЕВРОПСКЕ
ЗЕМЉЕ
3 месеца (6 бројева) - 35 ДЕМ
6 месеци (12 бројева) - 70 ДЕМ
12 месеци (24 броја) - 140 ДЕМ
ЗА ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ 50% ВИШЕ
Информације на шелефон
011/620-891, 628-242, 620-968

**ЛЮБОВ!
ВЕРА!
НАДА!**

СП©

